

Rapportserie
Nr. 12 | 2019

Utfordrende og utbytterikt Norske elever på utenlandsopphold i Vg2

Utgiver: Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku)

Dato: Desember 2019

Ansvarlig redaktør: Ragnhild Tungesvik

Utarbeidet av: Asle Høgestøl, Ideas2Evidence

Prosjektgruppe Diku: Stig Helge Pedersen og Aud Trohaug

ISSN: 2535-5961

ISBN: 978-82-8421-002-5

Rapporten kan lastes ned fra diku.no

Forord

Diku forvalter ordningen med godkjenning av utvekslingsorganisasjoner og utvekslingssamarbeid for utdanningsstøtte fra Lånekassen. Dette er en ordning som sikrer norske elever økonomisk støtte til å ta hele eller deler av andre året av videregående opplæring i utlandet.

Som en del av kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av godkjenningsordningen skal Diku gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser blant elever som er på utenlandsopphold i andre året på videregående skole (Vg2). Undersøkelsene skal gi økt kunnskap om elevenes opplevelse av utenlandsoppholdet, både faglig og sosialt, og gi informasjon om hvorvidt vilkårene for godkjenning er oppfylt. Diku skal også gjennomføre undersøkelser av elever som tidligere har vært på utveksling. Dette for å kunne vurdere verdien av utveksling for senere studier og arbeidsliv. Rapporten utgjør derfor også et viktig kunnskapsgrunnlag for andre deler av Dikus arbeid med internasjonalisering og utveksling i hele utdanningsløpet.

Årets rapport dekker både elever som var på utenlandsopphold på tidspunktet for undersøkelsen våren 2019 og elever som tidligere har gjennomført utenlandsopphold i henholdsvis skoleåret 2008/09 og 2012/13. Rapport fra den første brukerundersøkelsen for elever på utenlandsopphold i Vg2 skoleåret 2015/16 ble publisert i 2016.

Spørreundersøkelsen og rapporten er utarbeidet av Ideas2Evidence (Ideas2evidence rapport 7/2019). Oppdraget med å gjennomføre spørreundersøkelsen og analysere dataene ble gitt til et eksternt byrå blant annet for å sikre uavhengighet og faglig kvalitet. Denne rapporten og det datamaterialet som gjøres offentlig tilgjengelig, vil gi et bedre grunnlag for å videreutvikle en ordning som gir muligheter for norske elever i videregående opplæring. Rapporten vil bli brukt av Diku i forvaltning av godkjenningsordningen. Vi håper også at rapporten vil bli brukt av utviklingsorganisasjonene og skoleeiere med samarbeidsavtaler til å videreutvikle kvaliteten på tilbudet til elevene.

Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) skal styrke kvaliteten i norsk utdanning. Vi fremmer utvikling og nyskaping, internasjonalt samarbeid og digitale læringsformer.

Gjennom utredning, analyse og rådgivning skal Diku bidra til å utvide og styrke kunnskapsgrunnlaget for kvalitetsutvikling. Formålet er å gi myndigheter og utdanningssektoren bedre forutsetninger for utforming av politikk, tiltak og strategier.

Forord fra Ideas2evidence

På oppdrag fra Diku har ideas2evidence gjennomført to brukerundersøkelser, henholdsvis rettet mot norske elever som tar, og elever som har tatt, utenlandsopphold i Vg2 med støtte fra Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen). Datainnsamlingen har foregått gjennom elektronisk spørreskjema sendt til elevenes e-postadresse. Undersøkelsen ble rettet både mot elever som reiser på utveksling gjennom en utvekslingsorganisasjon og elever som drar gjennom et utvekslingssamarbeid forvaltet av skole eller fylkeskommune (avtaleelever). Elever som tar hele sin videregående opplæring i utlandet var ikke en del av målgruppen for undersøkelsen.

Denne rapporten presenterer resultatene fra de to undersøkelsene, og følger elevenes vurderinger av utenlandsoppholdet fra de ble kjent med muligheten for utenlandsopphold til deres overordnede vurderinger av utbytte. I tillegg blir svarene til tidligere og nåværende elever på utenlandsopphold satt i sammenheng, for å se om vurderinger elevene gjør seg endres over tid.

Det presenteres også en rekke analyser på sammensetningen av elevgruppen som tar utenlandsopphold, og hvilke land og verdensdeler elevene reiser til. Deler av disse analysene bygger på bakgrunnsdata fra Lånekassen, samt åpne data fra Utdanningsdirektoratet.

Vi vil rette en takk til Diku og prosjektgruppen som har ledet arbeidet fra deres side for gode innspill underveis og faglig støtte i utarbeidelsen av spørreskjema og rapport. Vi vil også takke Lånekassen for tilgang på kontaktinformasjon og bakgrunnsdata.

Rapporten er utarbeidet av Asle Høgestøl. Malin Dahle har vært kvalitetssikrer, og bidratt i utviklingen av spørreskjemaene for undersøkelsene.

Bergen

Desember, 2019

Innhold

Forord fra Ideas2evidence	5
Sammendrag	8
Bakgrunn.....	8
Hovedfunn.....	8
Stor grad av opplevd utbytte.....	8
Elevenes vurderinger påvirkes av faktorer som geografi og utvekslingsorganisasjon.....	8
Bosituasjon er viktig.....	9
Mange forskjellige utvekslingsland, men mindre geografisk spredning over tid.....	10
En spesiell elevgruppe.....	10
Kapittel 1 – Innledning	11
Rapportens oppbygning.....	11
Analyser og leserveiledning.....	13
Kapittel 2 – Metode	15
Datainnsamling.....	15
Forberedelser til datainnsamling og tiltak for å maksimere svarprosent.....	15
Svarprosent.....	16
Datasett.....	17
Kapittel 3 – Hvem reiser på utenlandsopphold?	18
Utenlandsopphold og bosted.....	18
Personlige dimensjoner ved utenlandselevne.....	21
Kapittel 4 – Hvor reiser elevene?	24
Vg2-elevenes valg av land.....	24
Vg2-elevenes valg av verdensdel.....	25
Kapittel 5 – Norske elevers utvekslingsopphold i utlandet	28
Oppbygningen av kapitlet.....	28
Informasjon om utveksling og valg av utvekslingsorganisasjon.....	29
Valg av utvekslingsorganisasjon.....	30
Årsaker til utenlandsopphold og valg av land.....	32
Valg av land - utvekslingselever.....	33
Valg av land - avtaleelever.....	35
Før utreise.....	36
Behov for og vurdering av støtte under oppholdet.....	43
Avtaleelever.....	44

Utvexlings elever	47
Bosituasjon under utenlandsopphold.....	53
Vertsskolen	57
Utbytte av utenlandsopphold	60
Anbefales utenlandsopphold?	62
Anbefales utenlandsopphold – Utvexlings elever	62
Anbefales utenlandsopphold – Avtaleelever	65
Kapittel 6 – Undersøkelsen rettet mot tidligere elever	68
Oppbygningen av kapittelet.....	68
Hvem reiser på utenlandsopphold?.....	69
Hvor og hvordan reiser elevene.....	72
Bosituasjon under utvexlingsopphold.....	75
Vertsskolen	81
Utbytte av utenlandsopphold	83
Anbefales utenlandsopphold?	87
Hjemkomsten fra utenlandsopphold.....	91
Betydning og nytteverdi av utvexlingsoppholdet.....	94
Studier	95
Arbeidsliv	98
Senere utenlandserfaring	100
Appendiks.....	104

Sammendrag

Bakgrunn

Denne rapporten baserer seg på en spørreundersøkelse sendt til elever på utenlandsopphold i 2018/19, og på en undersøkelse sendt til elever som *var* på utenlandsopphold i skoleårene 2008/09 eller 2012/13.. Prosjektet er en videreføring av en undersøkelse fra 2016, som da rettet seg mot elever som var på utenlandsopphold i skoleåret 2015/16.

I rapporten sammenholdes funn fra de to undersøkelsene rettet mot elever som *er* på utenlandsopphold på tidspunktet for undersøkelsen, det vil si de elevene som var på utenlandsopphold skoleåret 2015/16 (15/16-kohorten) og skoleåret 2018/19 (18/19-kohorten). I tillegg sammenlignes erfaringene og vurderingene til elevene som *er* på utenlandsopphold, med tilbakemeldingene fra elevene som har fått utenlandsoppholdet på avstand.

Hovedfunn

Stor grad av opplevd utbytte

De aller fleste elevene opplever å ha hatt utbytte av utenlandsoppholdet. Mer enn 80 prosent av elevene som er på utenlandsopphold i 18/19 mener at de gjennom oppholdet har blitt bedre i fremmedspråk, blitt mer selvstendig og tryggere på seg selv, og fått økt forståelse for andre kulturer – sammenlignet med om de hadde tatt skoleåret i Norge. 94 prosent av elevene svarer at de *trolig eller absolutt* vil anbefale andre å ta et utenlandsopphold i Vg2. Dette må regnes som svært høye tall, og er også på linje med svarene fra undersøkelsen som ble gjennomført i 2016.

Elevene som dro på utenlandsopphold i 08/09 eller 12/13 vurderer anbefalingsspørsmålet så godt som identisk – totalt er det 93 prosent av de tidligere utenlandselevne som *trolig eller absolutt* anbefaler utenlandsopphold.

Undersøkelsen mot de tidligere utenlandselevne viser at utbyttet også er av langsiktig art: Majoriteten opplever at utenlandserfaringen har vært til nytte i studiene, og 71 prosent mener at den har gjort dem mer attraktive på arbeidsmarkedet. Det er også tydelige tegn på at utveksling i Vg2 avler utveksling i høyere utdanning. Andelen som har reist på senere utenlandsopphold med støtte fra Lånekassen er tre ganger høyere enn for norske studenter generelt.

Elevenes vurderinger påvirkes av faktorer som geografi og utvekslingsorganisasjon

Selv om elevene generelt sett er fornøyde, er det enkelte forskjeller i vurderingene deres. Både med tanke på utbytte generelt, men spesielt på spørsmål knyttet til vertsskolenes faglige kvalitet. Elever som drar til land i Asia, Afrika eller Sør-Amerika er gjennomgående mer misfornøyde med undervisningen og fagtilbudet på vertsskolen, sammenlignet med elevene som drar til Europa, Nord-Amerika eller Oseania. Denne tendensen gjelder både elevene som reiste på utenlandsopphold i 18/19, og dem som dro i 08/09 eller 12/13. Et interessant poeng er imidlertid at de samme elevene som er misfornøyde med det faglige aspektet ved vertsskolene, ofte er fornøyde med det sosiale miljøet og utbytte i form av blant annet kultur og språk.

At vertsskolen oppleves som kun ett av flere element ved et utenlandsopphold, blir tydeliggjort gjennom tilbakemeldingene fra elever som dro til Asia i 08/09 eller 12/13. På tross av at mange elever var svært kritiske til vertsskolens faglige innhold, og også var blant de mer kritiske til vertsskolens sosiale miljø – anbefaler alle disse elevene utveksling til andre. Nytte og positive opplevelser kan tydeligvis oppnås andre steder enn på skolen.

Elevene er generelt mindre villige til å anbefale utvekslingsorganisasjonen de selv har reist med. Både blant elevene som dro i 18/19, og hos de tidligere elevene, er det rundt en tredjedel som svarer at de er usikre eller absolutt ikke ville anbefalt utvekslingsorganisasjonene de har reist med. Når elevenes vurderinger brytes ned på hver enkelt utvekslingsorganisasjon, merker vi oss at mange av de minst anbefalte utvekslingsorganisasjonene har lave vurderinger i alle kohortene vi har data for (08/09, 12/13, 15/16 og 18/19).

Bosituasjon er viktig

Selv om internat har blitt en mer brukt boform, er det vanligste fortsatt å bo hos vertsfamilie. I 18/19-undersøkelsen oppgir 90 prosent av elevene at de bor hos vertsfamilie under utenlandsoppholdet. Majoriteten av elevene kommer godt overens med vertsfamiliene sine, og elevene som bor på internat er også gjennomgående fornøyde med bosituasjonen sin. 77 prosent av 18/19-elevene svarer at de ønsker å holde kontakt med vertsfamilien sin etter endt opphold. Elevene som dro i 08/09 og 12/13 ble spurt om de *hadde* holdt kontakt med vertsfamilien sin – og 68 prosent svarte at dette var noe de gjorde i en eller annen grad.

Bosituasjonen til elevene er et svært viktig aspekt ved oppholdet. Selv om det kun er et lite mindretall av elevene som er misfornøyde med bosituasjonen sin, viser kvalitative tilbakemeldinger fra elevene at mange av dem som har hatt en dårlig bosituasjon har hatt svært problematiske opplevelser i løpet av oppholdet.

Vi ser også at det er en sterk sammenheng mellom elevenes vurdering av bosituasjonen og de generelle vurderingene av utenlandsoppholdet. Mens 79 prosent av dem som ønsker å holde kontakten med vertsfamilien «absolutt» ønsker å anbefale utveksling til andre, gjelder dette bare 52 prosent av dem som ikke ønsker å holde kontakten med sin vertsfamilie.

Blant elevene som dro i 08/09 eller 12/13, merker vi oss også at mens 87 prosent av elevene som var svært fornøyde med de fysiske boforholdene fortsatt har kontakt med vertsfamilien sin, gjelder dette kun 26 prosent av dem som var svært misfornøyde med boforholdene. De fysiske boforholdene ser også ut til å påvirke hvorvidt man holder kontakt med venner man fikk under oppholdet.

Det ser med andre ut som om dårlige boforhold og dårlig forhold til vertsfamilie påvirker den helhetlige vurderingen av utenlandsoppholdet negativt.

Mange forskjellige utvekslingsland, men mindre geografisk spredning over tid

Selv om enkelte utvekslingsland er klart vanligere destinasjoner enn andre, er det samtidig stor geografisk spredning. I 18/19 reiste norske Vg2-elever til 30 forskjellige land, samtidig som USA og Storbritannia tar imot til sammen 75 prosent av de norske elevene på utenlandsopphold dette skoleåret. Ordningens landportefølje har imidlertid blitt smalere over tid, fra 38 ulike land i 08/09, til 36 ulike land i 12/13, videre til 35 land i 15/16, og altså ned til 30 ulike land i 18/19.

Fra 08/09 og frem til 18/19 har Nord-Amerika blitt en mindre viktig verdensdel for norske utenlandselever. Andelen elever som drar til denne verdensdelen har falt med nesten 10 prosentpoeng i perioden. Europa har blitt viktigere, med en vekst på nesten fire prosentpoeng. Oseania hadde på sin side 3,4 prosent av utenlandselevene i 08/09, mens i 18/19 var denne andelen økt til 9,5 prosent. Det kan se ut som om mange av elevene som i 08/09 valgte å dra til USA, ville valgt å dra til Australia i dagens kontekst.

Afrika, Asia og Sør-Amerika hadde i 18/19 til sammen 4,4 prosent av utenlandselevene. Det er med andre ord relativt uvanlig å dra til land innenfor disse tre verdensdelene. På landnivå er det imidlertid en god del endringer, eksempelvis var det i 15/16 kun to elever som tok utenlandsopphold i Kina (0,1 prosent), mot 27 elever (1,7 prosent) i 18/19.

En spesiell elevgruppe

Et tydelig funn, på tvers av alle de fire kohortene vi til sammen har undersøkt, er at elevene som tar utenlandsopphold i Vg2 skiller seg tydelig fra norske videregående elever generelt.

For det første er det en tydelig kjønnsdimensjon. 72 prosent av elevene som reiste på utenlandsopphold i 18/19 var kvinner. Kvinneandelen har ikke endret seg spesielt over tid. Sammenlignet med resultatene fra Elevundersøkelsen til Utdanningsdirektoratet ser vi at utenlandselevene i større grad prioriterer å bruke tid på skolearbeidet enn den gjennomsnittlige Vg2-elev. De gleder seg også mer til å gå på skolen.

Elevene som tok utenlandsopphold i 08/09 og 12/13 ble spurt om de tar eller har tatt høyere utdanning. 94 prosent av de spurte svarte at dette er noe de har gjort. Dette er en langt høyere andel enn hva man finner generelt i befolkningen.

I undersøkelsen som ble gjennomført i 2016 ble det hentet inn registerdata på utenlandselevens foreldre. Disse dataene viste at utdanningsnivået til foreldrene var klart høyere enn for gjennomsnittet i den norske befolkning. Foreldrene hadde også langt høyere inntekt. I 2016-undersøkelsen konkluderte vi derfor med at utenlandsopphold i løpet av videregående skole treffer et i gjennomsnitt privilegert segment av befolkningen. Vi har ikke hentet inn slike registerdata for årets undersøkelse, men basert på svargivingen knyttet til skolemotivasjon og senere studieplaner ser vi ingen grunn til å anta at disse underliggende tendensene har endret seg i nevneverdig grad siden 15/16-kohorten.

Kapittel 1 – Innledning

Denne rapporten baserer seg på brukerundersøkelser rettet mot elever som er eller tidligere har vært på utenlandsopphold i Vg2, nærmere bestemt elever på utenlandsopphold i 2018/19, og elever som *var* på utenlandsopphold i skoleårene 2008/09 eller 2012/13. Svarene fra elevene som var på utenlandsopphold i 2018/19 kaller vi i det videre for underveisundersøkelsen og svarene fra de som var på utenlandsopphold i 2008/09 og 2012/13 kaller vi for etterundersøkelsen. Rapporten og datainnsamlingen er gjort av ideas2evidence på oppdrag fra Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku), mens utvikling av spørreundersøkelser er utført i tett samarbeid mellom ideas2evidence og Diku.

Elever som reiser på utenlandsopphold i Vg2 kan få støtte fra Lånecassen når de reiser med en godkjent utvekslingsorganisasjon eller et godkjent utvekslingssamarbeid. Vilkår for godkjenning gis i forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte.¹ Kunnskapsdepartementet har gitt Diku ansvar for å godkjenne utvekslingsorganisasjoner og utvekslingssamarbeid i regi av skoleeier etter denne forskriften.

Flertallet av elevene i denne ordningen tar hele Vg2 i utlandet, men elever som drar gjennom et utvekslingssamarbeid kan ha opphold med kortere varighet.

Som en del av forvaltningsoppgaven, har Diku fått i oppdrag å gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å gi økt kunnskap om elevenes opplevelse av utenlandsopphold i Vg2.

Hensikten med undersøkelsene er å få kunnskap om elevenes vurderinger av opplevd utbytte og hente inn kunnskap som kan belyse i hvilken grad organisasjonene og skoleeiere oppfyller godkjenningskravene som stilles i forskriften. Utover spesifikasjonen fra KD ønsket Diku også å utvikle en spørreundersøkelse som gir data om elevenes faglige, sosiale og kulturelle utbytte fra utenlandsopphold i Vg2. Den primære hensikten med etterundersøkelsen som er rettet mot de elevene som tidligere *har vært* på utenlandsopphold, er å få systematisk kunnskap om hvordan elevene oppfatter verdien av utenlandsoppholdet flere år etter at det ble gjennomført.

Dette prosjektet er en videreføring av en undersøkelse fra 2016, som da rettet seg mot elever som var på utenlandsopphold i skoleåret 2015/16. Rapporten fra denne undersøkelsen viste blant annet at elevene gjennomgående var fornøyd med utenlandsoppholdet i Vg2, men at vurderingene varierte noe med hvilken utvekslingsorganisasjon elevene reiste med, og hvilken verdensdel de reiste til. Et tydelig funn var også at selv om kun et mindretall av elevene var misfornøyd med utlandserfaringen, trakk flere av disse elevene fram svært problematiske opplevelser under oppholdet – spesielt knyttet til egen bosituasjon. Rapporten og undersøkelsens datamateriale har blitt mye brukt av Diku i deres kvalitetsarbeid, og spesielt i dialogen med utvekslingsorganisasjonene.

Rapportens oppbygning

Denne rapporten oppsummerer resultatene fra to separate undersøkelser – én undersøkelse rettet mot elever som er på utenlandsopphold «nå» (i 2018/19), og en undersøkelse rettet mot elever som reiste på utenlandsopphold i 2008/09 eller 2012/13. I kapittel 1 (innledning) og kapittel 2 (metode) behandles disse to undersøkelsene samlet. Etter dette behandles undersøkelsene separat, men informasjon fra

¹ <https://lovdata.no/forskrift/2019-06-14-734>

undersøkelsen rettet mot nåværende elever trekkes inn i analysene av de tidligere elevenes svar. Rapporten starter med en metodegjennomgang (kapittel 2), hvor datainnsamlingsstrategi og svarprosent diskuteres.

Kapittel 3 ser nærmere på elevene som var på utenlandsopphold i Vg2 skoleåret 2018/2019. Et hovedpoeng i dette kapittelet er å avklare i hvilken grad disse elevene skiller seg fra elever som ikke tar utenlandsopphold, og i hvilken grad utenlandsopphold i seg selv, og type utenlandsopphold, varierer med fylkestilhørighet.

Kapittel 4 omhandler hvilke land og verdensdeler elevene drar til. Deler av analysene i kapittel 3 og 4 tar utgangspunkt i informasjon fra Lånekassen. Det vil si at de baserer seg på tilgjengelige data både fra de som har svart og de som ikke har svart på spørreundersøkelsen.

Kapittel 5, som er hoveddelen av rapporten, presenterer tall og analyser som baserer seg på de svarene elevene har gitt i spørreundersøkelsen. Oppbygning av denne hoveddelen er forholdsvis kronologisk, og starter med en gjennomgang av hvordan elevene fikk informasjon om muligheten til å reise til utlandet, og hva som avgjorde valget av utvekslingsorganisasjon for de som har reist på den måten. Vi undersøker også hva som avgjorde valg av land. Videre ser vi nærmere på forberedelsene før utreise, hva som inngikk i forberedelsene, og elevenes vurderinger av informasjonen de fikk i denne fasen før avreise.

Neste del dreier seg om selve utenlandsoppholdet. Har elevene hatt behov for støtte eller oppfølging underveis, og i så fall hvorfor? Hvordan har de ansvarlige partene håndtert henvendelsene fra elevene? Vi ser også nærmere på forhold knyttet til bosituasjon og vertsskole.

Avslutningsvis i dette kapittelet gjennomgås elevenes vurdering av utbytte av utenlandsoppholdet, og hvorvidt det er noe som anbefales.

I kapittel 6 gjennomgås undersøkelsen rettet mot de tidligere elevene. Vi starter med en gjennomgang av *hvem utenlandselevener er*. Vi ser blant annet på kjønnsfordeling, nåværende hovedbeskjeftigelse, erfaring med høyere utdanning osv.

Etter dette ser vi på hvor elevene reiste, og om de reiste som avtale- eller utvekslingselev. Videre ser vi på elevenes bosituasjon, og deres vurderinger av den, samt oppfatningene av vertsskolen de var tilknyttet under utenlandsoppholdet.

I likhet med undersøkelsen rettet mot nåværende elever på utenlandsopphold, ser vi også nærmere på de tidligere elevenes opplevde utbytte av utenlandsoppholdet, og om de anbefaler utenlandsopphold til andre.

De siste delene i dette kapittelet skiller seg fra undersøkelsen rettet mot 2018/19-kohorten, ved å presentere og diskutere spørsmål om erfaringene *etter* utenlandsoppholdet ble fullført. Vi ser nærmere på hvordan hjemkomsten til Norge fungerte, faglig, sosialt, og med tanke på godkjenning av studieåret i utlandet. Avslutningsvis ser vi nærmere på den langsiktige betydningen og nytteverdien av utenlandsopphold for videre studier og arbeidsliv, samt hvorvidt de tidligere elevene har hatt senere utenlandserfaring *etter* utenlandsoppholdet i Vg2.

Analyser og leserveiledning

Rapporten bygger på et stort datagrunnlag. Det var mange spørsmål i undersøkelsen og flere bakgrunnsvariabler fra Lånekassen som brukes i analysen. I tillegg til overordnede frekvenser på hvert enkelt spørsmål har vi flere steder i rapporten gjort spesifikke analyser hvor elevenes svar har blitt fordelt på:

- ◆ Respondentens kjønn
- ◆ Hvorvidt eleven er avtaleelev eller utvekslingselev
- ◆ Hjemfylke
- ◆ Hvilken utvekslingsorganisasjon eleven har reist med
- ◆ Geografi
 - ◆ Verdensdel
 - ◆ Land
- ◆ I undersøkelsen rettet mot tidligere elever har vi også skilt mellom kohort (2008/09 og 2012/13)

I presentasjonen av tall som baserer seg på fordeling av frekvenser (krystabeller) har vi konsekvent valgt ut tilfeller hvor det: a) er interessante observerbare forskjeller mellom kategorier, eksempelvis at kvinner vurderer forhold annerledes enn menn, eller b) det ikke er observerbare forskjeller mellom kategorier, og dette vurderes som interessant.

Av personvern hensyn unngår vi å presentere tall i tilfeller hvor antall svar innenfor enkelte kategorier er svært lavt. Dette gjør at enkelte geografiske kategorier (spesielt Afrika), samt enkelte fylker og utvekslingsorganisasjoner har blitt ekskludert fra visning noen steder i rapporten. Av konkurransehensyn oppgis heller ikke antall respondenter for hver enkelt utvekslingsorganisasjon.

I undersøkelsen var det flere åpne spørsmål, hvor elevene ble gitt anledning til å utdype enkelte tema skriftlig. I rapporten er enkeltkommentarer brukt som en illustrasjon på overordnede tendenser i datamaterialet. I enkelte tilfeller har kommentarer med potensielt personidentifiserende opplysninger hatt et meningsinnhold som er så sentralt for den øvrige diskusjonen at de har blitt tatt med. I disse tilfellene er det potensielt identifiserende elementet tatt ut, og erstattet med [...]. I noen tilfeller har skrivefeil som følger av tastefeil eller manglende norsk tastatur blitt rettet opp i, ellers er kommentarene gjengitt slik elevene har levert dem fra seg.

I rapporten skiller vi i mange tilfeller mellom elever som a) reiser på utveksling gjennom en utvekslingsorganisasjon, og b) elever som drar gjennom et utvekslingssamarbeid forvaltet av skole eller fylkeskommune (avtaleelever).² Et utvekslingssamarbeid er en avtale om utveksling mellom en norsk videregående skole og en utenlandsk skole. Elevene som reiser gjennom en godkjent utvekslingsorganisasjon eller et godkjent utvekslingssamarbeid har rett på utdanningsstøtte fra Lånekassen under utenlandsoppholdet. Begrepet «utveksling» blir i rapporten brukt for elevene som reiser med utvekslingsorganisasjon. Når vi beskriver begge gruppene samlet, bruker vi uttrykket «utenlandsopphold». Unntaket er når vi refererer til spørsmål fra undersøkelsen, hvor «utveksling» eller «utvekslingsopphold» i mange tilfeller ble brukt i spørsmålsstillingen til både avtale- og utvekslingselever.

Informasjon om hvorvidt elevene reiser via avtale eller utvekslingsorganisasjon ble levert som en del av bakgrunnsdataene fra Lånekassen. For utvekslingselevne ble det i tillegg spurt om hvilken utvekslingsorganisasjon elevene reiste med. For avtaleelevene ble det ikke spurt om hvilken avtale de reiste

² Jf. forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte har ordningen endret navn fra juni 2019. Det som tidligere het samarbeidsprogram, heter nå utvekslingssamarbeid.

med, fordi vi antok at dette ikke ville være tilstrekkelig kjent for alle elevene. Denne forskjellen gjør at vi i analysen kan gå mer i detalj på resultater for utvekslingsorganisasjonene. For avtaleelevene har vi kjørt noen analyser på fylkesnivå, noe som gir et visst inntrykk av likheter og forskjeller mellom fylkene.

Noen av spørsmålene i undersøkelsen er flervalgsspørsmål, som vil si at elevene har hatt muligheten til å krysse av for flere alternativer, for eksempel hvilke forberedende aktiviteter som ble organisert før de reiste ut. I disse tilfellene vil ikke prosenteringen kunne summeres til 100 prosent. Disse spørsmålene er markert med «flervalgsspørsmål» i tabell- eller figuroversikten.

Den analytiske gjennomgangen av de to undersøkelsene som til sammen utgjør denne rapporten er noe ulik. I gjennomgangen av undervisundersøkelsen rettet mot 2018/19-kohorten sammenlignes resultatene i mange tilfeller med undersøkelsen som ble gjennomført i 2016. Vi er her spesielt opptatt av eventuelle endringer mellom de to undersøkelsesårene. I gjennomgangen av tallene for de tidligere elevene er vi opptatt av å sammenligne både 2008/09- og 2012/13-kohortene i etterundersøkelsen, og de tidligere og de nåværende elevenes vurderinger. Denne type sammenligning er muliggjort ved at en rekke spørsmål er identiske mellom de to undersøkelsene.

Kapittel 2 – Metode

I dette kapitlet gjennomgås datainnsamlingen på brukerundersøkelsen. Vi viser hvordan datainnsamlingen rent praktisk har blitt gjennomført, hvilke tiltak som har blitt iverksatt for å maksimere svarprosenten, og bryter svarprosenten ned på ulike kjennetegn ved respondentene. Tallene viser at undersøkelsen som ble rettet mot elever på utenlandsopphold i 18/19 oppnådde en samlet svarprosent på 70,2 prosent. Undersøkelsen rettet mot elever som var på utenlandsopphold i 08/09 og 12/13 hadde en samlet svarprosent på 53,2 prosent.

Datainnsamling

Rapporten er basert på to spørreundersøkelser, a) én undersøkelse til alle elever som gjennomfører utenlandsopphold skoleåret 2018/19 med utdanningsstøtte fra Lånekassen, totalt 1582 elever, og b) én undersøkelse til alle elever som var på utveksling i Vg2 i skoleårene 2008/09 eller 2012/13. Størrelsen på disse to gruppene var henholdsvis 1419 og 2216 elever.

Begge undersøkelsene ble gjennomført i tidsrommet 13. mars 2019 til 27. april 2019. Invitasjon til undersøkelsen gikk ut den 13. mars, og det ble sendt ut to purringer, den første 20. mars, og den andre 5. april. Feltperioden ble utvidet på grunn av påskeferien som kom på halen av datainnsamlingen. I tillegg ble det sendt ut et orienteringsbrev via e-post én uke før invitasjonen ble sendt ut. I denne orienteringen ble det informert om den kommende undersøkelsen og hvem som sto som ansvarlig for gjennomføringen.

Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk over internett. Hver respondent ble tilsendt en unik lenke til undersøkelsen via e-postadresser tilgjengeliggjort fra Lånekassen. Programvaren Confirmit ble brukt for utsendelse av undersøkelsesinvitasjon og for datainnsamling.

Forberedelser til datainnsamling og tiltak for å maksimere svarprosent

I undersøkelsen som ble gjennomført i 2016 hadde prosjektgruppen gode erfaringer med et sett av tiltak for å maksimere svarprosenten i undersøkelsen. Disse tiltakene ble også gjennomført i årets undersøkelse, men med noe variasjon mellom de to utvalgene for undersøkelsene. Dette inkluderer:

- ◆ Spørreskjema med betingede spørsmål og klare/relevante stier for ulike grupper i populasjonen
- ◆ Grafisk utforming av det elektroniske spørreskjemaet som inkluderte Dikus logo og farger
- ◆ Dialog med utvekslingsorganisasjoner og fylkeskommuner om utforming av spørreskjema og gjennomføring av undersøkelsen
- ◆ Henstilling til utvekslingsorganisasjoner og fylkeskommuner om å informere sine elever om undersøkelsen, og oppfordre dem til å svare på undersøkelsen. Diku utformet i den sammenheng et informasjonsskriv som organisasjonene og fylkeskommunene kunne distribuere
- ◆ Elevene mottok et informasjonsskriv direkte til sin e-postadresse én uke før undersøkelsen gikk i gang

- ◆ Som svarpremie for undersøkelsen ble det gitt 10 kroner per svar til Redd Barnas arbeid med utdanning. Elevene ble informert om dette i en kort invitasjonstekst som fulgte invitasjonen/lenken til webundersøkelsen.

Svarprosent

Undersøkelsen rettet mot elever på utenlandsopphold i 2018/19 gikk ut til 1 578 elever³. Totalt var det 1030 elever som fullførte undersøkelsen, mens ytterligere 81 elever svarte på deler av skjemaet. Sistnevnte gruppe inkluderer *ikke* elever som åpnet undersøkelsen uten å avgi noen svar. Både fullførte og ufullførte utfyllinger har blitt inkludert i datagrunnlaget for rapporten. Til sammen gir dette en svarprosent på 70,4 prosent. Det er 1,8 prosentpoeng lavere enn i tilsvarende undersøkelse gjennomført i 2016.

Undersøkelsen rettet mot elever som var på utenlandsopphold i 2008/09 eller 2012/13, gikk ut til 3 632 elever⁴. Totalt var det 1 885 personer som fullførte undersøkelsen, mens ytterligere 48 personer svarte på deler av skjemaet. Sistnevnte gruppe inkluderer *ikke* personer som åpnet undersøkelsen uten å avgi noen svar. Både fullførte og ufullførte utfyllinger har blitt inkludert i datagrunnlaget for rapporten. Til sammen gir dette en svarprosent på 53,2 prosent.

Nøkkeltallene for de to undersøkelsene er oppsummert i tabellen under:

Tabell 1: Utvalg, svar og svarprosent

	Utvalg	Fullførte skjema - antall	Fullførte skjema - andel	Ufullførte skjema - antall	Ufullførte skjema - andel	Total svarprosent
2018/19	1 578	1 030	65,3 %	81	5,1 %	70,4 %
2008/09 og 2012/13	3 632	1 885	51,9 %	48	1,3 %	53,2 %

Svarprosenten varierer noe avhengig av bakgrunnskjennetegn ved elevene. I tabellen under bryter vi svarprosent ned på geografi, kjønn, og hvorvidt eleven reiste gjennom avtale eller utvekslingsorganisasjon. Tallene presenteres for hver kohort separat.

Tabell 2: Svarprosent, fordelt på kohort og bakgrunnskjennetegn

	2008/09	2012/13	18/19
Afrika	0 %	61 %	60 %
Asia	47 %	75 %	42 %
Europa	53 %	53 %	70 %
Nord-Amerika	52 %	53 %	70 %
Oseania	58 %	55 %	79 %
Sør-Amerika	57 %	54 %	91 %
Kvinne	56 %	58 %	75 %
Mann	45 %	40 %	57 %
Avtale	50 %	51 %	61 %
Utveksling	53 %	54 %	74 %
Totalt	53 %	53 %	70 %

Det er verdt å trekke frem at svarprosenten på undersøkelsen var helt lik for elevene som reiste i 2008/09 og dem som reiste i 2012/13. Med andre ord hadde det ingenting å si hvor lenge siden det var at utenlandsoppholdet ble gjennomført.

³ Bruttoutvalget for undersøkelsen var 1 582 elever, men fire elever hadde e-postadresse som ikke fungerte.

⁴ Bruttoutvalget for undersøkelsen var 3 635 elever, men tre elever hadde e-postadresse som ikke fungerte.

Vi ser at svarprosenten hos kvinner er høyere enn hos menn. Dette gjelder alle de tre kohortene vi presenterer her, og samme tendens så vi også i underveisundersøkelsen som ble gjennomført i 2016. Kjønnsdimensjonen i svarvillighet er spesielt tydelig blant utvekslingselevene. I denne gruppen svarte 80 prosent av kvinnene på årets undersøkelse, mot 59 prosent for menn – et avvik på 21 prosentpoeng. For avtaleelevene var forskjellen 13 prosentpoeng, også her med høyere svarprosent for kvinner.

Vi har i flere andre prosjekt erfart at unge kvinners svarvillighet på spørreundersøkelser er høyere enn hos unge menn⁵. Dette er også et kjent forhold i forskning på spørreundersøkelser⁶. Forskjellene mellom kjønnene i dette tilfellet må imidlertid sies å være høyere enn hva vi normalt sett opplever. Muligens er kvinner i dette alderssegmentet mer plikttoppfyllende enn sine mannlige medelever. En annen forklaring kan imidlertid være knyttet til en annen faktor som forskningen mener påvirker svargiving, interesse for undersøkelsens tematikk⁷. Vi vil senere i rapporten vise at kvinner i større grad enn menn «absolutt» vil anbefale utvekslingsopphold til andre. Sterkere følelser og interesse knyttet til utvekslingsoppholdet kan, sammen med de generelle forskjellene mellom kvinner og menn i svarvillighet, være en forklaring på kjønnsdimensjonen vi kan se i svarprosenten i undersøkelsen.

Uavhengig av kjønn er det også klare forskjeller i svarprosenten mellom utvekslings- og avtaleelever i 18/19-undersøkelsen. Dette kan delvis forklares ved at kvinneandelen blant utvekslingselevene er høyere enn hos avtaleelevene. Det kan også være at utvekslingsorganisasjonene har tatt en mer aktiv rolle i informasjonsarbeidet rundt undersøkelsen, og at dette har bidratt til å øke svarprosenten. Ettersom avtaleelevenes utenlandsopphold ofte er knyttet direkte til skolen som elevene går på i Norge, kan det også være at behovet for å gi eventuelle tilbakemeldinger på oppholdet i større grad kan gjøres internt, i stedet for gjennom en ekstern undersøkelse.

Når tallene brytes ned på geografi, er det viktig å være klar over at for enkelte verdensdeler er *antallet* elever i utvalget lavt, og man bør derfor ikke legge samme vekt på fortolkningen av variasjonen. For de to verdensdelene med flest elever, Europa og Nord-Amerika, er det stor grad av stabilitet i resultatene mellom de to undersøkelsene.

Datasett

Diku arbeider for åpen publisering av offentlige data. Et anonymisert datasett fra spørreundersøkelsen kan lastes ned fra Norsk senter for forskningsdata (NSD).⁸ Datasettet er publisert under Norsk lisens for offentlige data (NLOD). Denne lisensen gir deg rett til å kopiere, bruke og tilgjengeliggjøre informasjon, gitt at du navngir bidragsyterne og oppfyller de vilkår som er beskrevet i denne lisensen. Ved å bruke informasjon som er gjort tilgjengelig under denne lisensen, aksepterer du vilkårene i denne lisensen. Som det fremgår av punkt 7, fraskriver lisensgiver seg ethvert ansvar for informasjonens kvalitet og hva informasjonen brukes til.

⁵ En studentrekrutteringsundersøkelse gjennomført for UiB viser en forskjell på 9 prosentpoeng (Høgestøl, Asle og Øivind Skjervheim: «Studentrekruttering ved Universitetet i Bergen – en tidsserierapport». Ideas2evidence-rapport 08:2014), en Kandidatundersøkelse for Universitetet i Tromsø viser en forskjell på 3 prosentpoeng (Høgestøl, Asle og Olav Bjørnebekk: «Kandidatundersøkelsen 2019». Ideas2evidence-rapport 04:2019), mens egne analyser på svargiving i Norsk medborgerpanels 15. runde viser en forskjell på 6 prosentpoeng.

⁶ Se blant annet Porter og Whitcomb (2005): «Non-response in Student Surveys: The Role of Demographics, Engagement and Personality». Research on Higher Education, Vol. 46, No. 2.

⁷ Saleh, Amany og Krishna Bista (2017): Examining Factors Impacting Online Survey Response Rates in Educational Research: Perceptions of Graduate Students». Journal of MultiDisciplinary Evaluation. Vol.13 (29).

⁸ Datasett fra Dikus spørreundersøkelser finnes under kategorien «Norske spørreundersøkelser» hos NSD: <https://nsd.no/nsddata/>

Kapittel 3 – Hvem reiser på utenlandsopphold?

I denne delen av rapporten ser vi nærmere på hvem elevene som tar utenlandsopphold er, og hvorvidt de skiller seg fra elever i videregående skole som ikke tar et slikt utenlandsopphold i Vg2. Vi finner at majoriteten av elevene på utenlandsopphold i Vg2 er kvinner, mange har familiemedlemmer med utvekslingserfaring, de prioriterer å bruke tid på skolearbeidet, og gleder seg mer til å gå på skolen enn den allmenne Vg2-elev. De aller fleste ser i tillegg for seg å ta høyere utdanning. Det er også en geografisk dimensjon: Enkelte fylker er klart overrepresentert med tanke på andelen elever som reiser på utenlandsopphold i Vg2.

Utenlandsopphold og bosted

Bosted synes å ha en klar innvirkning på hvorvidt elevene tar utenlandsopphold eller ikke. Tabell 3 viser andel elever på utenlandsopphold fordelt på fylke, satt opp mot samlede nasjonale tall. «Utenlandsopphold» viser andelen elever på utenlandsopphold fra hvert enkelt fylke. «Studieforberedende» og «alle studieretninger/utdanningsprogram» viser hvor stor andel av norske videregående elever som er bosatt i de respektive fylkene, mens «representasjon» viser om fylket har en over- eller underrepresentasjon av elever på utenlandsopphold.⁹

Tabell 3: Fylkesvis representasjon av elever på utenlandsopphold

	Andel elever på studieforberedende	Andel elever (alle studieretninger/utdanningsprogram)	Andel elever på utenlandsopphold	Representasjon (andel studieforberedende elever vs. andel elever på utenlandsopphold)
Oslo	12 %	10 %	18 %	148 %
Troms	3 %	3 %	4 %	139 %
Møre og Romsdal	5 %	5 %	6 %	122 %
Akershus	14 %	12 %	17 %	121 %
Hordaland	10 %	10 %	11 %	118 %
Trøndelag	8 %	9 %	8 %	102 %
Oppland	3 %	4 %	3 %	99 %
Vestfold	5 %	5 %	5 %	96 %
Aust-Agder	2 %	2 %	2 %	90 %
Finnmark	1 %	2 %	1 %	90 %
Nordland	4 %	5 %	4 %	89 %
Telemark	3 %	3 %	2 %	75 %
Buskerud	5 %	5 %	4 %	70 %
Rogaland	9 %	10 %	6 %	67 %
Hedmark	3 %	4 %	2 %	64 %
Sogn og Fjordane	2 %	2 %	1 %	64 %
Østfold	5 %	6 %	3 %	56 %
Vest-Agder	4 %	4 %	2 %	53 %
Hele landet	100 %	100 %	100 %	-

⁹ Andelen er basert på forholdet mellom andelen elever fra fylket som er på utenlandsopphold og andelen elever i fylket på studieforberedende retning. Verdier over 100 prosent indikerer overrepresentasjon, mens verdier under 100 prosent indikerer underrepresentasjon.

Kolonnen «andel elever på utenlandsopphold», viser at Oslo, Akershus og Hordaland har størst andel elever på utenlandsopphold. Disse tre fylkene har til sammen 46 prosent av elevene på utenlandsopphold, til tross for at andelen elever på studieforberedende retning i disse tre fylkene utgjør 36 prosent av de samlede nasjonale tallene.

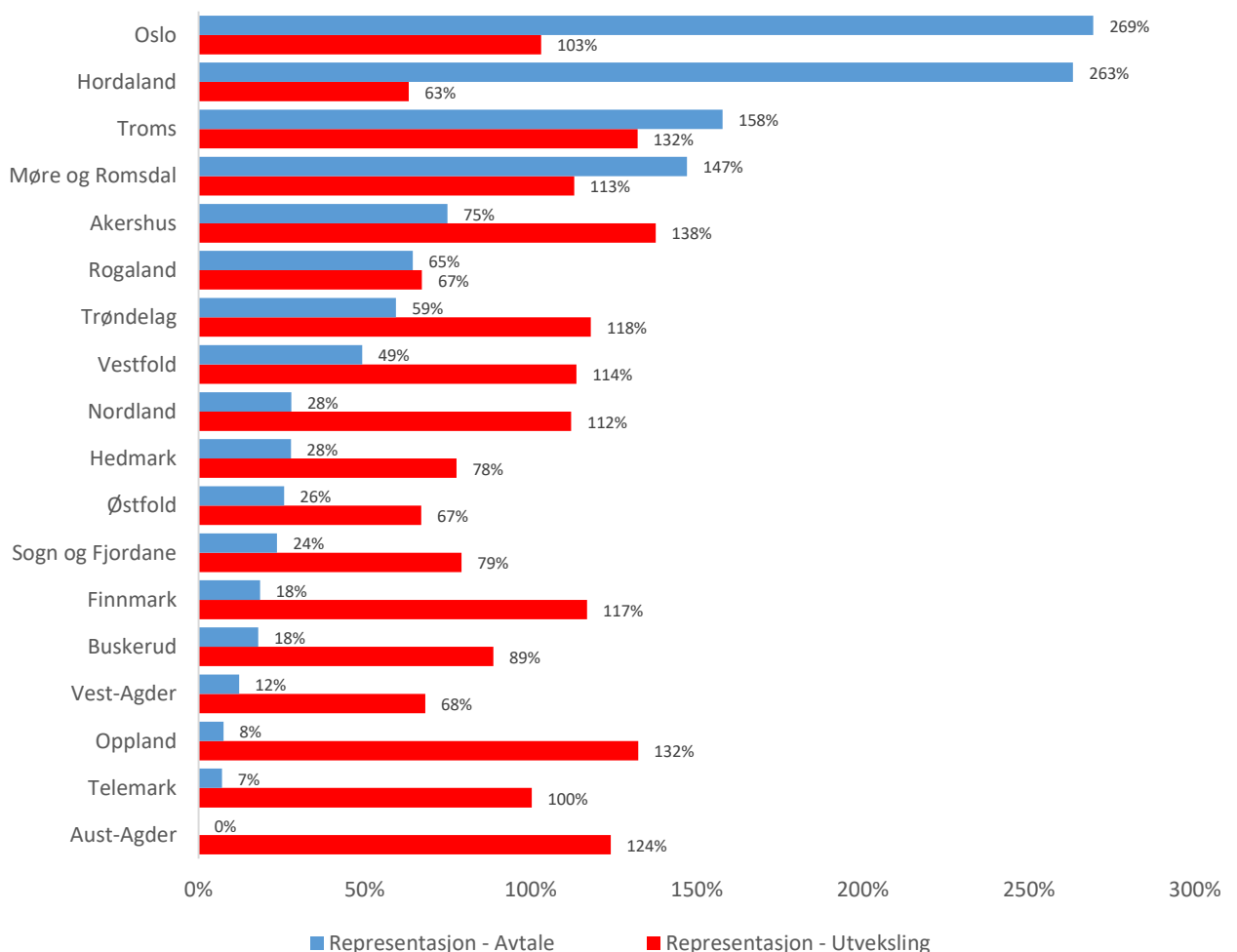
Oslo og Troms skiller seg ut med størst overrepresentasjon av elever på utenlandsopphold, men også Møre og Romsdal, Akershus og Hordaland sender klart flere elever til utlandet enn hva andelen elever fra fylket skulle tilsi.

Vest-Agder har størst underrepresentasjon. Det er nesten tre ganger mer sannsynlig at en elev i Oslo tar utenlandsopphold sammenlignet med en elev i Vest-Agder.

Sammenlignet med 2016-undersøkelsen er det verdt å merke seg at Nord-Trøndelag, som var det mest overrepresenterte fylket den gang, etter å ha blitt slått sammen med Sør-Trøndelag i det nye trøndelagsfylket, nå har en representasjon på linje med de generelle elevtallene for fylket. Finnmark har også hatt en tydelig utvikling mot lavere andel utenlandsopphold blant sine elever. Fra å være overrepresentert i 2016 (med 134 prosent), er de i denne undersøkelsen underrepresentert.

Det er store forskjeller mellom fylkene når man ser på representasjon fordelt på avtale- og utvekslingslever (ref. figur 1).

Figur 1: Fylkesvis representasjon, fordelt på avtale- og utvekslingslever

Figur 1 viser over- og underrepresentasjon fordelt på avtale- og utvekslings elever. Som i den foregående tabellen er representasjon beregnet med utgangspunkt i den fylkesvise andelen av elever som tar studiespesialisering. Verdier under 100 prosent indikerer underrepresentasjon, mens verdier over 100 prosent indikerer overrepresentasjon.

Vi ser at flere av fylkene som skilte seg ut i tabell 3, da spesielt Oslo og Hordaland, har høye andeler elever på utenlandsopphold først og fremst grunnet avtaleelever. Troms og Møre og Romsdal er også klart overrepresentert blant avtaleelevene, men er i tillegg overrepresentert blant elevene som tar utveksling gjennom organisasjon. Akershus er noe underrepresentert blant avtaleelevene, men overrepresentert blant utvekslingselevene.

Det er verdt å merke seg at forskjellene mellom fylkene er betydelig større blant avtaleelever enn utvekslings elever. Dette skyldes nok delvis at enkelte fylker ikke har egne avtaler med skoler i utlandet, men sender elever gjennom andre fylkers avtaler. At elevene i disse tilfellene er nødt til å ordne utenlandsoppholdet gjennom et annet fylke, gjør at denne formen for utenlandsopphold er langt mindre tilgjengelig for elevene i fylkene uten egne avtaler. Dette innebærer samtidig at utvekslingsorganisasjonene spiller en viktig rolle for å sikre at alle elever har et tilbud om utenlandsopphold uavhengig av bosted.

Tabell 4: Antall elever på utenlandsopphold, fordelt på fylke samt avtale eller utveksling

	Avtale	Utveksling	Totalt
Akershus	45	222	267
Aust-Agder	0	32	32
Buskerud	4	53	57
Finnmark	1	17	18
Hedmark	4	30	34
Hordaland	110	71	181
Møre og Romsdal	31	64	95
Nordland	5	54	59
Oppland	1	47	48
Oslo	141	145	286
Rogaland	25	70	95
Sogn og Fjordane	2	18	20
Trøndelag	21	112	133
Telemark	1	38	39
Troms	20	45	65
Vest-Agder	2	30	32
Vestfold	10	62	72
Østfold	6	42	48
Totalt	429	1152	1581

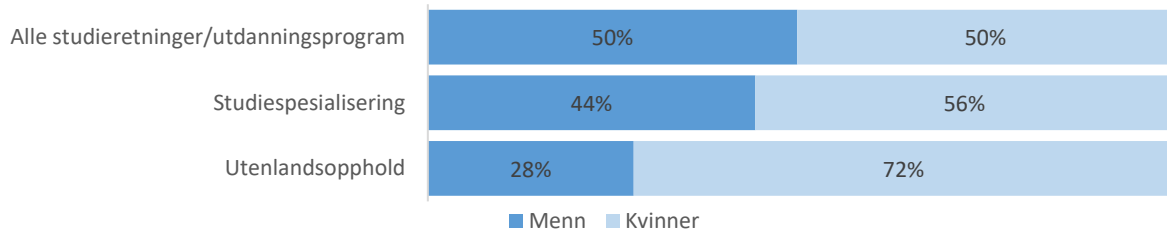
Tabell 4 viser antallet elever på utenlandsopphold fordelt på form for utenlandsopphold samt bostedsfylke. Vi ser at når man ikke tar hensyn til representasjon, er det Oslo, Akershus og Hordaland som skiller seg ut i absolutte tall. Trøndelag har også over 100 elever på utenlandsopphold. Rogaland har noe færre elever enn i sist undersøkelse, men er fortsatt et av fylkene med flest elever på utenlandsopphold. Dette er tilfellet selv om vi i tabell 3 så at dette fylket er klart underrepresentert med tanke på det totale antallet elever i fylket.

Personlige dimensjoner ved utenlandselevne

Det er ikke bare bosted som påvirker sannsynligheten for at en elev reiser på utenlandsopphold. I det følgende vil vi se på hvordan kjønn, familiær erfaring med utveksling, og skolemotivasjon ser ut til å samvariere med sannsynligheten for utenlandsopphold.

Kjønnsdimensjon

Figur 2: Andel kvinner og menn i videregående opplæring, 2018. Andel kvinner og menn på utenlandsopphold 2018/19

Vi ser en tydelig forskjell mellom kjønnene. Som vi kan se av figuren over, er halvparten av elevene i videregående opplæring menn¹⁰. På studiespesialisering, som er det vanligste utdanningsprogrammet for elever som tar utenlandsopphold, er andelen menn 44 prosent. Blant elevene som tar et utenlandsopphold i Vg2, er andelen menn betydelig lavere. Kun 28 prosent av elevene i vårt bruttoutvalg var menn, mens 72 prosent var kvinner. Kvinner er altså åpenbart mer tilbøyelige til å ta deler av opplæringen i utlandet. I 2016-undersøkelsen var fordelingen mellom kvinner og menn på utenlandsopphold henholdsvis 26 og 74 prosent. Andelen menn har med andre ord økt marginalt, men kvinner er fortsatt klart overrepresentert.

Familiens erfaring med utveksling

Elevene ble i spørreundersøkelsen spurt om noen i deres nærmeste familie har vært på utveksling¹¹. 43 prosent svarte ja, 54 prosent svarte nei, og 3 prosent svarte at de ikke visste. Dette er helt på linje med resultatene fra 2016, og det er altså en ganske høy andel av de spurte som har familiemedlemmer med erfaring fra utveksling. Vi har ikke tall på andelen i befolkningen generelt som har gjennomført utvekslingsopphold, så vi kan ikke med sikkerhet si at det er et skille mellom elever på utenlandsopphold og den allmenne videregående elev, men vi kan nok anta at det blant videregående elever generelt ikke er 43 prosent som har nære familiemedlemmer med utvekslingserfaring.

Vi ser altså at geografi, kjønn og muligens elevenes familiebakgrunn påvirker sannsynligheten for utenlandsopphold. Dette er faktorer som eleven selv i begrenset grad har kontroll over. Det å ta et utenlandsopphold som en del av videregående opplæring krever imidlertid også en ekstra innsats fra eleven. I neste del vil vi se på forskjeller i skolemotivasjon mellom elever på utenlandsopphold og elever i Vg2 generelt.

¹⁰ Datagrunnlag: andel mannlige og kvinnelige elever generelt og på studiespesialisering er registerdata fra Utdanningsdirektoratet. Andel menn og kvinner på utenlandsopphold er registerdata fra Lånekassen

¹¹ Merk at «utveksling» i denne sammenhengen ikke skiller mellom å ta utenlandsopphold som henholdsvis avtale- og utvekslingselev

Utenlandsopphold og skolemotivasjon

I spørreundersøkelsen ble elevene stilt en rekke spørsmål om skolemotivasjon. Disse er de samme spørsmålene som Utdanningsdirektoratet stiller *alle* norske videregående elever i sin årlige elevundersøkelse. Dette gjør at vi kan se resultatene i disse to gruppene opp mot hverandre.

Tabell 5: Hvor godt liker du skolearbeidet? Resultater fra den nasjonale elevundersøkelsen (Vg2) og brukerundersøkelsen av norske elever på utveksling i Vg2

	Svært godt	Godt	Nokså godt	Ikke særlig godt	Ikke i det hele tatt	N
Elevundersøkelsen nasjonalt	10,3 %	36,5 %	36,9 %	13,1 %	3,2 %	51 605
Elever på utenlandsopphold	11,1 %	35,2 %	33,9 %	16,6 %	3,1 %	1 028

Tabell 6: Jeg gleder meg til å gå på skolen. Resultater fra den nasjonale elevundersøkelsen (Vg2) og brukerundersøkelsen av norske elever på utveksling i Vg2

	Helt enig	Litt enig	Verken enig eller uenig	Litt uenig	Helt uenig	N
Elevundersøkelsen nasjonalt	19,9 %	38,0 %	27,1 %	9,8 %	5,2 %	51 628
Elever på utenlandsopphold	27,2 %	41,6 %	20,5 %	7,2 %	3,5 %	1 026

Tabell 7: Prioriterer du å bruke tid på skolearbeidet (både arbeid i timene og lekser)? Resultater fra den nasjonale elevundersøkelsen (Vg2) og brukerundersøkelsen av norske elever på utveksling i Vg2

	I alle eller de fleste fag	I mange fag	I noen fag	I svært få fag	Ikke i noen fag	N
Elevundersøkelsen nasjonalt	24,5 %	35,3 %	29,2 %	9,1 %	1,9 %	51 580
Elever på utenlandsopphold	36,2 %	32,0 %	23,2 %	7,1 %	1,5 %	1 025

De foregående tabellene viser at elevene som tar utenlandsopphold overordnet sett skiller seg noe fra den gjennomsnittlige elev i videregående skole. Utenlandselevne ser ut til å i større grad prioritere å bruke tid på skolearbeidet, og de gleder seg mer til å gå på skolen enn Vg2-elevne i elevundersøkelsen. Det er imidlertid liten forskjell på spørsmålet om *hvor godt* de liker skolearbeidet, her svarer utenlandselevne i 2019 noe mindre positivt sammenlignet med resultatene fra 2016.

Fremtidige planer om høyere utdanning

Tabell 8: Hva er dine planer etter at du er ferdig med videregående opplæring?

	Andel	N
Studere/videre utdanning	64 %	663
Jobbe eller gjøre noe annet før studier/videre utdanning	27 %	276
Jobbe eller gjøre noe annet. Har foreløpig ikke planer om å studere/ta videre utdanning	2 %	18
Har ingen planer foreløpig	7 %	71

Elevene som drar på utenlandsopphold, ser i overveiende grad for seg å studere eller ta videre utdanning etter at de er ferdige med videregående opplæring. 64 prosent ser for seg å gå direkte videre med studier, mens ytterligere 27 prosent ønsker å studere/ta videre utdanning på et senere tidspunkt. 91 prosent har med andre ord konkrete planer om ta høyere utdanning på et eller annet tidspunkt etter avsluttet videregående opplæring.

I etterundersøkelsen finner vi at 94 prosent av elevene som tidligere har vært på utenlandsopphold har tatt, eller for tiden tar høyere utdanning. Det er med andre ord samsvar mellom det elevene som *er* på utenlandsopphold ser for seg, og hva situasjonen faktisk er for dem som *har vært* på utenlandsopphold.

Som kontekst til disse tallene kan vi nevne at det i 2017 til sammenligning var totalt 47 prosent i aldersgruppen 25-29 år som har gjennomført utdanning på universitets- og høyskolenivå¹². Det er langt lavere enn blant utenlandselevne i etterundersøkelsen. Samlet sett indikerer disse resultatene at det er en spesiell gruppe av elever som velger å ta utenlandsopphold i løpet av videregående. Vi ser en klar overrepresentasjon av motiverte elever som etter all sannsynlighet kommer til å ta høyere utdanning etter videregående skole.

I rapporten som ble gitt ut i 2016 ble en rekke analyser på utvekslingselevnes foreldre presentert. Dette var også planlagt for denne undersøkelsen, men det ble ikke mulig å få tilgang til disse dataene innenfor tidsrammen av prosjektet. Forrige rapport viste at både utdanningsnivået og inntekten til utvekslingselevnes foreldre var langt høyere enn hos den norske befolkningen generelt. Vi konkluderte med at utenlandsopphold i løpet av videregående skole ser ut til å treffe et i gjennomsnitt privilegert segment av befolkningen. Vi forutsetter at det ikke har skjedd noen spesielle endringer i dette siden 2016, spesielt ettersom tendensene på elevnivå viser seg å være stabile mellom de to undersøkelsene.

¹² Statistikkbanken kildetabell 09430

Kapittel 4 – Hvor reiser elevene?

I dette kapittelet ser vi nærmere på hvilke land og verdensdeler elevene reiser til. Tallene viser at USA og Storbritannia er de dominerende destinasjonene for utenlandsopphold – 73 prosent av elevene reiser til ett av disse to landene. Dette er imidlertid en nedgang på 7 prosentpoeng sammenlignet med 2016. Samtidig er det en vekst i andelen elever som reiser til Oseania, som oppveier for deler av denne nedgangen. Det er ellers tydelige forskjeller mellom avtale- og utvekslingselever. Førstnevnte gruppe reiser primært til Storbritannia, mens sistnevnte gruppe har USA som hoveddestinasjon.

Vg2-elevenes valg av land

Når elevene skal ta et år i utlandet, står de overfor et bredt utvalg av mulige destinasjoner. Tilbudet er imidlertid ikke ubegrenset. Avtaleelevenes valg er begrenset av hvilke land skolen/fylket deres har avtale med, og selv om utvekslingsorganisasjonene samlet sett har en bredere portefølje av mulige utvekslingsland, må også utvekslingselevne forholde seg til de landene organisasjonene har tilbud om.

For de 1582 elevene som dannet bruttoutvalget¹³ for denne undersøkelsen, har utenlandsopphold blitt gjennomført i totalt 30 forskjellige land. I 2016 var elevene fordelt utover 35 land.

Tabell 9: Land med elever på utenlandsopphold

Land	Antall	Andel	Land	Antall	Andel
USA	780	49,3 %	Brasil	3	0,2 %
Storbritannia	377	23,8 %	Mexico	3	0,2 %
Australia	133	8,4 %	Costa Rica	3	0,2 %
Tyskland	63	4,0 %	Belgia	3	0,2 %
Canada	43	2,7 %	Den dominikanske republikk	2	0,1 %
Frankrike	34	2,1 %	Sveits	1	0,1 %
Kina	27	1,7 %	Martinique	1	0,1 %
Spania	26	1,6 %	Østerrike	1	0,1 %
Argentina	18	1,1 %	Portugal	1	0,1 %
New Zealand	17	1,1 %	Madagaskar	1	0,1 %
Russland	10	0,6 %	Chile	1	0,1 %
Japan	9	0,6 %	Barbados	1	0,1 %
Italia	9	0,6 %	Réunion	1	0,1 %
Sør-Afrika	8	0,5 %	Colombia	1	0,1 %
Irland	4	0,3 %	Nederland	1	0,1 %

Selv om norske videregående elever tar utenlandsopphold i mange forskjellige land, er det enkelte land og verdensdeler som skiller seg ut som destinasjonsmål. Til sammen 73 prosent av elevene har tatt sitt utenlandsopphold i USA og Storbritannia. Disse to landenes tyngde som utvekslingsland er imidlertid ikke like tydelig som i 2016, da 80 prosent av elevene dro til ett av disse landene. Nedgangen i andelen elever som velger disse to destinasjonene fanges i stor grad opp gjennom en tydelig styrking av Australia som destinasjon. I 2016 var det 3,9 prosent av elevene som dro til Australia, mens det nå er 8,4 prosent - altså mer enn en dobling. Det har også blitt vanligere å reise til Tyskland. Den største prosentvise veksten er det imidlertid Kina som står for. I 2016 var det kun to elever som tok utenlandsopphold i Kina (0,1 prosent), i

¹³ Tallene i dette kapittelet er basert på bakgrunnsdata fra Lånekassen

2019 er det 27 elever som har dratt til dette landet (1,7 prosent). Veksten skyldes primært en ny avtale i regi av Ålesund videregående skole, som sendte 19 elever til Kina i 2018/19. Avtalen til Ålesund gjelder to ukers opphold og er derfor ikke helt sammenlignbart med flertallet av elevene på avtaleordningen.

Merk at disse tallene refererer til elever som gjennomfører utenlandsopphold i løpet av Vg2, ikke elever som tar *hele* sin videregående opplæring i utlandet. Som tidligere nevnt er disse elevene ikke i målgruppen for denne undersøkelsen. I denne gruppen tar mer enn 40 prosent opplæringen sin i Sverige. Det er også en god del som reiser til Frankrike eller Spania¹⁴.

Vg2-elevenes valg av verdensdel

Tabell 10: Verdensdeler med elever på utenlandsopphold

Verdensdel	Antall	Andel
Afrika	10	0,6 %
Asia	36	2,3 %
Europa	530	33,5 %
Nord-Amerika	833	52,7 %
Oseania	150	9,5 %
Sør-Amerika	23	1,5 %

Nord-Amerika og Europa er de klart vanligste verdensdelene å gjennomføre utenlandsopphold i. Over 85 prosent av elevene reiser til land i Europa eller Nord-Amerika. Som en følge av at færre elever reiser til USA har imidlertid Nord-Amerikas dominans som destinasjon blitt noe mindre enn tidligere. Oseania er samtidig et klart mer brukt utvekslingsmål, og det er også flere som drar til Asia enn tidligere.

Tabell 11: Verdensdeler med elever på utenlandsopphold. Fordelt på avtale- og utvekslingslever

Verdensdel	Andel avtaleelever	Andel utvekslingslever
Afrika	1,2 %	0,4 %
Asia	5,1 %	1,2 %
Europa	79,7 %	16,3 %
Nord-Amerika	14,0 %	67,0 %
Oseania	0,0 %	13,0 %
Sør-Amerika	0,0 %	2,0 %

Valg av land og verdensdel har også sammenheng med hvilken ordning man drar på. Elevene som drar på avtaleordningen er spredt utover langt færre land enn utvekslingselevene. Dette er en naturlig konsekvens av at avtaleelevene er nødt til å forholde seg til de avtalene skolen eller fylket deres har. Det er også enkelte verdensdeler som per i dag ikke er representert innenfor avtaleordningen.

Nesten 80 prosent av avtaleelevene er på opphold i Europa, mens 14 prosent er i Nord-Amerika. Totalt 64 prosent er i Storbritannia, mens 13,8 prosent er i USA. Faktisk er andelen avtaleelever som drar til USA noe høyere enn i 2016, mens andelen som drar til Storbritannia har falt betydelig – fra 75 prosent i 2016. En forklaring på dette kan være at antallet avtaleplasser har blitt redusert i Storbritannia. Nye avtaler med skoler i Asia fører på sin side til at andelen avtaleelever i Asia nesten har firedoblet seg siden 2016.

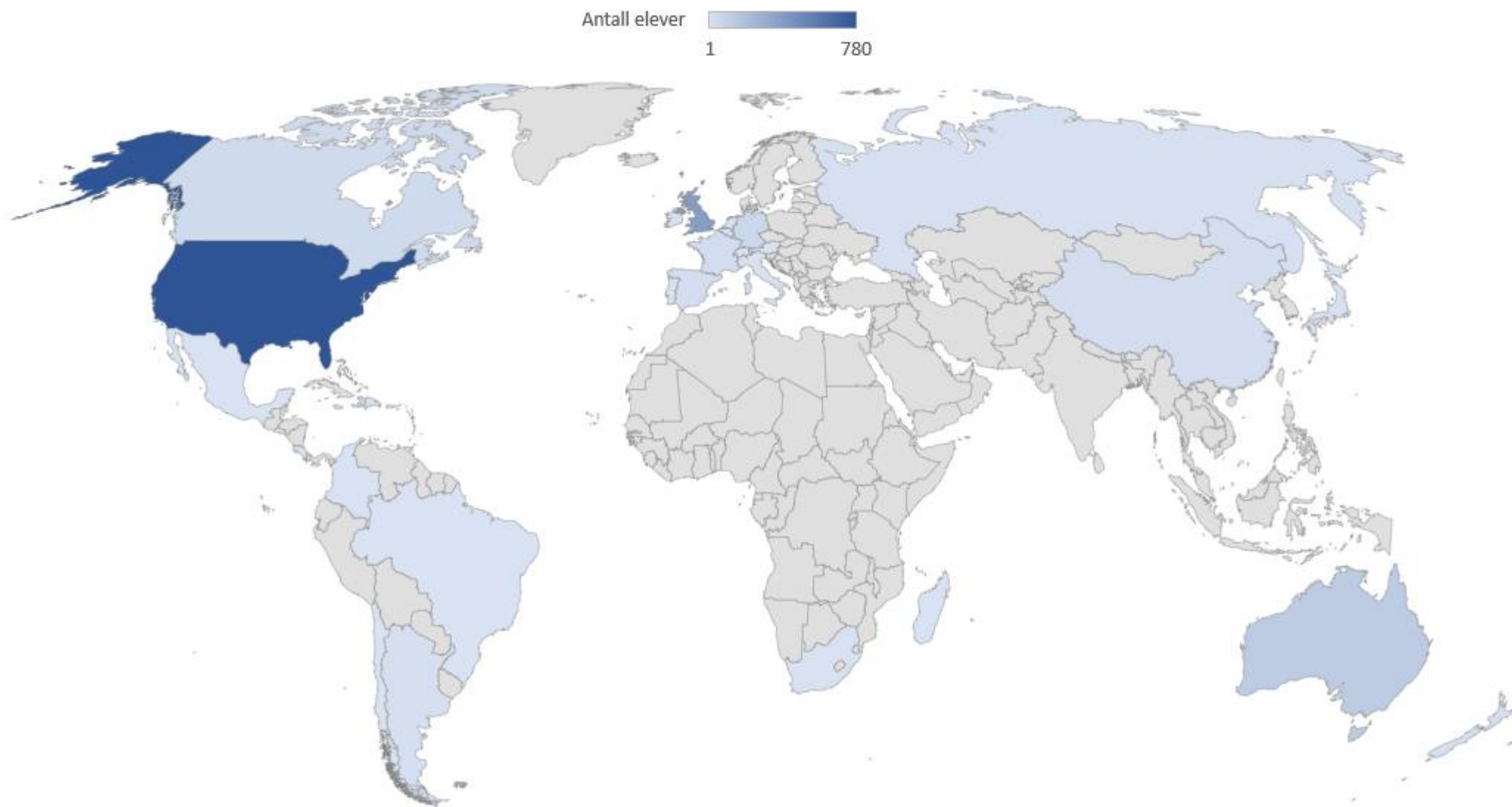
¹⁴ Kilde: statistikk.diku.no -

<https://statistikk.diku.no/details?country=0&county=0&level=2&institution=0&portfolio=0&program=0&from=2007&to=2019&&dimension=&bookmark=MobilityOutgoing&freetext=&tableVar=Degree&rowVar=Country&columnVar=Year>
[08.11.2019]

Den overordnede nedgangen i andelen som reiser til USA ser på sin side ut til å være knyttet til nye prioriteringsmønstre hos utvekslingslevene. Vi har ikke et godt grunnlag for å peke på spesifikke årsaker til disse endringene, men muligens kan den generelt mer negative medieomtalen rundt USA de siste årene ha hatt en betydning. Nedgangen i utveksling til Nord-Amerika/USA ser ut til å ha skjedd parallelt med en styrking av Oseanias posisjon hos utvekslingslevene: mens 7,5 prosent av utvekslingslevene dro til Oseania i 2016 er andelen i 2019 13 prosent.

På neste side har vi lagt ved et kart som gjennom fargebruk viser hvor viktige ulike land er som destinasjon for utenlandsopphold. Kanskje det mest interessante med dette kartet er landene markert med grått, som indikerer at ingen elever har vært på utenlandsopphold her i 2018/19. Kartet tydeliggjør at landene i Afrika (unntatt Sør-Afrika og Madagaskar), Øst-Europa, Midtøsten, Sør-Asia og Sørøst-Asia, ikke er mål for norske elevers utenlandsopphold i Vg2.

Figur 3: Verdenskart med fargekoding etter landpopularitet

Kapittel 5 – Norske elevers utvekslingsopphold i utlandet

Dette kapittelet følger utenlandselevene gjennom hele utenlandserfaringen, helt fra de bestemmer seg for destinasjon, til hvordan de vurderer utbyttet av oppholdet og om de ønsker å anbefale utenlandsopphold til andre. Den overordnede tilbakemeldingen fra utenlandselevene må sies å være svært positiv. 80 prosent sier seg fornøyd med forberedelsene før utreise, majoriteten er fornøyd med bosituasjonen og vertsskolen, og over 90 prosent svarer at de ville anbefalt det å dra på utveksling til andre. Vi finner samtidig at tilbakemeldingene på enkelte punkt varierer med utvekslingsorganisasjonen elevene har reist med. I tillegg beskriver enkelte elever erfaringer som definitivt må regnes som problematiske, spesielt med tanke på elevenes unge alder.

Mange av de negative tilbakemeldingene er knyttet til elevenes bosituasjon og forholdet til vertsfamilien. Vurderingene av bosituasjonen er generelt en viktig faktor for å forklare forskjeller i elevenes oppfatninger rundt utenlandsoppholdet. Mens 79 prosent av dem som ønsker å holde kontakten med vertsfamilien «absolutt» anbefaler utveksling, gjelder dette bare 52 prosent av dem som ikke ønsker å holde kontakten med sin vertsfamilie etter endt opphold.

Oppbygningen av kapittelet

Kapittel 5 utgjør hoveddelen av rapporten. Tall og analyser som presenteres i denne delen er basert på de svarene elevene selv har gitt i spørreundersøkelsen. Underveis vil også kvalitative kommentarer trekkes inn for å illustrere eller utdype de tendensene det kvantitative materialet gir.

Oppbygningen av denne delen er forholdsvis kronologisk, og starter med en gjennomgang av hvordan elevene fikk informasjon om muligheten til å reise til utlandet, og hva som avgjorde valget av utvekslingsorganisasjon for de som har reist på den måten. Videre ser vi nærmere på hva som motiverte elevene for å reise på utenlandsopphold, og hva som avgjorde valg av land.

Forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte stiller krav til både skoleeier og utvekslingsorganisasjon om at det gis informasjon om kulturelle, faglige, økonomiske og sikkerhetsmessige forhold knyttet til oppholdet i forkant av utvekslingen. Våre tall viser da også at de aller fleste elevene gjennomgår en eller annen form for forberedelse før utreise, i regi av fylke/skole eller utvekslingsorganisasjon. I dette kapittelet gjennomgår vi innholdet i forberedelsene, og dette inkluderer også når elevene ble gitt informasjon om hvor de skulle bo og hvilken skole de skulle gå på.

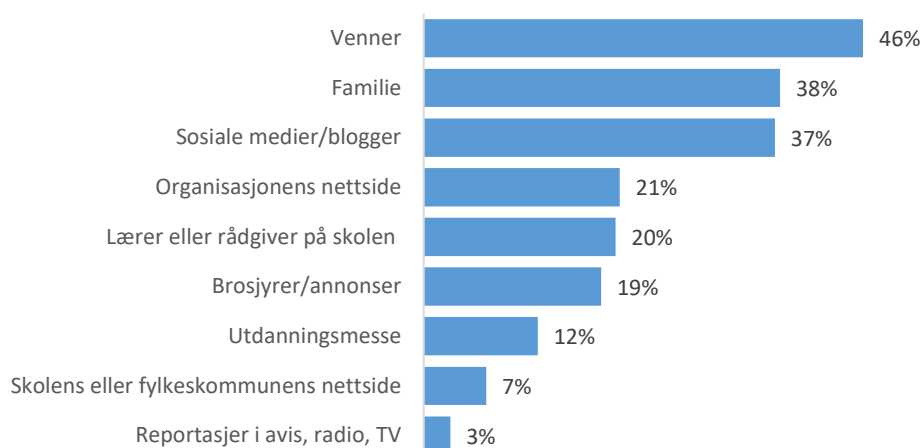
Elever på utenlandsopphold har krav på en kontaktperson eller lignende som de kan henvende seg til under oppholdet dersom de trenger det. Kapittelet ser nærmere på hvorvidt elevene har hatt behov for støtte eller oppfølging underveis, og i så fall hvorfor. Et sentralt poeng er også hvordan de ansvarlige partene har håndtert disse henvendelsene fra elevene. Vi ser også nærmere på forhold knyttet til bosituasjon og vertsskole og elevenes opplevde utbytte av utenlandsoppholdet.

Avslutningsvis gjennomgås elevens vurderinger av hvorvidt utenlandsopphold er noe de ønsker å anbefale andre å gjennomføre.

Informasjon om utveksling og valg av utvekslingsorganisasjon

I forrige kapittel presenterte vi hvilke land og verdensdeler elevene reiser til, men hvor kommer idéen om å dra på utveksling fra, og hvorfor velger utvekslingselevene den spesifikke utvekslingsorganisasjonen de reiser med?

Figur 4: Hvor fikk du informasjon om muligheten til å reise på utveksling? (N=1107). Flervalgsspørsmål.

Som vi kan se av figur 4 er det venner og familie som er elevenes viktigste informasjonskilde om utveksling. Nesten halvparten krysset av for venner, mens 38 prosent valgte familie. I 2016-undersøkelsen var «venner/familie» et samlet alternativ, og da var det 68 prosent som valgte det. Dersom man slår sammen de to alternativene i årets undersøkelse er det samme andel, 68 prosent, som velger minst ett av disse to alternativene¹⁵.

Generelt varierer informasjonskildene med ulike kjennetegn ved eleven. I neste tabell har vi fordelt andelen som krysset av for ulike informasjonskilder etter hvorvidt elevene har dratt på avtale eller utveksling, og om eleven er mann eller kvinne.

Tabell 12: Hvor fikk du informasjon om muligheten til å reise på utveksling? Fordelt på type utenlandsopphold og respondentens kjønn. Flervalgsspørsmål

	Avtale	Utveksling	Mann	Kvinne
Lærer eller rådgiver på skolen	47 %	12 %	27 %	18 %
Utdanningsmesse	11 %	12 %	9 %	13 %
Familie	27 %	41 %	45 %	35 %
Venner	37 %	49 %	45 %	47 %
Sosiale medier/ blogger	12 %	45 %	23 %	41 %
Reportasjer i avis, radio, TV	2 %	3 %	2 %	3 %
Skolens eller fylkeskommunens nettside	23 %	1 %	6 %	7 %
Brosjyrer/ annonser	12 %	21 %	13 %	20 %
Organisasjonens nettside	8 %	25 %	16 %	22 %
N	263	844	247	860

¹⁵ Ettersom dette er et flervalgsspørsmål, kan man ikke slå sammen andelen som valgte de to alternativene (46 og 38 prosent) direkte. 68 prosent refererer til andelen *elev*er som har valgt minst ett alternativ. I mange tilfeller har samme elev krysset av for begge informasjonskildene

Vi ser vi at avtaleelever i langt større grad enn utvekslingselever får informasjon om muligheten til å dra på utenlandsopphold fra lærer eller rådgiver på skolen. En naturlig forklaring på dette er at fylket og skolene promoterer og rekrutterer elever til egne avtaler. En langt høyere andel av elevene på utveksling får informasjon fra familie og venner.

I 2016 var det relativt liten forskjell mellom kjønnene på de personlige informasjonskildene, med et lite unntak for «lærer eller rådgiver på skolen», hvor 28 prosent for menn og 24 prosent for kvinner oppgav dette som en kilde til informasjon. Vi ser at forskjellen mellom kjønnene på denne informasjonskilden er større i årets undersøkelse. Et interessant poeng er at menn i klart større grad enn kvinner bruker familie som kilde til informasjon. Grunnet allerede nevnte endringer i dette spørsmålet er det vanskelig å sammenligne med 2016-undersøkelsen direkte, men i den utgaven var det like mange kvinner og menn som benyttet seg av familie/venner. Ved å slå sammen disse to svarkategoriene ser vi at i 2018/19-kohorten var det 72 prosent av mennene som brukte en av disse informasjonskildene, mot 67 prosent av kvinnene.

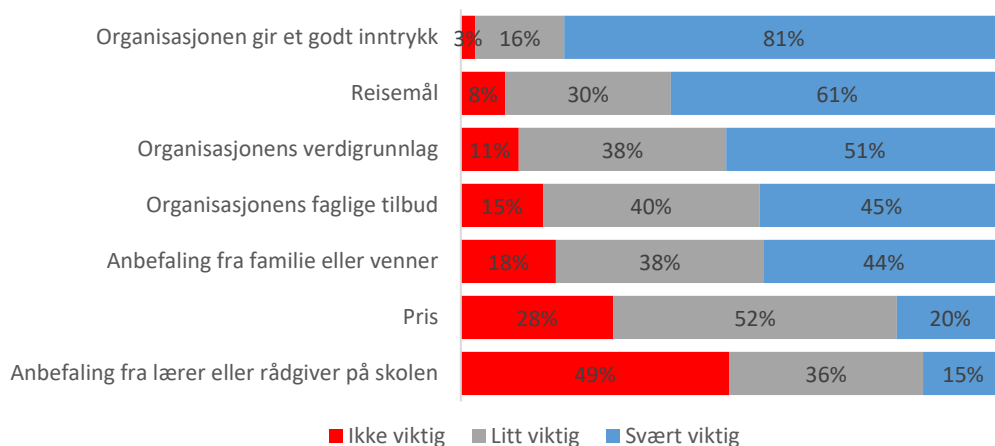
Mens menn søker informasjon fra familien sin, er kvinner mer rettet mot sosiale medier/blogger. 41 prosent av kvinnene oppgir dette som en informasjonskilde, mot kun 23 prosent for menn. Sammenlignet med 2016 har betydningen til denne informasjonskanalen økt med rundt tre prosentpoeng for begge kjønn.

Informasjonskilder som i større grad krever egen informasjonsinnhenting er gjennomgående viktigere for kvinnene. Forskjellen er størst på sosiale medier/blogger, men også når det gjelder brosjyrer/annonser og organisasjonens nettsider er kvinnene mer aktive.

Når svarene fordeles mellom avtale- og utvekslingselever ser vi, naturlig nok, ulike tall for henholdsvis skolen/fylkeskommunens nettside og organisasjonens nettside. Utvekslingselevene tar i større grad i bruk brosjyrer/annonser, mens begge grupper oppgir reportasjer i media i liten grad.

Valg av utvekslingsorganisasjon

Figur 5: Hvor viktig var følgende grunner til at du valgte å reise med den utvekslingsorganisasjonen du reiste med? (N=824-829)

Utvekslingselevene henter altså inn informasjon om muligheten for å dra på utveksling fra en rekke forskjellige kilder, men hva er bestemmende for valg av utvekslingsorganisasjon? Som vi kan se av figur 5 er det helt klart inntrykket organisasjonen gir som er viktigst. 81 prosent angir dette som svært viktig, fem prosentpoeng flere enn i 2016. Reisemål er nest viktigst, 61 prosent angir dette som en svært viktig faktor. Dette er en økning på ti prosentpoeng sammenlignet med 2016. Vi ser at anbefaling fra lærer eller rådgiver

er årsaken som vurderes som viktig av klart færrest elever. Utover dette er det små forskjeller mellom de to undersøkelsene, både i prioriteringen av de ulike årsakene, og svargivingen innenfor dem.

Dersom man bryter de ulike årsakene til valg av utvekslingsorganisasjon ned på elevenes kjønn er det en klar tendens til at kvinner gjennomgående vektlegger alle de ulike årsakene høyere enn menn. Ikke på en eneste faktor er andelen menn som svarer «svært viktig» høyere enn andelen kvinner. Spesielt store forskjeller ser vi på vektleggingen av organisasjonens verdigrunnlag. Mens 37 prosent for menn vurderer dette som svært viktig, var tilsvarende andel hos kvinnene 55 prosent – en forskjell på 18 prosentpoeng. Forskjellen i vektleggingen av verdigrunnlag var imidlertid enda litt høyere i 2016.

Elevene ble også gitt anledning til å gi kvalitative begrunnelser for valg av organisasjon. Som i 2016 er det mange elever som fremhever at organisasjonen de reiser med ikke betaler vertsfamiliene for å ha utvekslings elever hos seg:

Jeg likte at organisasjonen drives frivillig, og at vertsfamiliene ikke blir betalt.

Vertsfamiliene får ikke betalt for å ha utvekslingselever i hjemmet sitt, så man vet at de gjør det av «riktige grunner».

[Min utvekslingsorganisasjon] er en frivillig organisasjon, som var veldig viktig for meg og familien min. Det ga oss en trygghet om at vertsfamiliene og alle andre som er involvert ikke gjør det for pengene.

Et poeng, som vi også trakk fram i 2016, er hvordan elevene vektlegger størrelsen på utvekslingsorganisasjonene ulikt. Noen elever trekker frem at organisasjonen er liten, og setter det i sammenheng med bedre oppfølging og mer trygghet, mens andre fremhever at organisasjonen er stor og profesjonell, noe som for dem innebærer økt trygghet:

En liten organisasjon, derfor følte jeg at det kom til å bli lettere å få hjelp om man trenger det.

Fordi den virket ikke så stor og ønsket mer personlig veiledning enn å forsvinne i mengden hos gigantene

Størst organisasjon, så mye erfaring med utveksling fremfor mindre organisasjoner (...) følte tryggere enn nyere organisasjon med mindre erfaring

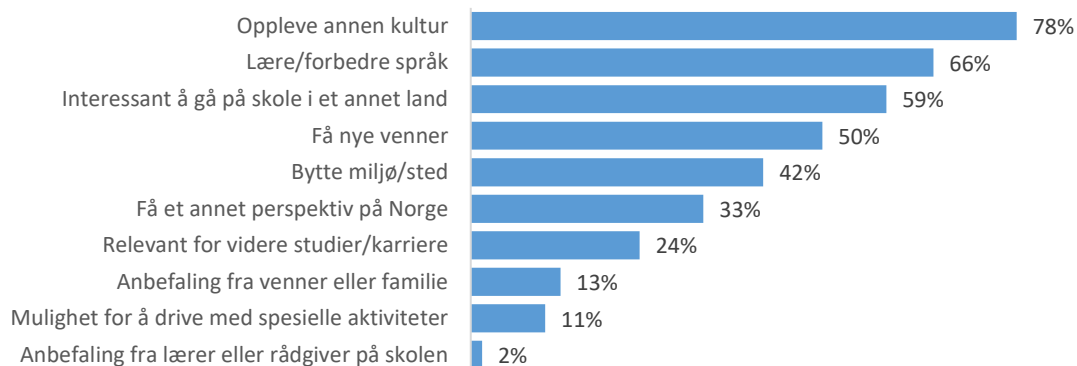
Stor, kjent organisasjon som virket troverdig.

Et interessant poeng er ellers at mange elever har en forklaring av typen: «det var de første som kom opp», eller «det er den eneste organisasjonen jeg har hørt om». For en god del utvekslingselever er tydeligvis organisasjonens profilering viktig.

Avslutningsvis ønsker vi å trekke frem at familiemedlemmer eller venners erfaringer med spesifikke organisasjoner, samt tilbud av spesifikke land (og da spesielt Australia), er poeng som trekkes frem av flere. Hva som motiverer valg av land kommer vi nærmere inn på i neste del av kapittelet.

Årsaker til utenlandsopphold og valg av land

Figur 6: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg om å reise på utveksling/ta et skoleår i utlandet? (N=1052). Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssinger)

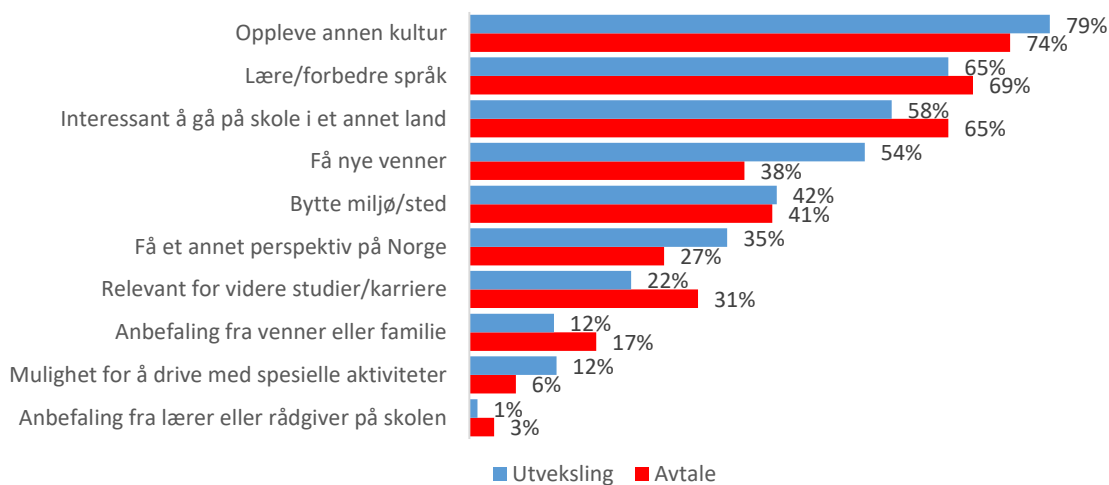

De to viktigste årsakene til å dra på utveksling er å oppleve en annen kultur og å lære eller forbedre språk. Henholdsvis 78 og 66 prosent av de spurte trakk frem disse to årsakene som viktige. Det er også mange, 59 prosent, som velger utenlandsopphold fordi de opplever det som interessant å gå på skole i et annet land. Det ble gjort noen justeringer i dette spørsmålet etter 2016-undersøkelsen, men om vi ser bort fra dette, er rekkefølgen på de ulike grunnene nøyaktig den samme som da.

I 2016-rapporten trakk vi frem at det var relativt små forskjeller mellom kjønnene i årsakene til å dra på utveksling. Hos 2018/19 kohorten er det imidlertid tydeligere forskjeller mellom menn og kvinner på enkelte spørsmål. Eksempelvis trekker 54 prosent av kvinnene frem muligheten for å få nye venner som en viktig faktor, mot kun 40 prosent for menn. Kvinner vektlegger også muligheten for å bytte miljø, samt det å lære/forbedre språk i større grad. Menn er på sin side mer opptatt av mulighetene for å drive med spesielle aktiviteter, og vektlegger også utenlandsoppholdets relevans for videre studier/karriere høyere enn kvinner.

De enkelte årsakene til utenlandsopphold vektlegges også noe ulikt blant avtale- og utvekslingslever. Som man kan se av neste figur er en gjennomgående tendens at utvekslingslevene vektlegger sosiale faktorer, som det å oppleve annen kultur, få nye venner, bytte miljø/sted og få et annet perspektiv på Norge, høyere enn avtaleelevene. Sistnevnte er på sin side mer opptatt av det å lære/forbedre språk, muligheten for å gå på skole i et annet land, samt relevansen for videre studier/karriere.

Figur 7: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg om å reise på utveksling/ta et skoleår i utlandet? Fordelt på avtale- eller utvekslingselever (N=236/813). Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssninger)

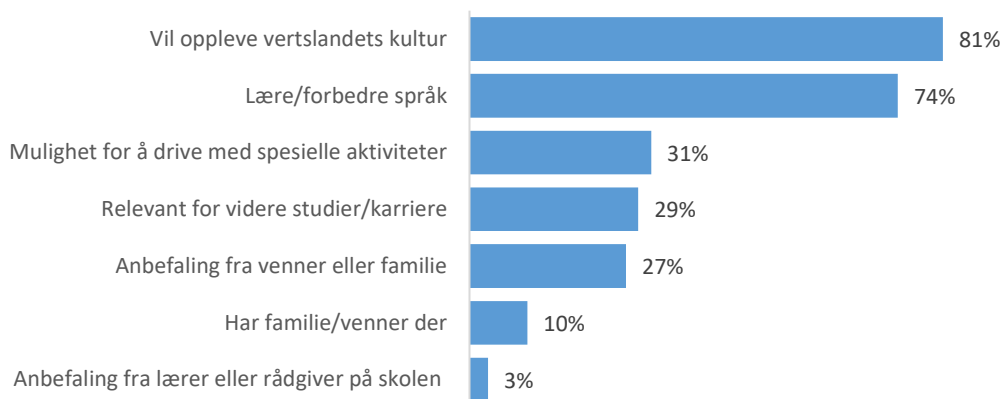

Vi merker oss at enkelte tendenser som var svært tydelige i 2016-undersøkelsen, ikke er like tydelige i årets undersøkelse. I forrige rapport ble det blant annet trukket frem at *samtlig*e elever som dro til Afrika, Asia eller Europa oppgav det å lære/forbedre språk som begrunnelse for å ta et opphold i utlandet. Dette var spesielt interessant for Europas del, hvor en stor andel av elevene reiser. Det er uvanlig å få et så entydig resultat på spørsmål med såpass mange respondenter. I årets undersøkelse er det 72 prosent av elevene i Europa og 71 prosent av elevene i Asia som velger dette alternativet. Den klare majoriteten vektlegger altså fortsatt språk, men andelene som gjør det er lavere enn i forrige undersøkelse. Blant elevene som dro til Nord-Amerika og Oseania var det henholdsvis 72 og 61 prosent som trakk frem det å lære/forbedre språk som begrunnelse for å ta et opphold i utlandet. Også dette er noe lavere enn i 2016.

Valg av land - utvekslingselever

Når utvekslingselevne blir spurt om hva som var viktigst for deres valg av land ser vi den samme tendensen som på valg av utenlandsopphold, nemlig at språk og kultur skiller seg ut som de viktigste faktorene, jf. figur 8. Vi ser også at anbefaling fra lærer eller rådgiver på skolen generelt sett var en lite vektlagt faktor. Blant dem som drar til Asia og Sør-Amerika er det imidlertid klart høyere andeler av elevene som trekker frem lærere og rådgiveres anbefaling som viktig, riktignok med utgangspunkt i få respondenter, jf. tabell 13.

Figur 8: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg av land? Utvekslingselever. Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssninger). (N=813).

Sammenlignet med 2016 ser vi at vertslandets kultur vektlegges i noe større grad, samtidig har andelen som trekker frem det å lære eller forbedre språk gått ned med syv prosentpoeng. Den største forskjellen fra forrige undersøkelse er imidlertid at relevans for videre studier/karriere vektlegges i langt mindre grad. 29 prosent av utvekslingselevne trekker frem denne faktoren, mot 54 prosent i 2016-undersøkelsen. I tabellen under brytes tallene ned på verdensdel. Både for elevene i Asia, Nord-Amerika og Oseania er andelen som trekker frem relevansen for videre studier/karriere minst halvert. Sammenlignet med 2016-undersøkelsen har samtidig andelen elever i Sør-Amerika som trekker frem relevans for videre studier/karriere økt betydelig – fra 3 til 30 prosent.

Dette svaralternativet ble noe endret mellom 2016- og 2019-undersøkelsen, fra å fokusere på relevans for videre studier/*arbeid*, til relevans for videre studier/*karriere*. Vi tror likevel ikke dette forklarer endringen i svargivning, vi mener at substansen i svaralternativene ikke er endret mellom de to undersøkelsene. Samtidig ser vi at endringene varierer betydelig mellom Sør-Amerika og de øvrige verdensdelene, det er derfor vanskelig å trekke en direkte linje mellom endringene i spørsmålet og i svargivningen.

Tabell 13: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg av land? Fordelt på verdensdel. Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssninger)

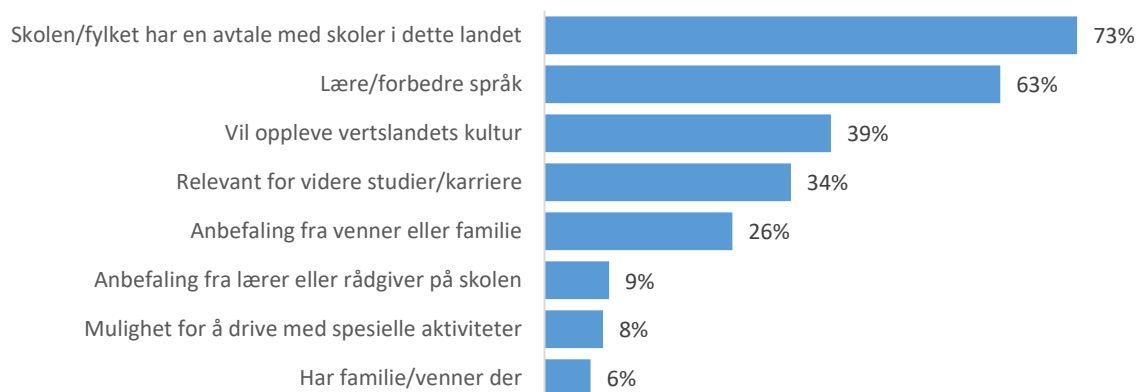
	Asia	Europa	Nord-Amerika	Oseania	Sør-Amerika
Vil oppleve vertslandets kultur	100 %	74 %	83 %	80 %	85 %
Lære/forbedre språk	80 %	80 %	73 %	63 %	100 %
Mulighet for å drive med spesielle aktiviteter	30 %	8 %	36 %	42 %	15 %
Relevant for videre studier/karriere	30 %	40 %	30 %	12 %	30 %
Anbefaling fra venner eller familie	20 %	16 %	29 %	36 %	10 %
Har familie/venner der	0 %	9 %	10 %	11 %	10 %
Anbefaling fra lærer eller rådgiver på skolen	10 %	4 %	3 %	2 %	20 %
N	10	141	524	116	20

Vi ser ellers at vektleggingen av de ulike faktorene varierer mellom de enkelte verdensdelene. Språk vektlegges mindre hos elevene som drar til Oseania, mens vertslandets kultur er mindre viktig for elevene som drar til Europa. Det kulturelle aspektet er spesielt viktig for elevene som drar til Asia. Slik var det også i 2016. Det er også tydelige forskjeller i vektleggingen av mulighetene for å drive med spesielle aktiviteter. Mens kun åtte prosent av elevene som drar til Europa trekker dette frem, gjelder det samme for hele 42 prosent av elevene som drar til Oseania.

Valg av land - avtaleelever

Også for avtaleelevene er språk en viktig faktor for valg av land. Den viktigste faktoren for avtaleelevene er imidlertid at skolen/fylket har en avtale med skoler i landet de ender opp med å reise til. Som en konsekvens av dette, er andelen som trekker frem det å oppleve vertslandets kultur som viktig for valg av land, betydelig lavere hos avtaleelevene.

Figur 9: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg av land? Avtaleelever. Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssinger). (N=236)

Under gjennomgangen av motivasjon for utenlandsopphold generelt så vi at avtaleelevene vektla relevans for videre studier/karriere høyere enn utvekslingselevene. Dette er også tilfellet for valg av land. Mens 34 prosent av avtaleelevene trekker frem dette som en grunn for valg av land, svarte 29 prosent av utvekslingselevene det samme.

Tabell 14: Av grunnene som er listet nedenfor, hvilke var viktigst for ditt valg av land? Fordelt på verdensdel. Flervalgsspørsmål (maks fire avkryssinger)¹⁶

	Europa	Nord-Amerika
Skolen/fylket har en avtale med skoler i dette landet	73 %	78 %
Lære/forbedre språk	65 %	52 %
Vil oppleve vertslandets kultur	40 %	33 %
Relevant for videre studier/karriere	37 %	11 %
Anbefaling fra venner eller familie	25 %	41 %
Anbefaling fra lærer eller rådgiver på skolen	10 %	0 %
Mulighet for å drive med spesielle aktiviteter	6 %	26 %
Har familie/venner der	7 %	4 %
N	203	27

Når årsakene til valg av land brytes ned på verdensdel ser vi at elever som drar til Europa og Nord-Amerika begrunner valget sitt på ulike måter. Hos begge grupper er avtalen til skolen/fylket klart viktigst, men noe viktigere for elevene i Nord-Amerika. Elevene som drar til Europa er på sin side klart mer opptatt av å lære/forbedre språk, oppleve vertslandets kultur, og av at oppholdet skal være relevant for videre studier/karriere. 37 prosent av elevene som dro til et europeisk land vektla dette alternativet, mot kun 11 prosent av elevene i Nord-Amerika. Sistnevnte gruppe er på sin side mer opptatt av anbefalinger fra venner eller familie, og muligheten for å drive med spesielle aktiviteter. Også blant utvekslingselevene var dette viktigere for dem som dro til Nord-Amerika enn hos dem som dro til Europa.

¹⁶ Afrika og Asia er ekskludert grunnet få respondenter

Før utreise

I det følgende vil vi presentere respondentenes vurdering av opplevelsene rundt søknadsprosess, og informasjonen og forberedelsene de fikk før utreise. Merk at svarene fra utvekslings- og avtaleelever presenteres separat.

Figur 10: Når fikk du vite hvor du skulle bo? Utvekslingselever (N=831)

Majoriteten av elevene som drar med utvekslingsorganisasjon får avklart bosituasjonen minst en måned før avreise, og 58 prosent får vite dette mer enn to måneder før avreise. Sammenlignet med 2016 observerer vi en tydelig forbedring i informasjonsflyten knyttet til bosted. Andelen som får avklaringen en uke eller mindre før avreise, eller en til fire uker før avreise, har falt betydelig, fra henholdsvis 9 og 18 prosent i 2016, til 4 og 12 prosent i 2018/19. Det er imidlertid fremdeles en liten andel, 2 prosent, som først får avklart bosituasjonen etter ankomst.

Tabell 15: Når fikk du vite hvor du skulle bo?¹⁷

	Mer enn to måneder før avreise	En til to måneder før avreise	En til fire uker før avreise	En uke eller mindre før avreise	Etter ankomst
Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet	95 %	5 %	0 %	0 %	0 %
EF Education First	62 %	19 %	12 %	5 %	3 %
AFS Norge Internasjonal Utveksling	50 %	25 %	20 %	3 %	1 %
Rotary	48 %	30 %	13 %	4 %	4 %
Explorius	42 %	29 %	18 %	11 %	0 %
STS High School	36 %	30 %	26 %	6 %	2 %
YFU	36 %	24 %	32 %	8 %	0 %
Momento	29 %	36 %	21 %	14 %	0 %
Aspect	27 %	33 %	39 %	0 %	0 %
Speak	24 %	29 %	43 %	5 %	0 %
Heltberg International	11 %	70 %	19 %	0 %	0 %

Det er enkelte forskjeller mellom utvekslingsorganisasjonene i hvor tidlig informasjon om bosted blir gitt elevene. Som man kan forvente får de aller fleste elever ved Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet avklart bosted i god tid før avreise. 62 prosent av elevene som reiste med EF Education First fikk avklart bosituasjonen mer enn to måneder før avreise. Dette er langt høyere enn i 2016-undersøkelsen, hvor tilsvarende tall for denne organisasjonen var 43 prosent. Dersom vi ser på andelen elever som får avklart bosituasjonen mindre enn en måned før avreise, kommer Speak dårligst ut, dette gjelder nesten halvparten av elevene som reiser med denne organisasjonen. Det er samtidig ingen elever tilknyttet denne organisasjonen som får vite bosted først etter ankomst.

¹⁷ Korero, My Education og Steinerskoleforbundet er ikke inkludert i denne tabellen grunnet færre enn 10 svar

Figur 11: Når fikk du vite hvilken skole du skulle gå på? Utvekslings elever (N=831)

Også når det gjelder hvilken skole man skal gå på får majoriteten av elevene denne informasjonen i god tid før de reiser. På dette spørsmålet ser vi også en forbedring i årets undersøkelse sammenlignet med 2016. I sistnevnte undersøkelse var det 5 prosent som oppgav at de fikk vite hvilken skole de skulle gå på først etter ankomst. Andelen har nå falt til 1 prosent.

Tabell 16: Når fikk du vite hvilken skole du skulle gå på?¹⁸

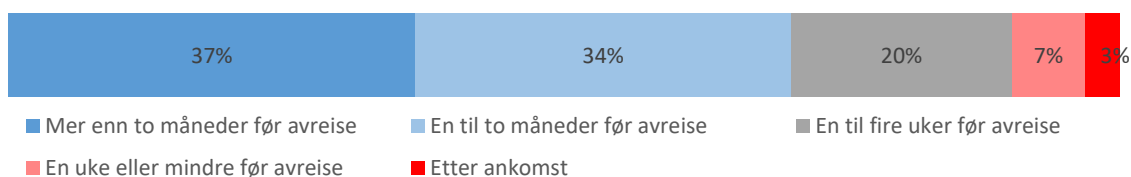
	Mer enn to måneder før avreise	En til to måneder før avreise	En til fire uker før avreise	En uke eller mindre før avreise	Etter ankomst
Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet	100 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Heltberg International	81 %	15 %	4 %	0 %	0 %
Aspect	64 %	33 %	3 %	0 %	0 %
EF Education First	61 %	21 %	12 %	5 %	1 %
Explorius	61 %	23 %	8 %	5 %	3 %
Momento	57 %	29 %	0 %	14 %	0 %
Rotary	48 %	39 %	13 %	0 %	0 %
Speak	48 %	38 %	10 %	5 %	0 %
AFS Norge Internasjonal Utveksling	45 %	23 %	23 %	4 %	3 %
STS High School	43 %	30 %	15 %	6 %	6 %
YFU	32 %	24 %	36 %	4 %	4 %

Vi finner imidlertid forskjeller mellom utvekslingsorganisasjonene. Ikke overraskende får så godt som alle elevene som reiser med Fullriggeren Sørlandet vite om bo- og skolested mer enn to måneder før avreise. Når det gjelder skole, skiller YFU seg ut i negativ forstand: 36 prosent av deres elever får vite hvilken skole de skal gå på en til fire uker før avreise, mens ytterligere 8 prosent får avklart skolesituasjonen mindre enn en uke før avreise eller etter ankomst.

I 2016-rapporten ble EF Education First trukket frem som den organisasjonen hvor elevene senest fikk avklart bosted og skole. Dette er ikke lenger tilfellet for årets undersøkelse. På både bosted og skole er EF Education First blant organisasjonene som tidligst får avklart disse forholdene for sine elever.

¹⁸ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar inkludert i tabellen

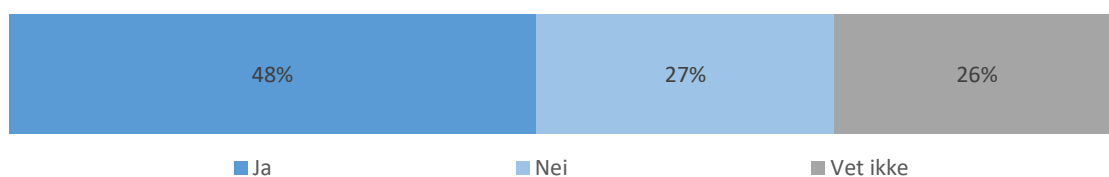
Figur 12: Når fikk du vite hvor du skulle bo? Avtaleelever (N=257)

Avklaringer rundt bosituasjonen kommer senere for avtaleelevene. 71 prosent får vite hvor de skal bo mer enn en måned før avreise, mot 81 prosent av utvekslingselevene. Også for denne gruppen ser vi imidlertid tydelige forbedringer sammenlignet med 2016. Den gangen var det kun 56 prosent som fikk informasjon om bosted minst en måned før avreise.

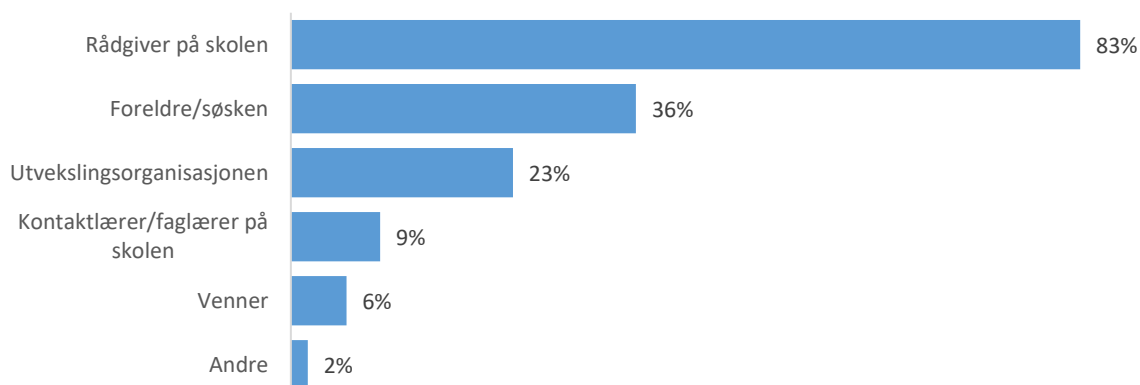
Fordi antallet avtaleelever fra mange fylker er forholdsvis lavt, er det vanskelig å kommentere på forskjellene mellom fylkene på dette spørsmålet. Vi merker oss imidlertid at Oslo, som har mange elever på avtale, skiller seg ut i negativ forstand. Fra dette fylket er det 52 prosent av elevene som får vite hvor de skal bo minst en måned før avreise. For alle de andre fylkene sett under ett er tilsvarende andel 78 prosent.

Figur 13: Før du reiste søkte du skolen eller fylkeskommunen din om godkjenning av opplæringsopplegget i utlandet (såkalt forhåndstilsagn). Hadde du behov for hjelp med denne søknaden? (N=825)

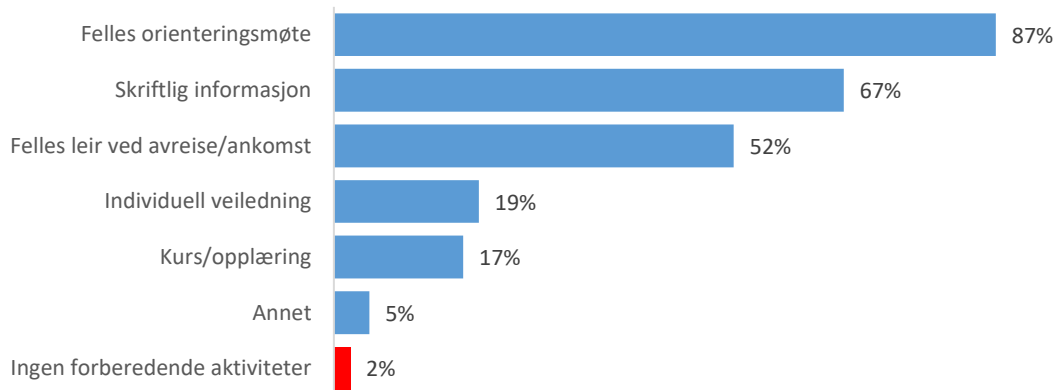
Elevene som drar med utvekslingsorganisasjoner må søke skolen eller fylkeskommunen om forhåndstilsagn om godkjenning av opplæringsopplegget i utlandet før avreise. 48 prosent av de spurte oppgir at de hadde behov for hjelp med denne søknaden, en økning på fem prosentpoeng sammenlignet med 2016. Som i 2016 er det også en stor andel, 26 prosent, som ikke vet om de hadde behov for hjelp. Dette kan være en indikasjon på at det er andre enn elevene selv som tar seg av denne delen av søknadsprosessen eller at elevene ikke forstår spørsmålet.

Figur 14: Av hvem fikk du hjelp til søknad om godkjenning av opplæringsopplegget i utlandet? Flervalgsspørsmål. (N=392)

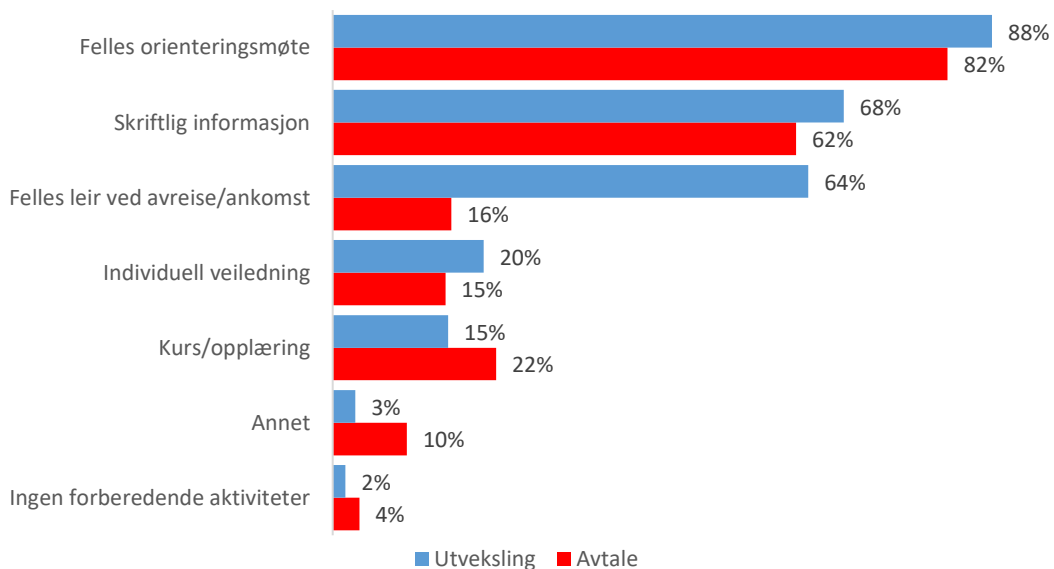
Blant de som får hjelp til søknaden, er mønsteret stort sett det samme som hos 2016-elevene. De fleste, 83 prosent, svarer at de fikk hjelp av skolens rådgiver. Det er også en god del, 35 prosent, som får hjelp av foreldre eller søsken.

Figur 15: Hvilke forberedende aktiviteter ble organisert før du reiste ut? Flervalgsspørsmål. (N=1075)

I forskrift om godkjenning for utdanningsstøtte stilles det krav både til utvekslingsorganisasjoner og skoleeiere/fylkeskommuner om å ha rutiner for å forberede elevene på oppholdet. Likevel svarer en liten andel, 2 prosent, at de ikke har mottatt noen forberedende aktiviteter. Blant de som har deltatt på forberedende aktivitet, oppgir de aller fleste at de har deltatt på et felles orienteringsmøte (87 prosent), og to tredjedeler svarer at de har mottatt skriftlig informasjon. Halvparten av elevene svarer at de deltok på felles leir ved avreise/ankomst. Dette alternativet er nytt for årets undersøkelse, og ble inkludert basert på kvalitative tilbakemeldinger i 2016-undersøkelsen.

Figur 16: Hvilke forberedende aktiviteter ble organisert før du reiste ut? Avtale- og utvekslingselever. Flervalgsspørsmål. (N=252/823)

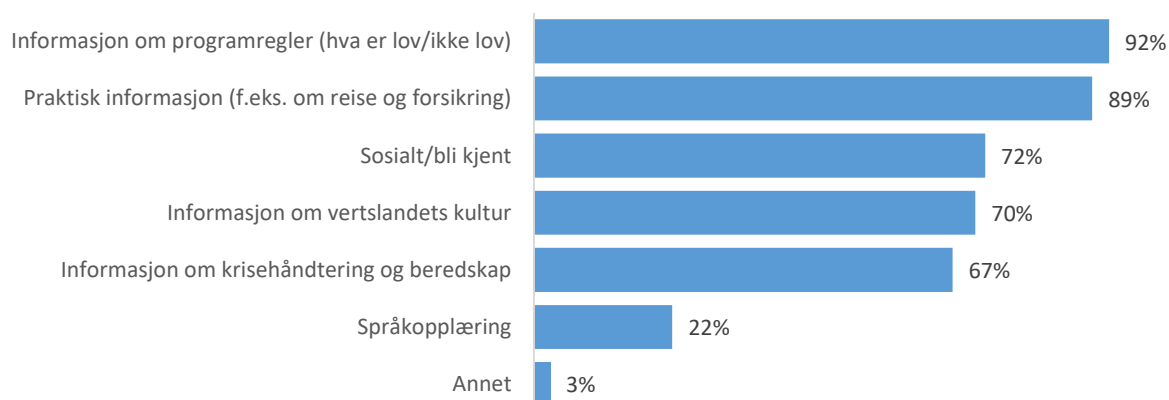
Når tilbudet av forberedende aktiviteter blir brutt ned på avtale- og utvekslingselever er det stort sett mindre forskjeller mellom avtale- og utvekslingselever når det gjelder hvilke forberedende aktiviteter de blir tilbudt. Et unntak er felles leir ved avreise/ankomst. Dette er en aktivitet som primært er knyttet til utvekslingsorganisasjonenes tilbud, derfor er det naturlig at det er flest utvekslingselever som har valgt dette alternativet. Det er heller ikke noe overordnet mål om at avtaleelevene skal få et slikt tilbud.

Dermed er det mer interessant å se på forskjellene mellom de ulike utvekslingsorganisasjonene når det gjelder hvilke forberedende aktiviteter elevene blir tilbudt. AFS Norge og EF Education First skiller seg ut ved at rundt 75 prosent av elevene i disse organisasjonene deltar på felles leir. Også hos Explorius og STS High School er andelen over 70 prosent. Dette til sammenligning med for eksempel Aspect, Speak og Rotary, hvor mellom 14 og 26 prosent av elevene deltar på felles leir¹⁹.

Utover dette ser vi at en større andel avtaleelever mottar kurs/opplæring som en del av forberedelsene. Det er også en større andel som har oppgitt «annet». Disse ble gitt anledning til å spesifisere nærmere. Mange ulike aktiviteter nevnes, men intervju, nettkurs, og samtaler via Skype/online trekkes frem av flere.

Formatet for de forberedende aktivitetene er én ting, men hvilket innhold dekker aktivitetene? I undersøkelsen ble elevene stilt et flervalgsspørsmål som listet opp en rekke vanlige aktiviteter. Svarene vises i figur 17.

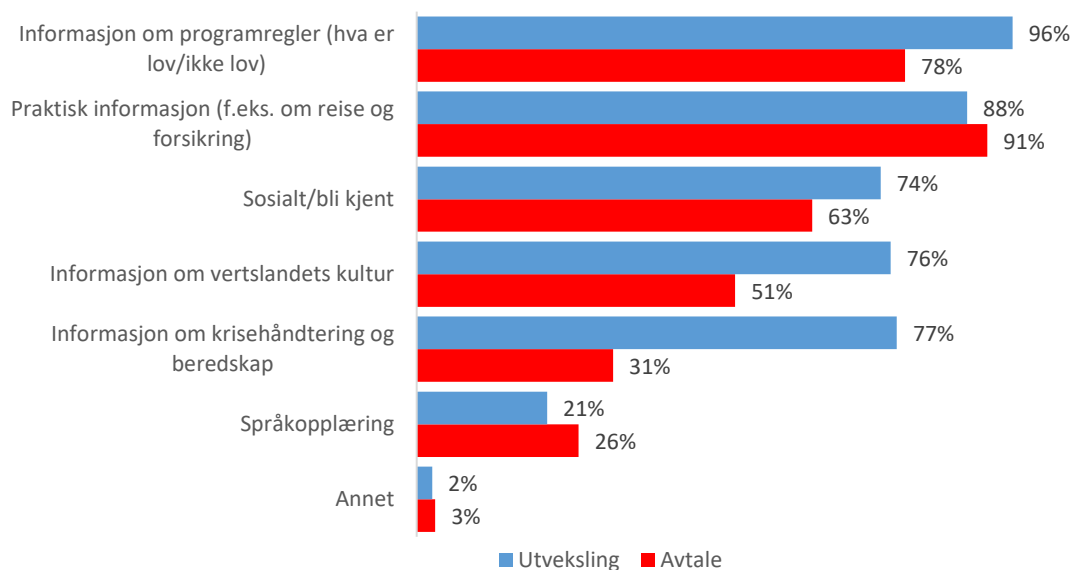
Figur 17: Hva var innholdet i de forberedende aktivitetene? Flervalgsspørsmål. (N=1043)

De aller fleste elevene oppgir å ha fått informasjon om programregler (92 prosent) samt praktisk informasjon (89 prosent). Det er også mellom 67 og 72 prosent som har hatt sosiale aktiviteter, fått informasjon om krisehåndtering eller om vertslandets kultur. Litt under en femtedel av elevene har mottatt språkopplæring. Dette er mindre vanlig for elever som drar til Oseania eller Sør-Amerika, men mellom de andre verdensdelene er det liten forskjell.

¹⁹ Full oversikt over forberedende aktiviteter brutt ned på utvekslingsorganisasjon er lagt ved i appendiks

Figur 18: Hva var innholdet i de forberedende aktivitetene? Avtale- og utvekslings elever. Flervalgsspørsmål. (N=235/808)

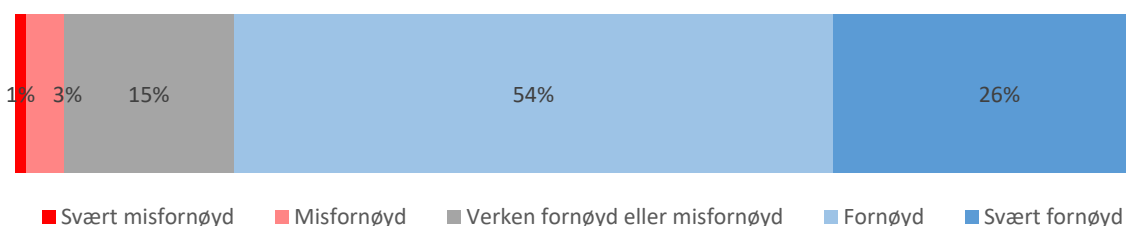

Når innholdet i de forberedende aktivitetene brytes ned på avtale- og utvekslings elever ser vi tydelige forskjeller mellom disse to gruppene, slik det også var i 2016-undersøkelsen. Mens 96 prosent av utvekslingselevne oppgir å ha fått informasjon om programregler, er tilsvarende andel hos avtaleelevene 78 prosent. 74 prosent av utvekslingselevne har hatt sosiale aktiviteter, mot 63 prosent av avtaleelevene. 76 prosent av utvekslingselevne har fått informasjon om vertslandets kultur, mot 51 prosent av avtaleelevene.

Andelen elever som får informasjon om krisehåndtering og beredskap varierer spesielt stort mellom avtale- og utvekslingselevne. Mens 77 prosent av utvekslingselevne får slik informasjon, gjelder det samme kun 31 prosent av avtaleelevene. Som en følge av at færre utvekslingselever får slik informasjon sammenlignet med 2016, har forskjellen mellom elevgruppene blitt mindre, men det er uansett en forskjell på 46 prosentpoeng. Denne tydelige forskjellen mellom avtale- og utvekslingselevne ble også påpekt i 2016-rapporten, og vi merker oss at det altså ikke har skjedd endringer i dette siden den gang.

I rapporten fra 2016 trakk vi frem at det for flere typer aktivitetsinnhold var en underliggende geografisk dimensjon. Mens forskjellene mellom avtale- og utvekslingselever som reiste til Nord-Amerika var stor, var forskjellene langt mindre blant elevene som dro til et europeisk land. I år ser det imidlertid ut til at forskjellene mellom avtale- og utvekslingselever har blitt større blant dem som tar utenlandsopphold i Europa.

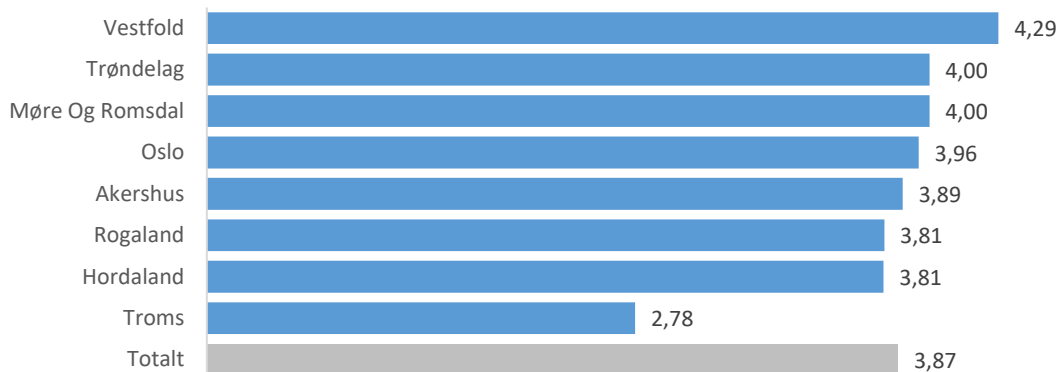
Figur 19: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med forberedelsene du fikk før du reiste ut? (N=1039)

Den klare majoriteten av elevene er godt fornøyd med forberedelsene de fikk før de reiste ut. 80 prosent svarer at de er fornøyd eller svært fornøyd, og kun 4 prosent svarer at de er misfornøyd eller svært misfornøyd. Dette er en marginal forbedring sammenlignet med 2016.

Utvexlingselevne er alt i alt mer fornøyd enn avtaleelevne, men forskjellen er ikke spesielt stor. På en skala fra 1-5 har utvexlingselevne en gjennomsnittsverdi på 4,05, mens avtaleelevnes gjennomsnitt er 3,87. Dette er på linje med resultatet fra 2016-undersøkelsen.

Figur 20: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med forberedelsene du fikk før du reiste ut? Avtaleelever, fordelt på bostedsfylke. Gjennomsnittsverdi på skala 1-5²⁰

Avtaleelevnes gjennomsnittlige vurdering av forberedelsene før avreise varierer med elevenes bostedsfylke. Figuren viser gjennomsnittlig svarfordeling på en skala fra 1-5. Et gjennomsnitt over 3 viser at tyngdepunktet i fordelingen er på den positive siden av skalaen. Jo høyere verdi, jo mer fornøyd er elevene i gjennomsnitt.

Elevene fra Vestfold er mest fornøyde med forberedelsene de fikk før avreise²¹. Nest mest fornøyd er elevene fra Trøndelag og Møre og Romsdal. Elevene fra Trøndelagsfylkene var også fornøyde i 2016, mens elevene fra Møre og Romsdal faktisk var de minst fornøyde med forberedelsene i 2016. Her ser vi med andre ord en positiv utvikling. For de øvrige fylkene er det mindre variasjon, med et unntak for Troms, som kommer ut med en gjennomsnittlig skår på kun 2,78. Troms var også et av fylkene som skilte seg ut negativt i 2016, men gjennomsnittet har til tross for dette falt betydelig siden den gang – fra 3,4 til kun 2,8.

Forskjellen mellom det laveste og det høyeste rangerte fylket på dette spørsmålet er i årets undersøkelse hele 1,51. Dette er en betydelig forskjell når man tar utgangspunkt i en fem-punkts skala.

²⁰ Øvrige fylker har for få avtaleelever til at vi kan presentere gjennomsnittsverdier for dem

²¹ Tall for dette fylket ble ikke presentert i 2016, grunnet for få respondenter.

Figur 21: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med forberedelsene du fikk før du reiste ut? Utvekslingsorganisasjoner. Gjennomsnittsverdi på skala 1-5.

Elevenes vurderinger varierer også mellom utvekslingsorganisasjonene, men forskjellene er mindre enn for avtaleelevene. Elevene som dro med Momento er mest fornøyd, mens elevene som dro med Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet og Heltberg International er minst fornøyd. Den samlede snittscoren er imidlertid høy og selv organisasjonene med lavest score er på den positive delen av skalaen.

Elevene som svarte at de var «svært misfornøyd» eller «misfornøyd» med forberedelsene, fikk anledning til å beskrive nærmere hva de var misfornøyd med. De aller fleste elevene som svarte på dette spørsmålet er ganske generelle i sin tilbakemelding, og stort sett er det mangelen på informasjon før avreise de reagerer på. Noen elever er mer konkrete, og skriver for eksempel at:

Å reise på utveksling er et tøft valg. Jeg mener at de ikke forberedte oss godt nok på hvor annerledes Norge og USA var. Og at de kunne snakket mer om de store kulturforskjellene og hvordan håndtere det.

En annen elev er inne på noe av det samme, og skriver at

Jeg synes ikke organisasjonen min forberedte oss nok på kulturforskjellen

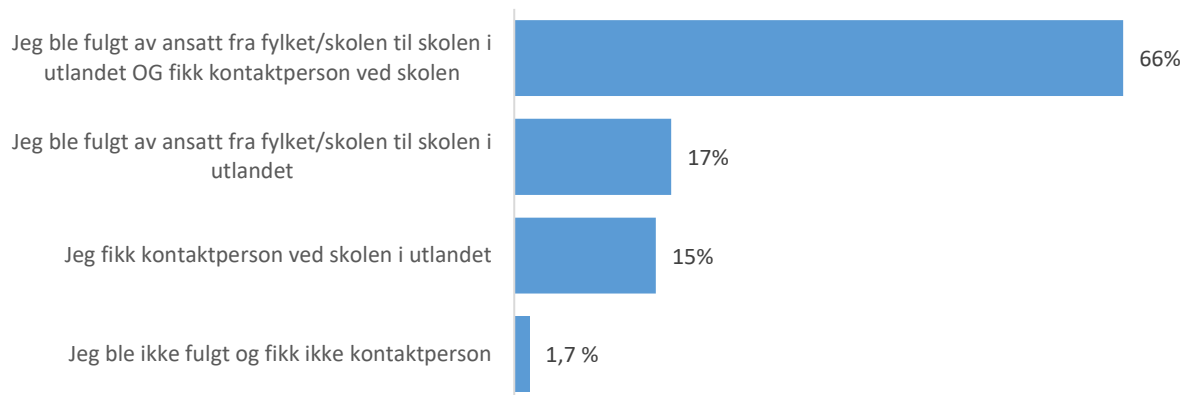
Utover dette er det vanskelig å trekke fram generelle tendenser i tilbakemeldingene i de kvalitative svarene. Som eksempel varierer det fra at «pakklisterne var feil» til at elevene ikke fikk «vita noko om skulekravene eller korleis me blei gradert»

Behov for og vurdering av støtte under oppholdet

I dette delkapittelet ser vi nærmere på hva slags støtte og oppfølging elevene får under utenlandsoppholdet. Alle elever har krav på en kontaktperson under oppholdet, og denne personen skal kunne følge opp eleven dersom det skjer noe mens de er i utlandet. I dette delkapittelet presenteres tallene for avtaleelever og utvekslings elever separat.

Avtaleelever

Figur 22: Andel elever som enten ble fulgt av en ansatt fra fylket/skolen i Norge, har en kontaktperson ved samarbeidsskolen i utlandet, eller har begge deler. (N=241)

Alle elever som reiser på utveksling gjennom fylkes- og skoleavtaler, skal følges av en ansatt fra skolen i Norge eller ha en kontaktperson ved samarbeidsskolen i utlandet. Et fåtall av elevene, til sammen 1,7 prosent svarer at de hverken ble fulgt eller hadde en kontaktperson ved samarbeidsskolen. Elevene som svarer dette kommer fra to ulike fylker, og har dratt til tre ulike land. Det er med andre ord ingen åpenbar strukturell faktor som gjør seg gjeldende her. Det kan være at noen av elevene ikke har forstått hva det å bli «fulgt» innebærer, eller hva begrepet kontaktperson betyr, slik at det muligens er snakk om feil i svargivingen fra respondentenes side.

Den klare majoriteten, to tredjedeler av elevene, ble både fulgt av en ansatt fra fylket/skolen, og fikk kontaktperson ved samarbeidsskolen. Dette er 12 prosentpoeng høyere enn i 2016. Det ser altså ut som om denne delen av oppfølgingen er tettere for flere elever nå enn i 2016.

I 2016-rapporten fant vi en klar kjønnsdimensjon i oppfølgingen av elevene, hvor 58 prosent av kvinnene både ble fulgt og fikk kontaktperson ved samarbeidsskolen, mot kun 42 prosent for menn. Også i årets undersøkelse er det en kjønnsforskjell, men den har blitt betydelig mindre. 68 prosent av kvinnene blir både fulgt og får kontaktperson, mot 60 prosent for menn. Kjønnsforskjellen er betydelig større blant elevene som drar til Nord-Amerika, men da med utgangspunkt i et lavt antall menn, noe som gjør denne differansen noe mer usikker. Vi er usikre på hva denne kjønnsforskjellen bunner i, og om den er reell eller om forklaringen også her kan være at flere menn enn kvinner helt har forstått hva det vil si å bli «fulgt» eller å ha en «kontaktperson». Om litt vil vi se at det er vanligere for kvinner å ta kontakt med kontaktpersonene sine i løpet av utenlandsoppholdet. Kanskje fører dette til at kvinner har mer informasjon om disse problemstillingene enn menn?

Elevene ble spurt om de i løpet av oppholdet har hatt behov for å kontakte en av disse to personene²².

²² Merk: I undersøkelsen ble dette spørsmålet tilpasset deltakernes situasjon. Eksempelvis ble elever som kun har kontaktperson ved samarbeidsskolen, ikke spurt om vedkommende har tatt kontakt med ansatte fra fylket/skolen i Norge.

Tabell 17: Har du hatt behov for å kontakte den ansatte fra fylket/skolen i Norge eller kontaktpersonen i utlandet?

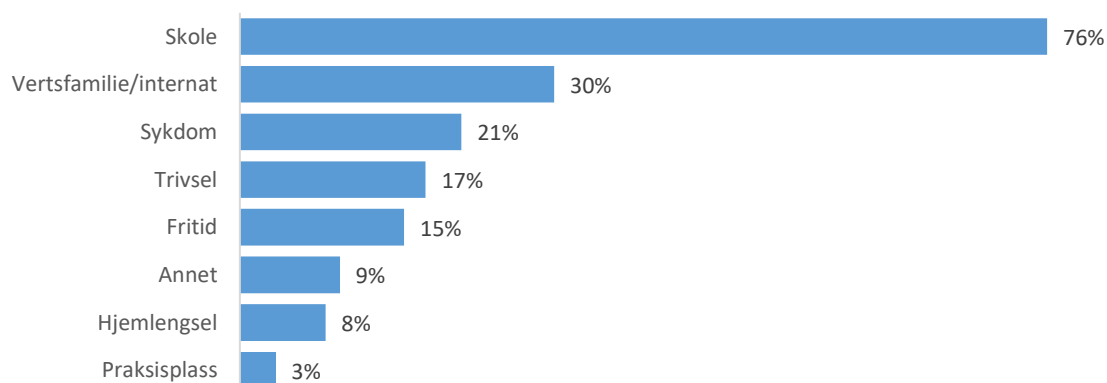
	Antall	Andel
Ja, begge	70	30 %
Ja, den ansatte fra fylket/skolen i Norge	45	19 %
Ja, kontaktpersonen ved skolen i utlandet	34	14 %
Nei	87	37 %

Rett under en tredjedel av deltakerne har vært i kontakt med begge disse to kontaktpersonene, 19 prosent har kun vært i kontakt med den ansatte fra fylket/skolen i Norge, mens 14 prosent har kun vært i kontakt med kontaktpersonen ved samarbeidsskolen. 37 prosent har ikke hatt behov for å kontakte noen av dem. I 2016 var det litt over halvparten som oppgav at de hadde hatt behov for å komme i kontakt med sin kontaktperson i løpet av oppholdet. Det ser med andre ord ut som om flere har tatt kontakt i 2018/19. Her er det imidlertid viktig å påpeke at spørsmålet i årets rapportering i større grad tok hensyn til at mange elever har flere kontaktpersoner, sammenlignet med spørsmålet i 2016-rapporteringen. Av den grunn er det utfordrende å sammenligne direkte mellom de to undersøkelsene. Det kan være at økningen i kontakt skyldes at elevene kjente seg bedre igjen i de mer spesifikke alternativene for årets undersøkelse.

Det er langt vanligere for kvinner å ta kontakt enn det er for menn. Halvparten av mennene oppgir at de har vært i kontakt med enten den ansatte fra fylket/skolen i Norge eller kontaktpersonen ved samarbeidsskolen, mot 67 prosent for kvinner. Det er også en geografisk dimensjon. Mens en tredjedel av elevene i Nord-Amerika har hatt behov for kontakt med kontaktperson (ansatt fra fylket/skolen eller person ved skolen i utlandet), er tilsvarende andel for elevene i Europa 67 prosent.

Som vi kan se av figur 23, er forhold ved skolen den vanligste årsaken til å ta kontakt. Det er også en god del som har tatt kontakt grunnet forhold ved vertsfamilie/internat, men andelen er lavere enn i 2016, da 41 prosent av elevene oppgav dette som kontaktårsak. Som vi kan lese ut av tabell 18 er en forklaring på dette at færre kvinner tar kontakt. I 2016-rapporten ble det trukket frem at det var vanligere blant elever som bodde hos vertsfamilier å ta kontakt grunnet bosituasjonen enn blant elever på internat. Dette er også tilfellet i 2018/19, men forskjellen har blitt mindre. I 2016 var avviket mellom disse to gruppene 8 prosentpoeng, i årets undersøkelse er det kun 3,5 prosentpoeng.

Figur 23: Hvilke av følgende tema var grunnen til at du tok kontakt? Flervalgsspørsmål. (N=149)

Dette spørsmålet var et flervalgsspørsmål, og ettersom prosentandelene på de forskjellige alternativene ikke summerer til 100 betyr det at det er mange som har tatt kontakt av flere årsaker. Av de som har hatt behov for å ta kontakt med sin kontaktperson, har 20 prosent tatt kontakt om tre tema eller mer. Dette var også

tilfellet i 2016. Som tidligere nevnt, er det vanligere for kvinner å ta kontakt enn det var for menn. Blant de elevene som faktisk tar kontakt, merker vi oss imidlertid at menn i langt større grad enn kvinner tar kontakt av mange ulike årsaker. Mens 32 prosent av mennene tar kontakt av tre ulike årsaker eller mer, gjelder dette kun 17 prosent av kvinnene.

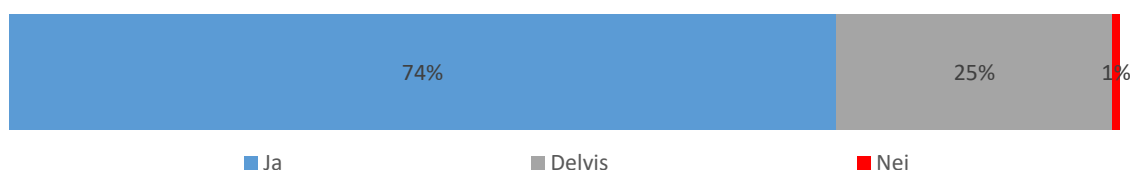
Tabell 18: Hvilke av følgende tema var grunnen til at du tok kontakt? Fordelt på kjønn. Flervalgsspørsmål.

	Skole	Praksisplass	Vertsfamilie/internat	Fritid	Sykdom	Hjemlengsel	Trivsel	Annet	N
Mann	79 %	11 %	46 %	21 %	32 %	7 %	14 %	14 %	28
Kvinne	75 %	2 %	26 %	14 %	18 %	8 %	18 %	8 %	121

Menn (*som tar kontakt*) tar også i langt større grad enn kvinner kontakt grunnet vertsfamilie/internat. I 2016-undersøkelsen var det ingen forskjell mellom kjønnene på dette temaet. Nedgangen i det totale antallet som tar kontakt grunnet vertsfamilie/internat skyldes med andre ord at færre kvinner, som utgjør majoriteten av elevene på utenlandsopphold, har hatt behov for å ta kontakt.

Kvinner og menn tar omtrent like ofte kontakt grunnet hjemlengsel, noe flere menn tar kontakt om skole, og en noe høyere andel kvinner tar kontakt grunnet trivsel. Sykdom er en langt vanligere grunn for å ta kontakt blant menn sammenlignet med kvinner. Dette var også tilfellet i 2016. Vi merker oss ellers at mens *ingen* menn tok kontakt grunnet hjemlengsel eller trivsel i 2016, er andelen menn som oppgir hjemlengsel som årsak i årets undersøkelse omtrent like stor som blant kvinnene.

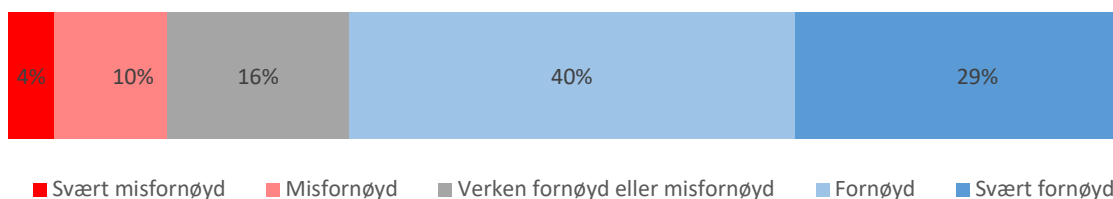
Figur 24: Fulgte kontaktpersonen opp henvendelsen din? (N=149)

Dersom eleven kommer i en situasjon hvor det er nødvendig å ta kontakt med kontaktpersonen, er det viktig at henvendelsen blir fulgt opp. 74 prosent av de spurte svarer at dette har vært tilfellet for dem, mens 25 prosent svarer at henvendelsen bare ble fulgt opp delvis. Det er kun et fåtall respondenter som har opplevd at kontaktpersonen ikke har fulgt opp henvendelsen. Svarene er på linje med resultatene fra 2016-undersøkelsen. Vi finner imidlertid en tydelig endring i hvordan menn og kvinner vurderer dette spørsmålet. I forrige undersøkelse vurderte begge kjønn oppfølgingen likt, mens det i årets undersøkelse er en lavere andel kvinner (73 prosent), enn menn (82 prosent) som opplever at kontaktpersonen fulgte opp henvendelsen. Merk at antallet menn som svarte på dette spørsmålet var forholdsvis lavt (28 stykker), så selv om dette er en interessant tendens bør man være forsiktig i fortolkningen av resultatet.

Avtaleelevenes oppfatning av hvorvidt kontaktpersonen fulgte opp henvendelsen eller ikke, varierer med deres fylkestilhørighet. Vi tar her utgangspunkt i de fire fylkene med flere enn ti respondenter på dette spørsmålet: Minst fornøyd er elevene fra Hordaland, 69 prosent av elevene fra dette fylket svarte «ja» på spørsmålet om deres henvendelse ble fulgt opp. 74 prosent av elevene fra Oslo svarte ja på spørsmålet, mens tilsvarende andel for elevene fra Akershus og Rogaland var på henholdsvis 85 og 80 prosent.

Figur 25: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med oppfølgingen du fikk? (N=121)

Selv om andelen som opplevde at henvendelsen ble fulgt opp ikke har endret seg siden 2016, merker vi oss at elevene har blitt klart mer misfornøyd med oppfølgingen. Flertallet oppgir fortsatt at de er svært fornøyd eller fornøyd med oppfølgingen, men andelen er lavere enn i 2016, 69 mot 79 prosent. Andelen som oppgir at de er misfornøyd eller svært misfornøyd har dessuten fordoblet seg, fra 7 prosent i 2016 til 14 prosent nå.

Sammenlignet med 2016 merker vi oss at elevene fra Akershus har blitt mer fornøyd (83 prosent i 2016 versus 90 prosent i 2019), mens elevene fra Oslo er omtrent like fornøyd (69 prosent i 2016 versus 70 prosent i 2019). Hordaland har på sin side hatt en negativ utvikling, fra 83 prosent som var fornøyd i 2016 til kun 61 prosent i årets undersøkelse. Rogaland har de minst fornøyd elevene, 60 prosent i dette fylket sa seg fornøyd eller svært fornøyd med oppfølgingen²³.

Som man kan forvente er elevenes syn på oppfølgingen sterkt knyttet til deres vurdering av hvorvidt henvendelsen ble fulgt opp eller ikke. Blant dem som opplevde at kontaktpersonen fulgte opp henvendelsen deres, svarer 90 prosent at de er fornøyd eller svært fornøyd med oppfølgingen. Tilsvarende tall for de som kun delvis har blitt fulgt opp, er kun 14 prosent.

Utvekslingselever

Alle utvekslingselever skal ha en kontaktperson gjennom utvekslingsorganisasjonen i utlandet. Kontaktpersonen skal holde jevnlig kontakt med elevene og hjelpe dem å finne løsninger hvis de for eksempel får problemer med vertsfamilie/internat eller skole.

De fleste utvekslingselevne oppgir at de har fått tildelt en kontaktperson, i alt 91 prosent. 6 prosent svarer vet ikke, og 3 prosent svarer at de ikke har fått tildelt kontaktperson. De 3 prosentene som oppgir at de ikke har fått tildelt kontaktperson utgjør til sammen 22 elever. Disse elevene er både menn og kvinner, og fordeler seg også utover flere verdensdeler. Selv om flere utvekslingsorganisasjoner har elever som oppgir å ikke ha fått kontaktperson, er det spesielt Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet som skiller seg ut ved å ha en relativt høy andel elever uten kontaktperson, sett i forhold til organisasjonens totale elevtall. Med tanke på den unike formen for utveksling denne organisasjon representerer, kan det være at disse tallene heller skyldes uklar kommunikasjon enn en reell mangel på kontaktpersoner.

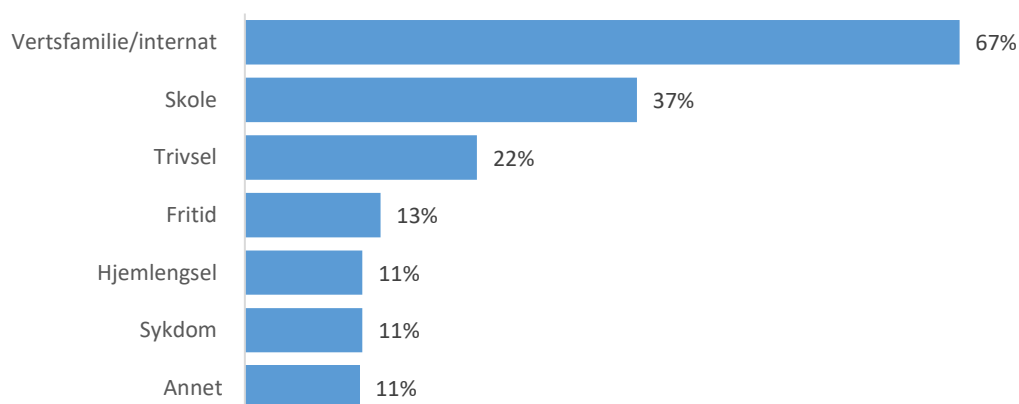
Nesten halvparten (47 prosent) av elevene har hatt behov for å kontakte sin kontaktperson, en lavere andel enn det vi så hos avtaleelevene, men samlet sett på linje med resultatene for utvekslingselevne i 2016.

Også her er det en større andel kvinner som har hatt behov for å ta kontakt, men forskjellen er betydelig mindre enn hos avtaleelevene. Fordelt på geografi er det langt vanligere for elever i Sør-Amerika å ta kontakt (68 prosent), men det er også mange i Europa som har hatt behov for å ta kontakt med sin kontaktperson i løpet av oppholdet (55 prosent). Bryter vi tallene ned på utvekslingsorganisasjon ser vi at elever som drar

²³ Vi har kun kommentert på fylker hvor flere enn 10 elever har svart på dette spørsmålet

med Explorius tar oftere kontakt enn elever fra andre organisasjoner (62 prosent), mot et snitt på nevnte 47 prosent²⁴.

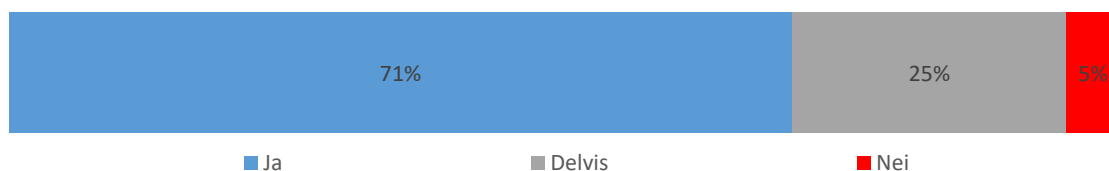
Figur 26: Hvilke av følgende tema var grunnen til at du tok kontakt? Flervalgsspørsmål. (N=353)

Blant utvekslings elever er det vertsfamilie/internat som er den dominerende årsakene til kontakt, 67 prosent av elevene oppgir dette som årsak. Dette er en langt større andel enn blant avtaleelevene, hvor kun 30 prosent oppgav det samme. Det er samtidig færre i denne gruppen som tar kontakt grunnet forhold ved skolen: 37 prosent av utvekslingselevene versus 76 prosent av avtaleelevene.

I likhet med avtaleelevene er det også mange av utvekslingselevene som tar kontakt om flere forhold. Av de som har hatt behov for å ta kontakt med sin kontaktperson er det litt under 20 prosent som har tatt kontakt om tre tema eller mer.

Figur 27: Fulgte kontaktpersonen opp henvendelsen din? (N=353)

Av de elevene som har hatt behov for å kontakte sin kontaktperson, er det 71 prosent som opplever at henvendelsen ble fulgt opp, 25 prosent svarer at henvendelsen delvis ble fulgt opp, mens 5 prosent svarer at henvendelsen *ikke* ble fulgt opp. Dette er helt på linje med situasjonen i 2016. Som i 2016 er det en større andel av utvekslingselevene som opplever at henvendelsen deres *ikke* ble fulgt opp, 5 prosent mot 1 prosent av avtaleelevene.

Når vi bryter disse tallene ned på bakgrunnsvariabler, merker vi oss at geografi har *relativt* liten betydning, men noen forskjeller er det: 77 prosent av elevene i Sør-Amerika svarte «ja» på spørsmålet om oppfølging, mot 68 prosent av elevene i Oseania. I motsetning til i 2016, er det i år en forskjell i menn og kvinners opplevelse. 82 prosent av mennene opplever at henvendelsen ble fulgt opp, mot 68 prosent for kvinner.

²⁴ Full oversikt på andel elever som tar kontakt, fordelt på utvekslingsorganisasjon, er lagt ved i appendiks

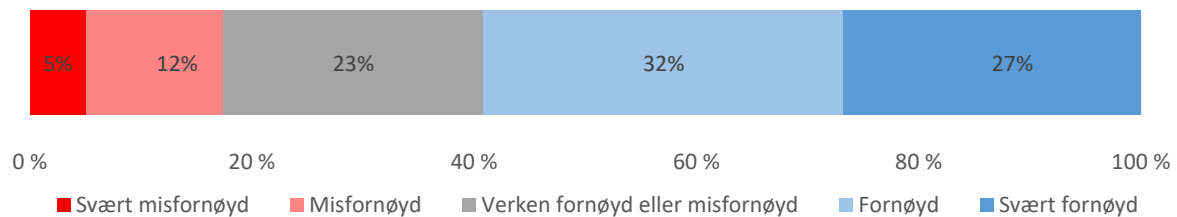
Når tallene brytes ned på utvekslingsorganisasjoner i tabell 19, ser vi at det er tydelige forskjeller mellom organisasjonene.

Tabell 19: Fulgte kontaktpersonen opp henvendelsen din? Fordelt på utvekslingsorganisasjon²⁵

Organisasjon	Ja	Delvis	Nei
AFS Norge Internasjonal Utveksling	91,7%	4,2%	4,2%
Aspect	50,0%	50,0%	0,0%
EF Education First	64,7%	30,7%	4,7%
Explorius	68,3%	29,3%	2,4%
Heltberg International	83,3%	8,3%	8,3%
STS High School	66,7%	22,2%	11,1%
YFU	63,6%	9,1%	27,3%

AFS Norge Internasjonal Utveksling skiller seg positivt ut, hele 92 prosent av elevene opplever at kontaktpersonen har fulgt opp deres henvendelse. Samtidig er det verdt å merke seg at 4 prosent svarer «nei», så også her er det et lite mindretall som ikke opplever å ha blitt fulgt opp. Den laveste andelen som svarer «ja» finner vi hos Aspect, men her er det samtidig ingen som har svart nei. Med unntak av AFS og Heltberg International, hvor henholdsvis 92 og 83 prosent svarer «ja», ligger alle de øvrige organisasjonene med en prosentandel på 60-tallet på dette alternativet. Vi merker oss ellers at andelen som svarer at kontaktpersonen ikke har fulgt opp henvendelsen er svært høyt for enkelte organisasjoner, spesielt YFU, hvor 27 prosent svarer «nei»²⁶.

Figur 28: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med oppfølgingen du fikk? (N=333)

59 prosent av elevene oppgir at de er fornøyd eller svært fornøyd med oppfølgingen de fikk. Dette er på linje med resultatet fra 2016, men 10 prosentpoeng lavere enn vurderingene fra avtaleelevene. Avstanden mellom avtale- og utvekslingselevens vurderinger har blitt mindre siden 2016, men da på grunn av at avtaleelevene er klart mer negative til oppfølgingen enn hva de var i 2016.

I 2016-rapporten ble det trukket frem at utvekslingselevne var mer misfornøyd med oppfølgingen enn avtaleelevene, selv når de mente at kontaktpersonen hadde fulgt opp. Dette er fortsatt tilfellet i årets undersøkelse, og interessant nok er resultatet for utvekslingselevne helt identisk med forrige undersøkelse: 77 prosent av de som oppgir at henvendelsen ble fulgt opp er fornøyd eller svært fornøyd *med oppfølgingen*. Til sammenligning var det 90 prosent av avtaleelevene i samme situasjon som mente det samme. Hos utvekslingselevne som opplevde at henvendelsen kun delvis ble fulgt opp er det kun 8 prosent som sier seg fornøyd med oppfølgingen de fikk.

Ved å bryte dette spørsmålet ned på ulike bakgrunnsvariabler ser vi at menn er noe mer fornøyd enn kvinner i underveisundersøkelsen, og at (de riktignok få) elevene i Sør-Amerika som svarte på dette spørsmålet er

²⁵ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i tabellen.

²⁶ Antallet respondenter er relativt lavt for YFU på dette spørsmålet, slik at enkeltrespondenter gjør store utslag. Samtidig er det tilfellet at antallet elever fra YFU som svarer «nei» fortsatt er høyere enn for alle andre utvekslingsorganisasjoner, med unntak av én.

mest fornøyd (73 prosent er fornøyd eller svært fornøyd), mens elevene som utvekslet til et land i Nord-Amerika er minst fornøyd (58 prosent).

Tabell 20: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med oppfølgingen du fikk? Fordelt på organisasjon²⁷

Organisasjon	Gjennomsnitt
AFS Norge Internasjonal Utdveksling	4,24
Aspect	3,40
EF Education First	3,43
Explorius	3,62
Heltberg International	3,82
STS High School	3,56

Det er også visse forskjeller i elevenes vurderinger avhengig av hvilken utvekslingsorganisasjon de har reist med. AFS Norge skiller seg ut i positiv forstand, med et gjennomsnitt på hele 4,24 – på en skala som går fra 1 til 5. På gjennomsnittsvurderingene kommer Aspect og EF Education First dårligst ut, med en verdi på 3,4. Her er det imidlertid viktig å påpeke at gjennomsnittsverdien for Aspect påvirkes av at ingen elever var svært fornøyd med oppfølgingen. Det var imidlertid 60 prosent som sa seg fornøyd. For EF var til sammen 52 prosent fornøyd eller svært fornøyd. Dette er lavest av alle organisasjonene som presenteres i tabellen over.

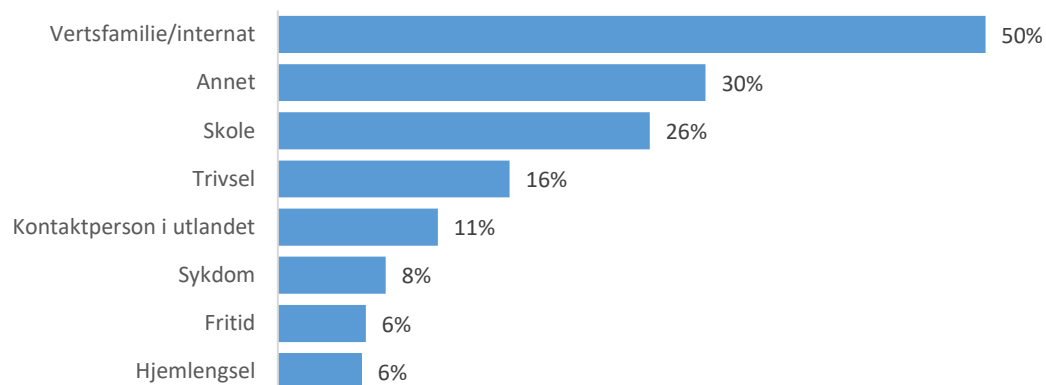
Alle utvekslingselever skal ha en kontaktperson gjennom utvekslingsorganisasjonen i utlandet, og som tidligere vist har de aller fleste også det. I enkelte tilfeller vil eleven eller dens foresatte likevel ha behov for å komme i kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge. I undersøkelsen som gikk til utvekslingselever ble det derfor spurt en serie med spørsmål om kontakten mellom elev/foresatt og utvekslingsorganisasjonen i Norge. Disse spørsmålene ble ikke stilt avtaleelevene.

44 prosent av elevene oppgir at de selv eller deres foresatte har hatt behov for å kontakte utvekslingsorganisasjonen i Norge under utenlandsoppholdet. Dette er 6 prosentpoeng høyere enn i 2016. I 2016-rapporteringen ble det bemerket at det var vanligere for kvinner (eller kvinners foresatte) å ta kontakt med organisasjonen i Norge. I årets undersøkelse er det kun marginale forskjeller mellom kjønnene. Bryter man tallene ned på verdensdel, ser vi at det er vanligst å ta kontakt dersom eleven har reist til et land i Oseania.

Som vi kan se av figur 29 er vertsfamilie/internat den vanligste årsaken til å ta kontakt. Dette var også den vanligste årsaken til at eleven selv tok kontakt med kontaktpersonen i utvekslingslandet.

²⁷ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i tabellen.

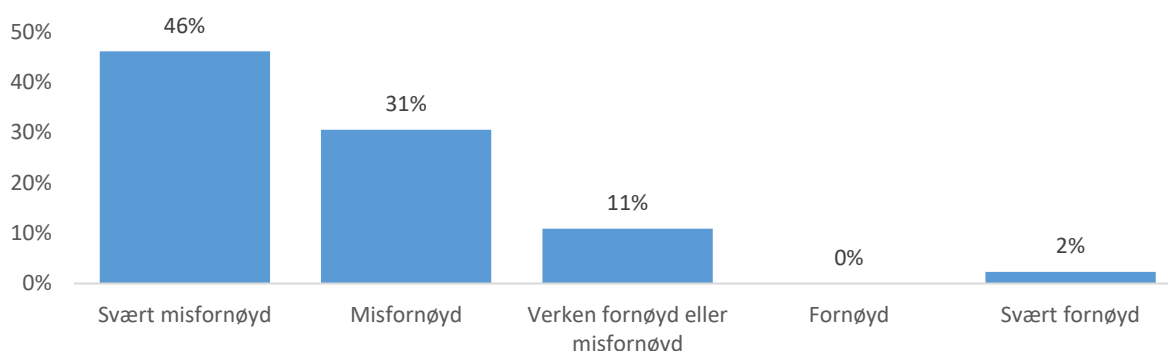
Figur 29: Hvilke av følgende tema var grunnen til at du eller dine foresatte tok kontakt? Flervalgsspørsmål. (N=355)

Som i 2016 er det svært mange elever som krysset av for «annet-alternativet» på dette spørsmålet. Årsakene er også stort sett de samme som i 2016: hjemreiser, reiser med vertsfamilie, besøk av foresatte under utenlandsoppholdet, samt dødsfall i familien hjemme og etterfølgende behov for å dra i begravelse.

11 prosent oppgir at de har tatt kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge grunnet kontaktpersonen i utlandet. Som vi kan se av figur 30 ser det ut til å være en sammenheng mellom dette og misnøye med oppfølgingen fra kontaktpersonen.

Figur 30: Andel som har hatt kontakt med utvekslingsorganisasjon i Norge vedrørende kontaktperson, fordelt på vurdering av oppfølging fra kontaktperson (N=190)

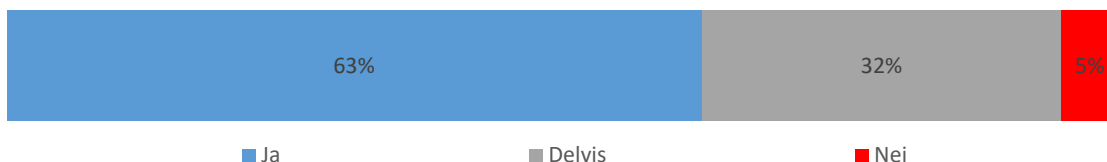
Hvorfor tar elevene kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge for å diskutere kontaktpersonen i utlandet? For å kunne si noe mer om dette, har vi sett nærmere på hvordan elevene som oppgir at de har tatt kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge for å ta opp tematikk knyttet til kontaktpersonen i utlandet (ref. figur 29), vurderte oppfølgingen de fikk fra kontaktpersonen i utlandet (ref. figur 28).

46 prosent av dem som var svært misfornøyd, og 31 prosent av dem som var misfornøyd med hvordan kontaktpersonen i utlandet håndterte henvendelsen fra eleven, har tatt kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge på grunn av kontaktpersonen. Ingen av elevene som var fornøyd, og kun 2 prosent av dem som var svært fornøyd, oppgir at kontaktpersonen var årsaken til at de tok kontakt med organisasjonen hjemme i Norge.

Dette indikerer naturlig nok at de fleste som velger å ta kontakt med utvekslingsorganisasjonen i Norge for å ta opp tematikk knyttet til kontaktpersonen i utlandet, gjør det fordi de er kritiske til kontaktpersonen. Selv om tendensen mellom grad av misnøye og kontakt er tydelig, er det under halvparten av elevene som er svært misfornøyd med kontaktpersonen som bringer dette videre til utvekslingsorganisasjonen i Norge.

Dette tyder på at terskelen for å ta slike saker videre er forholdsvis høy. Som vi kommenterte i 2016-rapporten, kan dette, avhengig av de interne rutine i utvekslingsorganisasjonen rundt kvalitetsvurdering i etterkant av utenlandsoppholdet, innebære at negative opplevelser med kontaktpersoner ikke nødvendigvis blir ført tilbake til organisasjonene i Norge.

Figur 31: Fulgte utvekslingsorganisasjonen i Norge opp henvendelsen? (N=355)

Majoriteten av de spurte opplevde at organisasjonene i Norge fulgte opp henvendelsen. Det er imidlertid et stort mindretall, 37 prosent, som svarte «delvis» eller «nei» på dette spørsmålet. Dette er et svakere resultat enn det vi så i gjennomgangen av spørsmålet om oppfølging fra kontaktpersonene i utlandet.

Som vi ser av tabell 21 er det imidlertid tydelige forskjeller mellom organisasjonene i hvorvidt elevene opplever at henvendelsen ble fulgt opp.

Tabell 21: Fulgte organisasjonen opp henvendelsen? Fordelt på utvekslingsorganisasjon²⁸

Organisasjon	Ja	Delvis	Nei
AFS Norge Internasjonal Utveksling	76,9%	20,5%	2,6%
Aspect	50,0%	45,0%	5,0%
EF Education First	56,7%	35,5%	7,8%
Explorius	60,0%	36,3%	3,8%
Heltberg International	90,9%	9,1%	0,0%
Speak	83,3%	16,7%	0,0%
STS High School	59,3%	37,0%	3,7%
YFU	58,3%	33,3%	8,3%

Når elevenes vurderinger av hvorvidt kontaktpersonen i utvekslingslandet fulgte opp henvendelsen deres ble brutt ned på organisasjon var det AFS Norge Internasjonal Utveksling og Heltberg International som kom best ut. De to organisasjonene er også blant dem som i størst grad følger opp henvendelser fra elever og foresatte. I tillegg ser vi at mange elever som reiser gjennom Speak er positive på dette spørsmålet.

Aspect kommer dårligst ut. Kun 50 prosent av deres elever opplever at organisasjonen i Norge fulgte opp henvendelsen deres, det samme resultatet som for kontaktpersonen i utvekslingslandet.

Figur 32: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du/dere med oppfølgingen? (N=318)

²⁸ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i tabellen.

Elevene opplever med andre ord i mindre grad at utvekslingsorganisasjonen i Norge følger opp deres henvendelser, sammenlignet med kontaktpersonen på stedet. Dette gir et visst utslag i vurderingen av hvor fornøyd elevene er med oppfølgingen fra organisasjonen. 55 prosent oppgir at de er fornøyd eller svært fornøyd, noe lavere enn vurderingen av kontaktpersonens oppfølging.

Tabell 22: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med oppfølgingen du fikk? Fordelt på utvekslingsorganisasjon²⁹

Organisasjon	Gjennomsnitt
AFS Norge Internasjonal Utveksling	4,13
Aspect	3,89
EF Education First	3,40
Explorius	3,67
Heltberg International	3,82
Speak	4,00
STS High School	3,44
YFU	2,90

Tabell 22 viser vurderingen av oppfølgingen på organisasjonsnivå. Det er naturlig nok en viss sammenheng mellom vurderingene av hvorvidt henvendelsen ble fulgt opp, og svarene på hvor fornøyd man er med oppfølgingen. Samtidig ser vi at AFS Norge Internasjonal Utveksling får høyest gjennomsnittsskår, selv om både Heltberg International og Speak ble vurdert mer positivt på oppfølging (ref. tabell 21).

I 2016-undersøkelsen var det YFU som ble vurdert mest positivt av elevene på dette spørsmålet, med en gjennomsnittsverdi på 4,21. I årets undersøkelse er vurderingene mindre positive, og gjennomsnittsverdien har falt, helt ned til 2,9. Dette føyer seg inn i et generelt mønster, hvor elevene tilknyttet YFU i 2018/19 er betydelig mer kritiske til organisasjonen enn hva tilfellet var hos 2015/16-kohorten.

Bosituasjon under utenlandsoppholdet

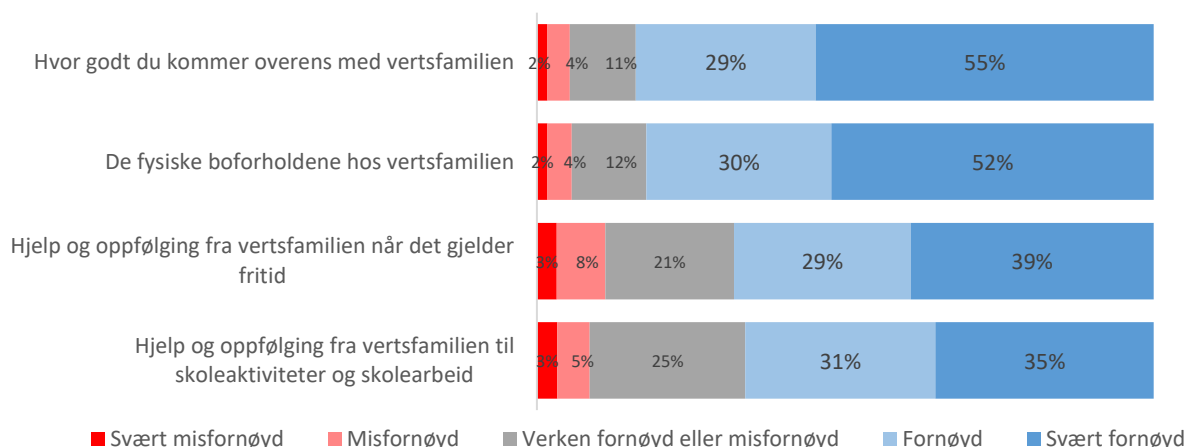
Elever som drar på utenlandsopphold kan enten bo på internat eller hos en vertsfamilie. I dette delkapittelet ser vi nærmere på elevenes vurdering av egen bosituasjon.

90 prosent av elevene oppgir at de bor hos vertsfamilie under utenlandsoppholdet. Blant utvekslingselevene gjelder dette 95 prosent, mens tilsvarende andel hos avtaleelevene er 74 prosent. Sammenlignet med 2016 har det blitt vanligere for elevene å bo på internat. Dette gjelder både utvekslings- og avtaleelevene.³⁰

²⁹ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i tabellen.

³⁰ En boform som ikke ble dekket opp i årets undersøkelse, men som vi ble gjort klar over underveis i datainnsamlingen, er at noen elever bor på internat i ukedagene, men hos vertsfamilie i helgen. Denne typen kombinasjonsløsning var ikke et svaralternativ, men bør implementeres til senere undersøkelser. Når det er sagt er nok det vanligste å bo enten hos vertsfamilie, eller på internat.

Figur 33: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med følgende sider ved bosituasjonen? Elever i vertsfamilie. (N=935-936)

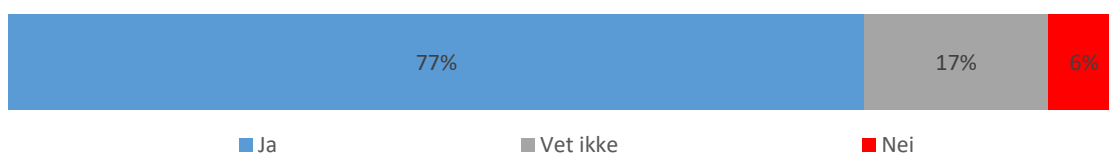

Figur 33 viser hvor fornøyd elevene i vertsfamilie er med forskjellige sider ved bosituasjonen. Det generelle bildet er at majoriteten av elevene er fornøyd med forholdene hos vertsfamilien sine. Over 80 prosent sier seg fornøyd eller svært fornøyd både med hvor godt de kommer overens med vertsfamilien og de fysiske boforholdene. 68 prosent er fornøyd eller svært fornøyd med oppfølgingen de får i forbindelse med fritid, mens 66 prosent er fornøyd eller svært fornøyd med hjelp og oppfølging til skoleaktiviteter og skolearbeid. Selv om de fleste elevene er fornøyd med vertsfamilien sin, er det verdt å bemerke at en god del elever skriver i åpne tekstfelt at de svarer med utgangspunkt i den siste familien de har bodd hos. Elever som har vært nødt til å bytte vertsfamilie gjør ofte dette på grunn av misnøye med boforholdene. Som vi kommer inn på om litt, beskriver gjerne de misfornøyd elevene en bosituasjon som er svært problematisk.

Også i 2016 var elevene stort sett fornøyd med bosituasjonen hos vertsfamilien, men selv fra et høyt nivå ser vi en forbedring i elevenes vurdering på alle parametere nå³¹.

Spørsmålet om bosituasjon er et viktig element for å forstå elevenes opplevelse av utenlandsoppholdet. Som vi vil se senere, påvirker også forholdet til vertsfamilien elevenes anbefalinger om hvorvidt andre bør dra på utveksling eller ikke.

Figur 34: Ønsker du å holde kontakt med din vertsfamilie etter endt opphold? (N=1214)

En god indikator på hvor vellykket forholdet til vertsfamilien er, er hvorvidt man ønsker å opprettholde kontakten med dem etter endt opphold. En klar majoritet av de spurte, 77 prosent, oppgir at de vil fortsette å holde kontakt. 17 prosent svarer vet ikke, mens 6 prosent svarer nei. Dette er omtrent det samme som i 2016.

³¹ Her er det viktig å påpeke at det skjedde en endring i dette spørsmålet mellom 2016 og årets undersøkelse. Før spørsmålene knyttet til vurderingen av bosituasjon (både vertsfamilie og internat), ble det spesifisert at elevene skulle ta utgangspunkt i det som er normal levestandard i landet de oppholder seg i. Denne spesifiseringen var ikke en del av 2016-undersøkelsen.

Hva er årsaken til at enkelte elever ikke ønsker å holde på kontakten med vertsfamilien sin? Hovedforklaringen ligger i hvordan man vurderer bosituasjonen. Eksempelvis ser vi at 62 prosent av dem som er svært misfornøyd med hvordan de kommer overens med vertsfamilien svarer «nei» på om de ønsker å opprettholde kontakten etter endt opphold. Majoriteten av dem som svarer nei har også vært i kontakt med kontaktperson eller utvekslingsorganisasjon grunnet vertsfamilien sin. Det er forholdsvis lite variasjon mellom utvekslingsorganisasjoner, kjønn og verdensdel i andelen som svarer nei. Manglende ønske om å opprettholde kontakt, ser naturlig nok ut til å være direkte knyttet til kontakten man har med vertsfamilien under oppholdet.

Selv om andelen som er direkte misfornøyd med vertsfamilien sin er lav, er dette allikevel et viktig område å diskutere. Som 2016-rapporten viste, er mange av opplevelsene til de som er misfornøyd med bosituasjonen svært problematisk. Noen eksempler på slike bosituasjoner finner vi i følgende sitater:

De vasker aldri, det er alltid masse skitt og husarbeid som må gjøres. Klær og oppvask som flyter over.

(...) har nå sovet på en madrass på gulvet i en måned.

Jeg måtte bytte vertsfamilie siden første var helt krise, (drakk alkohol mens de kjørte, utrolig rotete hus og mange uvaner, gikk igjennom sakene mine og mye mer)

Generelt sett er imidlertid de fleste tilbakemeldingene fra elevene enten nøytrale, eller svært positive. Eksempler på elever som åpenbart har oppnådd god kontakt med sin vertsfamilie finner vi under:

Føler meg virkelig som en del av familien. Elsker dem og vet at jeg kommer til å holde kontakt med dem. Anbefaler alle å bo i vertsfamilie da man virkelig lever som en lokal

Veldig hyggelig vertsfamilie som har tatt både meg og romvenninnen min imot med åpne armer. Føler vi er blitt en del av familien. :)

(...) stor gjestfrihet og generell frihet. Føles som familie

Bosituasjon er naturlig nok en viktig faktor for den totale opplevelsen og utbyttet av å dra på utenlandsopphold. Dette blir tydelig når man ser på elevenes vurderinger av hvorvidt de vil anbefale andre å dra til utlandet, fordelt på de elevene som ønsker å holde kontakt med vertsfamilien sin (lyseblå stolpe) og de som ikke ønsker det (mørkeblå stolpe). Prosentandelen i figur 35 er basert på andelen i de to gruppene som «absolutt» ville anbefalt utveksling til andre³². Vi vil gå nærmere inn på dette spørsmålet i avslutningen av dette kapitlet.

³² Med unntak av spørsmålet om utvekslingsorganisasjon er alle tallene basert på svar fra både avtale- og utvekslings elever

Figur 35: Vil du «absolutt» anbefale andre å dra på utveksling? Fordelt etter hvorvidt man ønsker å holde kontakt med vertsfamilie eller ikke

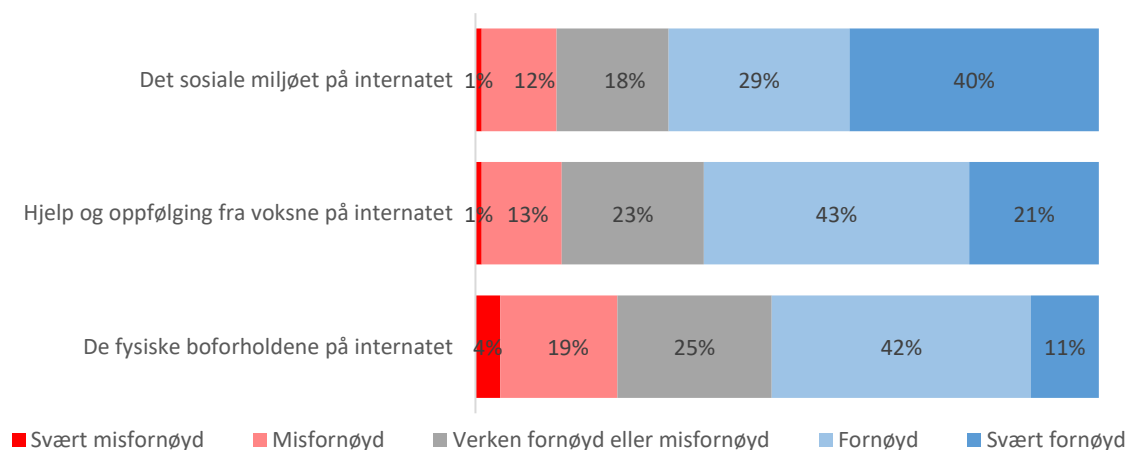

Vi ser at de elevene som ønsker å holde kontakten med vertsfamiliene er betydelig mer positivt innstilt til å anbefale andre å ta utenlandsopphold enn elevene som ikke ser for seg å holde slik kontakt i etterkant av utenlandsoppholdet. Mens 79 prosent av dem som ønsker å holde kontakten med vertsfamilien «absolutt» ønsker å anbefale utveksling til andre, gjelder dette bare 52 prosent av dem som ikke ønsker å holde kontakten med sin vertsfamilie.

Dette indikerer at kvaliteten på bosituasjonen påvirker helhetsoppfatningen av oppholdet. Sammenlignet med 2016-rapporten har imidlertid avstanden i vurderingene til elever som ønsker å holde kontakt med vertsfamilien og de som ikke ønsker det, blitt mindre. I 2016 var det for eksempel en forskjell på 40 prosentpoeng mellom de to gruppenes tilbøyelighet til å «absolutt anbefale» utveksling. I årets undersøkelse er avviket på 27 prosentpoeng. Samme tendens gjelder på tvers av alle anbefalingsmålene.

Når vi i tillegg har vist at andelen elever som var svært misfornøyd med bosituasjonen har falt siden 2016, kan dette indikerer at kvaliteten på bosituasjonen har bedret seg.

Figur 36: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med følgende sider ved bosituasjonen? Elever på internat. (N=100-101)

Elevene som bodde på internat ble også bedt om å vurdere bosituasjonen under oppholdet. Elevene er minst fornøyd med de fysiske boforholdene på internatet, og er på dette punktet langt mindre fornøyd enn elevene som bor i vertsfamilier. Dette var også tilfellet i 2016, og distribusjonen på svargiving er forholdsvis likt som den gang. Til sammen er det kun 53 prosent som sier seg fornøyd eller svært fornøyd med denne siden av bosituasjonen - betydelig lavere enn hos elevene som bor i vertsfamilie (82 prosent). Forskjellene i vurdering mellom elevene som bor henholdsvis hos vertsfamilie og i internat er ikke like tydelig når vi ser på elevenes vurdering av hjelp og oppfølging fra ansvarlige voksenpersoner. Hos vertsfamiliene var det rundt to tredjedeler som sa seg fornøyd med oppfølgingen, og omtrent det samme gjelder hos dem som bor på internat. Andelen som svarer «svært fornøyd» er imidlertid lavere blant internatelevne.

Den siden ved internatoppholdet som elevene er mest fornøyd med, er vurderingen av det sosiale miljøet på internatet. Her er det nesten 70 prosent som er fornøyd eller svært fornøyd. Spørsmålsstillingen er ny av året, og vi har derfor ikke mulighet til å foreta en fullgod sammenligning med 2016-undersøkelsen.

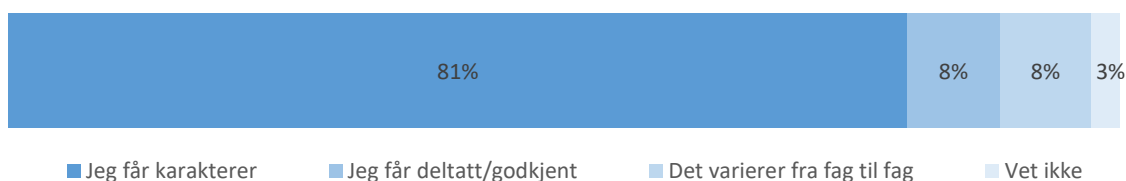
Vertsskolen

Et viktig mål for internasjonalisering i norsk utdanning er at man gjennom å åpne utdanningssystemene mot omverdenen skal oppnå høyere faglig kvalitet, og styrke utdanningens relevans i møte med utfordringene i et flerkulturelt og internasjonalt orientert samfunns- og arbeidsliv.

Selv om disse begrepene selvsagt hører sammen, og må sees i sammenheng, er det ikke gitt at faglig kvalitet nødvendigvis er direkte lenket til målet og ønsket om å forberede norske elever på et stadig mer internasjonalt samfunns- og arbeidsliv.

I dette delkapittelet ser vi derfor nærmere på elevenes oppfatninger av den faglige kvaliteten ved utenlandsoppholdet. I neste delkapittel ser vi nærmere på hvordan elevene vurderer utbyttet av utenlandsoppholdet mer generelt. Her fanges både utdanningskvalitet og andre former for personlig utvikling opp.

Figur 37: Hvordan blir du vurdert ved vertsskolen? (N=1045)

Alle elevene ble spurt om hvordan de blir vurdert ved vertsskolen. Som vi ser, er det vanligste at man blir vurdert med karakterer, som i Norge. Et mindretall, på 8 prosent, oppgir at de henholdsvis får deltatt/godkjent, eller svarer at det varierer fra fag til fag. Innledningsvis i rapporten kommenterte vi at det har vært enkelte endringer i hvilke land og verdensdeler elevene drar til, fra 2016 til i dag. Disse endringene ser imidlertid ikke ut til å påvirke vurderingsform på et overordnet nivå. Svarene fra årets undersøkelse er så godt som identiske med svargivingen fra 2016-undersøkelsen.

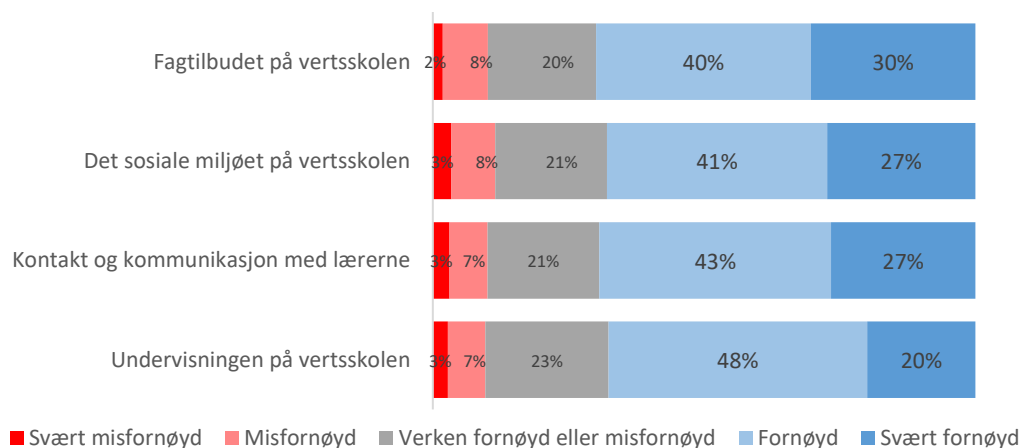
Tabell 23: Hvordan blir du vurdert ved vertsskolen? Fordelt på avtale- utvekslings elever og verdensdel

	Jeg får karakterer	Jeg får deltatt/godkjent	Det varierer fra fag til fag	Vet ikke	N
Avtale	66,4%	17,9%	13,6%	2,1%	235
Utteksling	85,1%	5,6%	6,7%	2,7%	810
Asia	7,7%	15,4%	30,8%	46,2%	13
Europa	67,2%	12,3%	17,9%	2,6%	341
Nord-Amerika	90,7%	5,8%	2,4%	1,1%	551
Oseania	84,5%	6,9%	6,0%	2,6%	116
Sør-Amerika	80,0%	5,0%	5,0%	10,0%	20

Når tallene brytes ned på utvekslingsform og geografi, ser vi imidlertid klare forskjeller mellom de ulike gruppene. Mens to tredjedeler av avtaleelevene blir vurdert med karakter, gjelder dette 85 prosent av utvekslingselevne. På geografi skiller Nord-Amerika og Oseania seg ut, der henholdsvis 91 og 85 prosent av elevene blir vurdert gjennom karakterer. Det samme gjelder for 80 prosent av elevene i Sør-Amerika. Til sammenligning gjelder dette 67 prosent av elevene i Europa, og kun 8 prosent av elevene i Asia. Den geografiske dimensjonen er nok en av grunnene til at en høyere andel utvekslingselever oppgir å ha karakterer som vurderingsform, sammenlignet med avtaleelevene. Som vi har sett tidligere, reiser mange utvekslingselever til USA og det er utelukkende utvekslingselever som drar til Oseania og Sør-Amerika. I disse landene/verdensdelene står karakter som vurderingsform sterkt. I tillegg spiller gjerne lengden på oppholdet inn. Utvekslingselevne er utelukkende ute et helt skoleår, mens avtaleelevene kan ha kortere opphold, og vil derfor i noen tilfeller ikke ha grunnlag for vurdering.

Vi merker oss ellers at en svært høy andel elever i Asia, riktignok med utgangspunkt i kun 13 svar, svarer at de ikke vet hva slags vurderingsform de får. Dette kan ha sammenheng med at mange avtaleelever i Kina har korte opphold, og dermed ikke får vurdering, men som vi vil se om litt, er også mange elever i Asia generelt kritiske til undervisningen de får på vertsskolen.

Figur 38: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med følgende sider ved vertsskolen? (N=1042-1043)

Elevene ble bedt om å vurdere forskjellige sider ved vertsskolen, både forhold knyttet til undervisning og fagtilbud, kontakt og kommunikasjon med lærerne, samt det sosiale miljøet på vertsskolene.

På alle spørsmålene er majoriteten av elevene fornøyd eller svært fornøyd, og det er også en svært høy grad av konsistens på tvers av de ulike spørsmålene. Spørsmålene i denne delen av undersøkelsen har blitt noe endret siden 2016, men overordnet er tendensene i svargivingen den samme. Som i 2016 er det også på alle spørsmål en stabil minoritet på rundt 10 prosent som er misfornøyd eller svært misfornøyd.

På noen av spørsmålene er det forskjeller i avtale- og utvekslingselevens vurderinger. På et overordnet nivå er disse to gruppene forholdsvis samstemte i sine vurderinger av undervisningen og fagtilbudet på vertsskolen. Det er imidlertid tydelige forskjeller i vurderingene av det sosiale miljøet på vertsskolen, og kontakten og kommunikasjonen med lærerne. På førstnevnte dimensjon er 72 prosent av utvekslingselevne fornøyd eller svært fornøyd, mot bare 54 prosent av avtaleelevene. På spørsmålet om kontakt og kommunikasjon med lærerne er faktisk forskjellen enda litt større – her er 74 prosent av utvekslingselevne fornøyde i en eller annen grad, mot 53 prosent av avtaleelevene.

Her er det imidlertid også en underliggende geografisk dimensjon. Avtaleelevene som reiser til Nord-Amerika er mer fornøyde enn utvekslingselevne i samme verdensdel. De fleste avtaleelevene reiser imidlertid til land i Europa, og her finner vi at avtaleelevene er mer misfornøyde enn utvekslingselevne. Som vi ser i neste tabell, er vurderingene for Europa generelt svakere enn for mange andre verdensdeler både når det gjelder sosialt miljø og lærerkontakt. Når såpass mange avtaleelever drar til nettopp Europa, er dette med på å gjøre forskjellen mellom avtale- og utvekslingselever større i vurderingene av sosialt miljø og lærerkontakt.

Tabell 24: Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med følgende sider ved vertsskolen? Gjennomsnittsverdier, fordelt etter verdensdel

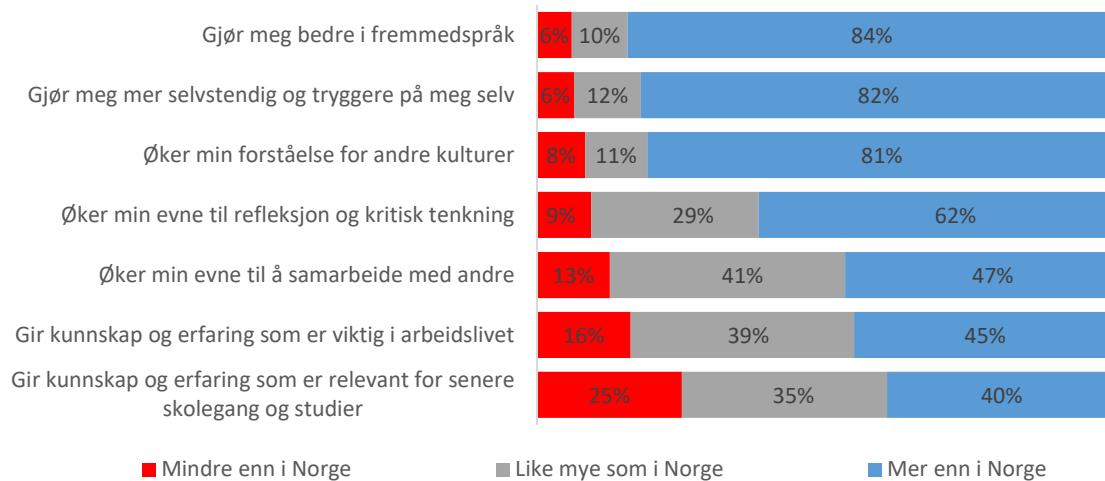
	Undervisningen på vertsskolen	Fagtilbudet på vertsskolen	Kontakt og kommunikasjon med lærerne	Det sosiale miljøet på vertsskolen	N
Asia	3,00	2,79	3,64	3,50	14
Europa	3,66	3,84	3,51	3,55	341
Nord-Amerika	3,87	3,98	4,05	3,94	548
Oseania	3,65	3,82	3,83	3,88	116
Sør-Amerika	3,10	3,15	3,25	4,15	20

Når de bakenforliggende tallene i figur 38 gjøres om til gjennomsnittsverdier, og brytes ned på verdensdel, finner vi at forskjeller i vurdering av vertsskolen primært har sammenheng med geografi. Andre bakgrunnsvariabler gir enten små utslag, eller innebærer forskjeller som kan forklares gjennom den underliggende geografiske dimensjonen. Elever i Nord-Amerika er gjennomgående mest fornøyde, med et lite unntak for det sosiale miljøet, hvor elevene i Sør-Amerika har høyeste gjennomsnittsskår. Elevene i denne verdensdelen er generelt noe mindre positive på de andre faktorene, men de har tydeligvis en givende sosial skolehverdag. I 2016 var det elever i Europa som overordnet sett var nest mest fornøyd. I årets undersøkelse har Oseania samlet sett denne posisjonen, men med Europa hakk i hæl. Elevene i Asia skiller seg ut ved å vurdere fagtilbudet på vertsskolen betydelig lavere enn hva man ser i de andre verdensdelene. Riktignok med utgangspunkt i et forholdsvis lavt antall svar.

Utbytte av utenlandsopphold

Nå vil vi se nærmere på hvilket utbytte elevene har hatt av utenlandsoppholdet.

Figur 39: Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidrar til følgende...? (N=1032-1036)

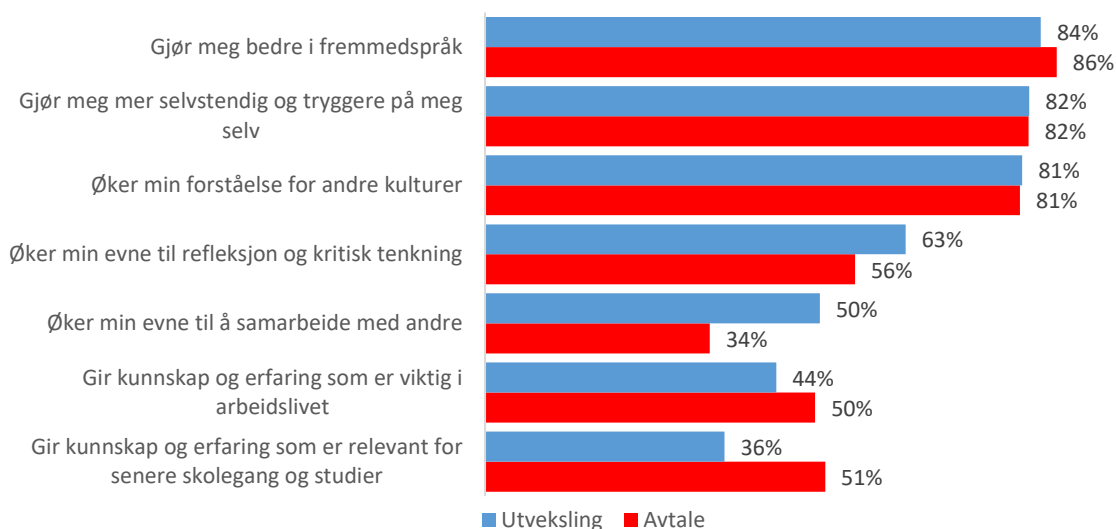

For å få et inntrykk av hvorvidt skoleåret i utlandet gir elevene noe mer enn hva de uansett ville ha fått ved å ta Vg2 i Norge, ble elevene bedt om å vurdere utbyttet av utenlandsoppholdet på totalt 8 parametere, sammenlignet med hvorvidt de hadde tilbrakt skoleåret i Norge. I figur 39 er svarene rangert etter andel som mener at de har fått mer utbytte enn om de hadde blitt i Norge.

Elevene mener helt klart at utenlandsoppholdet gjør dem bedre i fremmedspråk, 84 prosent svarer at året i utlandet har bidratt mer til språkkunnskapene enn hva et skoleår i Norge ville ha gjort. Elevene opplever også at de blir mer selvstendig og tryggere på seg selv, og at oppholdet bidrar til å øke deres forståelse for andre kulturer. Disse tre parameterne skiller seg ut fra de øvrige. Dette var også tilfellet i 2016, men vi merker oss at andelene som svarte «mer enn i Norge» var noe høyere i forrige undersøkelse på disse tre alternativene.

Elevenes vurdering av hvorvidt utenlandsoppholdet bidrar til å øke deres evne til refleksjon og kritisk tenkning er på linje med hva vi så i 2016-undersøkelsen. De tre lavest rangerte parameterne har på sin side hatt en negativ utvikling. Dette gjelder spesielt vurderingen av utenlandsopphold som en kilde til kunnskap og erfaring relevant for senere skolegang og studier. I 2016 var det 49 prosent som svarte «mer enn i Norge» på dette spørsmålet, mot 40 prosent i årets undersøkelse.

Figur 40: Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidrar til følgende...? Fordelt på utvekslings- og avtaleelever. Prosentandelene refererer til andelen som har svart «mer enn i Norge» (N=233/800)

Når elevenes vurderinger brytes ned på avtale- og utvekslingselever ser vi at for de tre høyest rangerte parameterne er det liten forskjell. Det er ellers verdt å bemerke at selv om prosentandelene for de fleste parameterne har falt siden 2016, for både avtale- og utvekslingselevne, er strukturen den samme: Parameterne som ble høyere rangert av avtaleelevene enn utvekslingselevne i 2016, er det fortsatt i 2019.

Tabell 25: Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidrar til følgende: Fordelt på verdensdel. Prosentandelene refererer til andelen som har svart «mer enn i Norge»

	Asia	Europa	Nord-Amerika	Oseania	Sør-Amerika
Gjør meg bedre i fremmedspråk	100,0 %	86,4 %	81,2 %	88,8 %	95,0 %
Øker min forståelse for andre kulturer	85,7 %	80,8 %	78,1 %	90,5 %	95,0 %
Gjør meg mer selvstendig og tryggere på meg selv	78,6 %	82,6 %	80,3 %	86,2 %	95,0 %
Gir kunnskap og erfaring som er viktig i arbeidslivet	42,9 %	48,1 %	40,7 %	56,0 %	47,4 %
Øker min evne til å samarbeide med andre	35,7 %	36,3 %	49,5 %	60,3 %	73,7 %
Gir kunnskap og erfaring som er relevant for senere skolegang og studier	28,6 %	52,4 %	32,3 %	37,9 %	31,6 %
Øker min evne til refleksjon og kritisk tenkning	21,4 %	59,6 %	59,4 %	77,6 %	89,5 %
N	14	338	541	116	19

Når vi bryter ned andelen som svarer «mer enn i Norge» på ulike verdensdeler ser vi at den geografiske dimensjonen har betydning. Et interessant poeng er at alle verdensdelene (med unntak av Nord-Amerika) har minst én dimensjon hvor de vurderes høyest av elevene. Med andre ord kan det se ut som om de ulike verdensdelene vurderes av elevene til å ha ulike fortrinn.

Elevene som drar til Asia opplever helt klart at oppholdet gjør dem bedre i fremmedspråk. Elever som drar til Sør-Amerika mener i stor grad at erfaringene fra utenlandsoppholdet øker deres forståelse for andre kulturer, gjør dem mer selvstendig og tryggere på seg selv, samt øker deres evne til å samarbeide med andre. Elevene som reiser til et europeisk land ser i større grad enn andre grupper oppholdets relevans for senere

skolegang og studier, mens elevene som reiser til Oseania fremhever kunnskapene og erfaringene utvekslingsoppholdet gir dem for arbeidslivet.

Anbefales utenlandsopphold?

Selv om det finnes unntak, har den generelle tilbakemeldingen fra utenlandselevne til nå i rapporten stort sett vært av en positiv art. Majoriteten av elevene er fornøyd med forberedelsene før avreise, bosituasjonen under oppholdet og utbyttet av oppholdet.

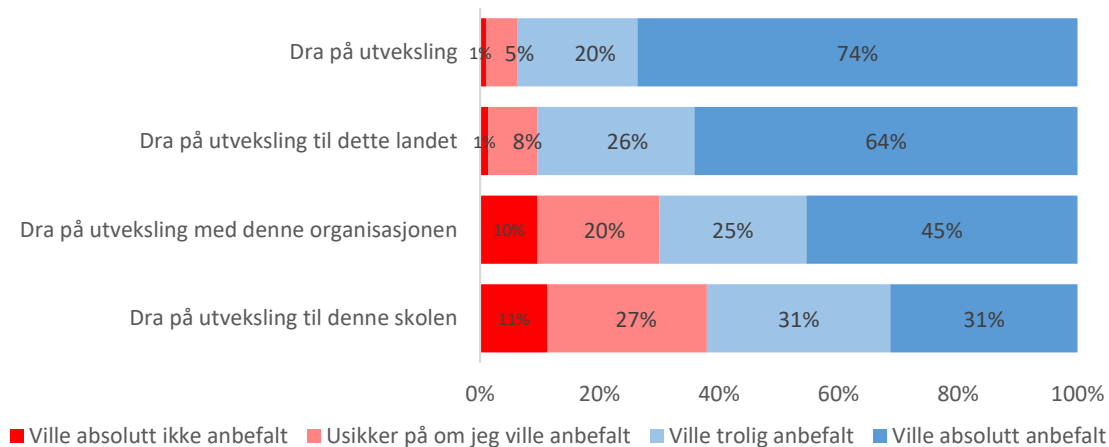
For å få et inntrykk av elevenes overordnede vurdering av utenlandsoppholdet, spurte vi dem hvorvidt utveksling er noe de ville anbefalt til andre. Vi spurte også om de ville anbefalt landet de reiste til, vertsskolen, og for de av elevene som reiste med en organisasjon – om de ville anbefale utvekslingsorganisasjonen de gjennomførte utenlandsoppholdet med.

Fordi det var noen forskjeller i spørsmålsstillingen presenteres svarene til utvekslings- og avtaleelever separat.

Anbefales utenlandsopphold – Utvekslingselever

Utvekslingselevne ble både spurt om de vil anbefale andre å dra på utveksling, om de vil anbefale samme land og skole, og om de vil anbefale organisasjonen de reiste med.

Figur 41: Ut fra de erfaringene du har gjort deg så langt, ville du anbefalt andre å ...? Utvekslingselever. (N=797-800)

De aller fleste utvekslingselevne ville *absolutt* anbefalt andre å dra på utveksling. 74 prosent av de spurte har valgt dette svaralternativet, og ytterligere 20 prosent svarer at de trolig ville anbefalt andre å dra på utveksling. Til sammen er det altså 94 prosent av de spurte som i en eller annen grad vil anbefale andre å dra på utveksling. Dette er på linje med resultatet for 2015/16-kohorten.

Det er et noe lavere ønske om å anbefale utvekslingslandet, spesielt når vi ser på andelen som *absolutt* ville anbefalt, men totalt sett er det 90 prosent som alt i alt vil anbefale landet til andre. Også her er vurderingene så godt som identiske som i 2016-undersøkelsen.

Vi har tidligere i rapporten sett at enkelte elever er kritiske til utvekslingsorganisasjonen sin, spesielt med tanke på oppfølgingen underveis i oppholdet. Majoriteten av elevene er imidlertid forholdsvis fornøyd med organisasjonen de reiste med. 45 prosent av de spurte svarer at de absolutt ville anbefalt sin

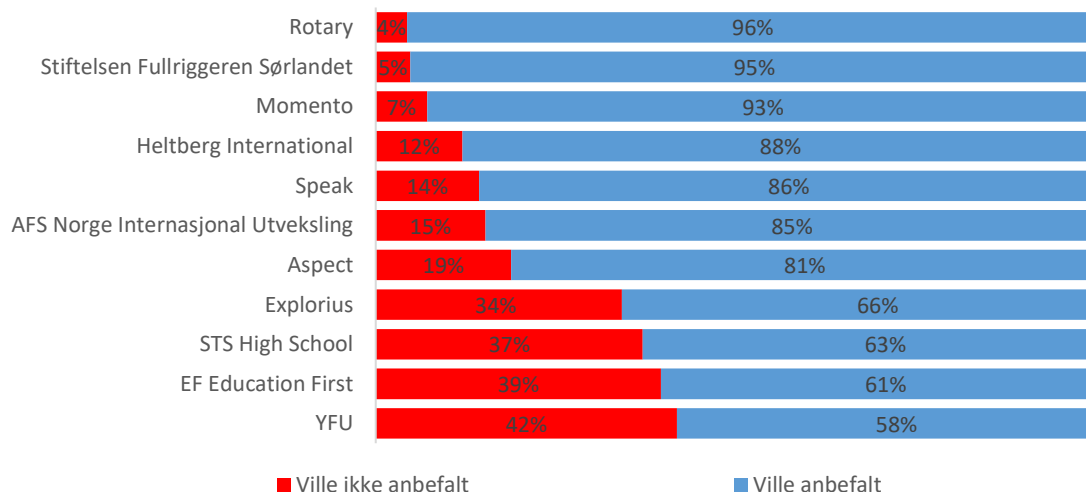
utvekslingsorganisasjon, mens ytterligere 25 prosent trolig ville anbefalt. Dette er noe lavere enn i 2016-undersøkelsen, da 51 prosent av elevene svarte at de absolutt ville anbefale utvekslingsorganisasjonen sin.

Som i 2016 er det imidlertid vertsskolene som får de svakeste vurderingene av elevene. Totalt 38 prosent oppgir at de i en eller annen grad ikke ville anbefalt skolen de har gått på til andre. Majoriteten, totalt 64 prosent, anbefaler imidlertid skolen – enten trolig eller absolutt. Også her er resultatene på linje med hva vi så i 2016.

Overordnet sett er det altså høy grad av stabilitet i elevenes svargiving mellom 2016-undersøkelsen og årets undersøkelse, med unntak for utvekslingsorganisasjonene, hvor elevene er noe mer kritiske nå.

Dersom vi bryter elevenes vurderinger ned på kjønn, ser vi at med unntak for vurderingene av organisasjoner, er kvinner gjennomgående mer positivt innstilt enn menn. Over de neste figurene ser vi nærmere på hvordan elevenes vurderinger varierer med utvekslingsorganisasjon og land. I disse figurene er skalaen todelt, og vi skiller mellom de som anbefaler og de som ikke gjør det.

Figur 42: Ville du anbefalt å dra på utveksling med denne organisasjonen? Fordelt på utvekslingsorganisasjon.³³

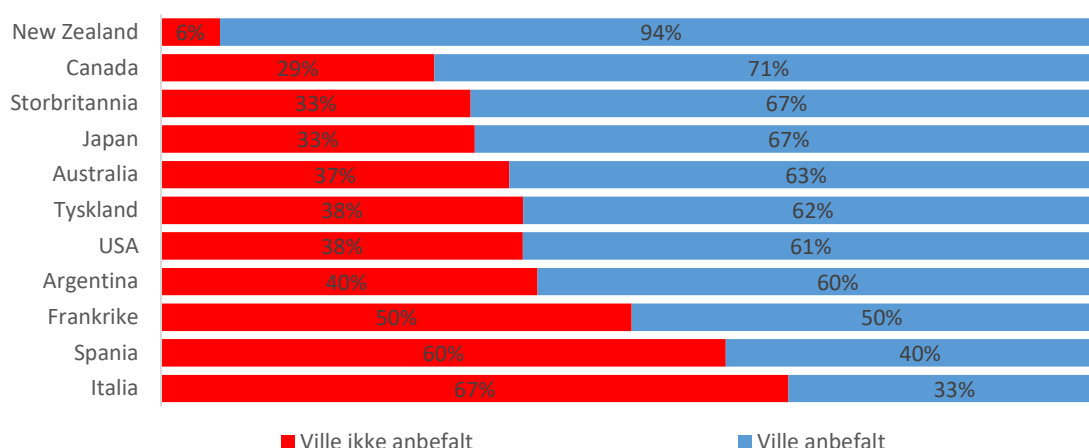
Når spørsmålet om anbefaling av utvekslingsorganisasjon brytes ned på hvilken organisasjon elevene reiste med, ser vi store utslag. Mens 96 prosent av elevene som reiste med Rotary i en eller annen grad ville anbefalt denne organisasjonen, er tilsvarende andel for YFU 58 prosent.

Vi har flere steder i rapporten påpekt at YFU har hatt en negativ utvikling sammenlignet med 2016-undersøkelsen. Dette gir åpenbare utslag i elevenes ønske om å anbefale. I 2015/16-kohorten var det til sammenligning 79 prosent av elevene som anbefalte denne organisasjonen. Rotary fikk på sin side den høyeste vurderingen av elevene også i 2016-undersøkelsen.

Vi merker oss også at det er en todeling i anbefalingsgrad. Syv organisasjoner anbefales av mer enn 80 prosent av elevene, mens fire organisasjoner anbefales av færre enn 66 prosent av elevene. YFU har som nevnt hatt en negativ utvikling siden forrige undersøkelse, mens Explorius, STS High School og EF Education First var blant de lavest vurderte organisasjonene også i 2016-undersøkelsen.

³³ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i tabellen.

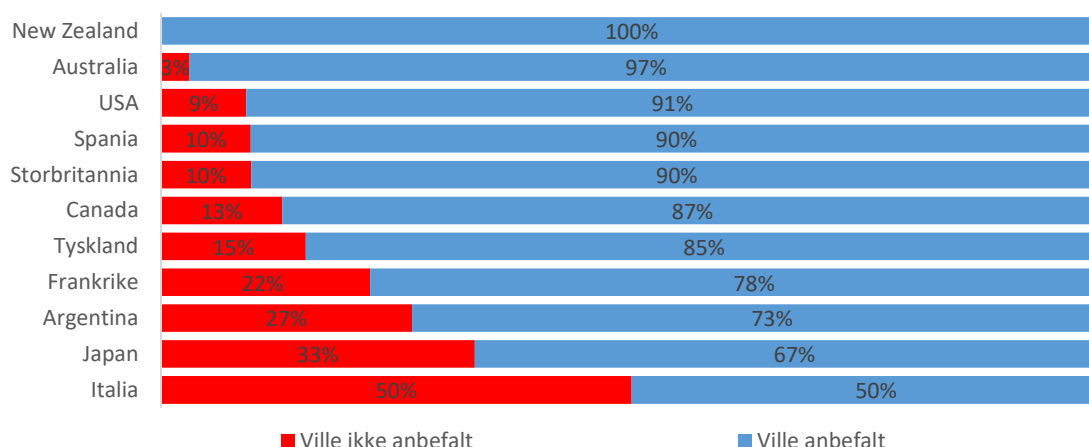
Figur 43: Ville du anbefalt å dra på utveksling til denne skolen? Fordelt på land

Vi ser også store utslag på anbefaling av skole når vurderingene blir vist på landnivå. Merk at kun land med ti respondenter eller flere er inkludert i denne figuren. Skolene i New Zealand får svært god vurdering, hele 94 prosent av de spurte ville anbefalt skolen de gikk på til andre. New Zealand var også høyt rangert på dette spørsmålet i 2016-undersøkelsen, men den gang var det 80 prosent av elevene som anbefalte vertsskolen i dette landet. Lavest rangert er Italia og Spania, her er det henholdsvis 33 og 40 prosent som ville anbefalt skolen sin. Selv om Spania vurderes lavt, er det samtidig en tydelig forbedring sammenlignet med 2016. Den gang var det kun 18 prosent av elevene som anbefalte vertsskolen sin i Spania.

Et interessant poeng er forøvrig at man ikke nødvendigvis trenger å være fornøyd med skolen man har gått på for å være fornøyd med utvekslingslandet man har dratt til:

Figur 44: Ville du anbefalt å dra på utveksling til dette landet? Fordelt på land

Selv om andelen som anbefaler vertsskolene i Spania er relativt liten, er det fortsatt 90 prosent av elevene som anbefaler Spania som utvekslingsland. Denne tendensen gjorde seg også gjeldende i 2016-undersøkelsen, men den gang var faktisk forskjellen for Spania i vurderingene av henholdsvis vertsskolen og Spania som utvekslingsland enda større. New Zealand er høyest rangert på begge faktorer. Faktisk ville samtlige elever som dro til New Zealand anbefale dette som utvekslingsland til andre.

Italia får på sin side også her en lav vurdering, kun halvparten av de spurte ønsker å anbefale utenlandsopphold i Italia til andre.

Sammenlignet med 2016-undersøkelsen er det ellers verdt å trekke frem at elevene som reiser til Storbritannia er klart mer villige til å anbefale dette som utvekslingsland nå. Mens 90 prosent av elevene i 2018/19-kohorten anbefaler Storbritannia, var tilsvarende andel i 2016 kun 69 prosent. Canada og Japan blir på sin side vurdert noe lavere nå enn i 2016.

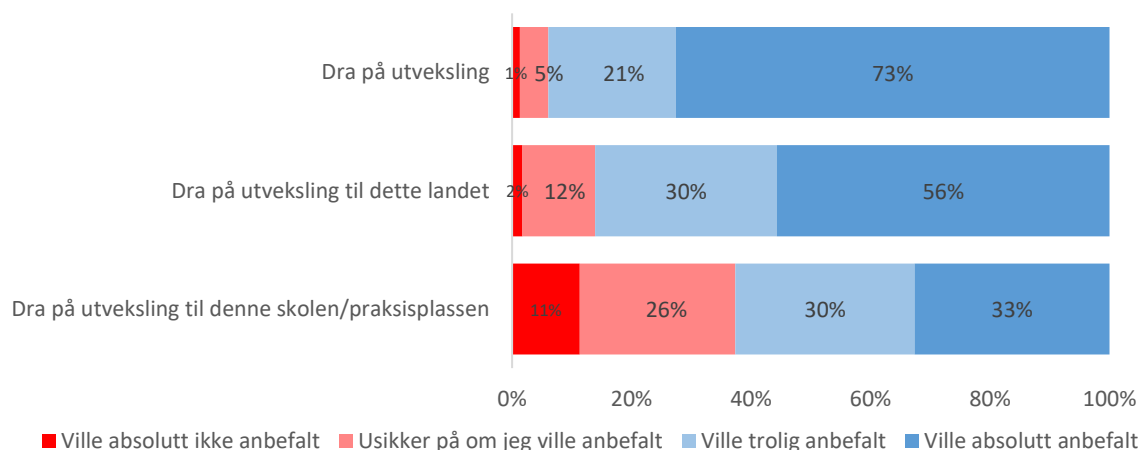
Dersom man samler anbefaling av land på verdensdeler, merker vi oss at 80 prosent av elevene i Asia ville anbefalt utvekslingsopphold «til dette landet», mot 86 prosent av elevene i Europa, 91 prosent av elevene i Nord-Amerika, 97,4 prosent av elevene i Oseania og 75 prosent av elevene i Sør-Amerika.

Som vi viste innledningsvis i denne rapporten har Oseania over tid styrket seg som destinasjon for utveksling, og når vi ser på tilbakemeldingene fra elevene er det ikke rart at populariteten har økt.

Anbefales utenlandsopphold – Avtaleelever

Avtaleelevene ble av naturlige årsaker ikke bedt om å vurdere utvekslingsorganisasjoner. Sett bort fra dette er spørsmålene stilt denne gruppen like, med unntak at man har tatt høyde for at noen elever på avtaleordningen gjennomfører utenlandsoppholdet på en praksisplass og ikke nødvendigvis skole.

Figur 45: Ut fra de erfaringene du har gjort deg så langt, ville du anbefalt andre å ...? Avtaleelever. (N=230)

Som hos utvekslingselevene ønsker den klare majoriteten av avtaleelevene å anbefale utenlandsopphold til andre. 73 prosent av avtaleelevene ville absolutt anbefalt andre å dra på utveksling, og ytterligere 21 prosent ville trolig anbefalt det til andre. Til sammen er det altså 94 prosent som i en eller annen grad ville anbefalt andre å ta et utenlandsopphold i Vg2. I 2016-undersøkelsen var andelen avtaleelever som trolig eller absolutt ville anbefalt utenlandsopphold noe lavere enn hos utvekslingselevene. I årets undersøkelse er det ingen forskjeller mellom disse to gruppene.

Avtaleelevene er også i overveiende grad positivt innstilt til landet de har dratt til, 86 prosent ville trolig eller absolutt anbefalt landet de gjennomfører utenlandsoppholdet i til andre. Dette er samtidig noen prosentpoeng lavere enn hva vi så hos utvekslingselevene. Sammenlignet med 2016-undersøkelsen er avtaleelevene omtrent like positive til utvekslingslandet i år.

I likhet med utvekslingselevene er også avtaleelevene mest kritisk til vertsskolene. Avtale- og utvekslingselevenes vurderinger av vertsskolene er nesten identiske. Avtaleelevene er imidlertid lang mer kritiske i år enn de var i 2016-undersøkelsen. I 2016 var det 41 prosent av avtaleelevene som absolutt ville anbefalt vertsskolen sin til andre, i årets undersøkelse har denne andelen falt med 8 prosentpoeng – til i alt 33 prosent.

Tabell 26: Ut fra de erfaringene du har gjort deg så langt, ville du anbefalt andre å ...? Fordelt på fylke

	Dra på utveksling	Dra på utveksling til dette landet	Dra på utveksling til denne skolen/praksisplassen	N
Akershus	96 %	85 %	70 %	27
Hordaland	94 %	89 %	54 %	65
Oslo	95 %	91 %	71 %	65
Rogaland	93 %	87 %	73 %	15
Trøndelag	93 %	80 %	53 %	15

I tabellen over har vi slått sammen andelene som trolig eller absolutt ville anbefalt ulike dimensjoner ved utenlandsoppholdet, brutt ned på de fem fylkene med flere enn ti respondenter. Vi ser at på tvers av de fem fylkene er elevene stort sett enige i anbefalingsgraden av utveksling generelt. Det er imidlertid noen forskjeller i andelen som svarte *trolig* eller *absolutt*. Mens 67 prosent av elevene fra Rogaland absolutt anbefaler utveksling, gjelder dette 85 prosent av elevene fra Akershus. De største utslagene kommer på spørsmålet om skolen/praksisplassen. Betydelig færre elever fra Hordaland og Trøndelag sier seg villig til å anbefale skolen de har dratt på, sammenlignet med de øvrige fylkene.

Tabell 27: Ut fra de erfaringene du har gjort deg så langt, ville du anbefalt andre å ...? Fordelt på kjønn

		Ville absolutt ikke anbefalt	Usikker på om jeg ville anbefalt	Ville trolig anbefalt	Ville absolutt anbefalt	N
Dra på utveksling	Mann	3,7%	3,7%	27,8%	64,8%	54
	Kvinne	0,6%	5,1%	19,3%	75,0%	176
Dra på utveksling til dette landet	Mann	3,7%	5,6%	42,6%	48,1%	54
	Kvinne	1,1%	14,2%	26,7%	58,0%	176
Dra på utveksling til denne skolen/praksisplassen	Mann	9,3%	33,3%	24,1%	33,3%	54
	Kvinne	11,9%	23,9%	31,8%	32,4%	176

I rapporten for 2016-undersøkelsen trakk vi frem at de kvinnelige avtaleelevene var betydelig mer positivt innstilt til utenlandsoppholdet som helhet enn hva de mannlige elevene var. Overordnet sett gjelder dette også for årets undersøkelse, men forskjellene mellom menn og kvinner har blitt klart mindre. For eksempel var andelen kvinner i 2016 som absolutt ville anbefalt utveksling 21 prosentpoeng høyere enn for menn. I årets undersøkelse er differansen på 10 prosentpoeng.

I årets undersøkelse, som i 2016, er det flere kvinner enn menn som absolutt ønsker å anbefale landet de har reist til, men hvis vi også inkluderer elevene som *trolig* ville anbefalt, er faktisk menn alt i alt mer tilbøyelig til å anbefale landet de har vært på utenlandsopphold i. Dette var ikke tilfellet i 2016. På spørsmålet om viljen til å anbefale skolen/praksisplassen er andelen som trolig eller absolutt ville anbefalt høyere hos kvinner, men andelen menn som *absolutt* ville anbefalt vertsskolen sin, er marginalt høyere.

Tabell 28: Ville du anbefalt å dra på utveksling til dette landet? Fordelt på land³⁴

	Ville absolutt ikke anbefalt	Usikker på om jeg ville anbefalt	Ville trolig anbefalt	Ville absolutt anbefalt	N
Storbritannia	2,6%	15,8%	32,2%	49,3%	152
Tyskland	0,0%	3,7%	18,5%	77,8%	27
USA	0,0%	0,0%	11,5%	88,5%	26

Når avtaleelevenes anbefalinger av land brytes ned på utvekslingsland, ser vi forskjeller både *mellom* de ulike landene og mellom årets undersøkelse og undersøkelsen som ble gjennomført i 2016.

Som i 2016, er det Storbritannia færrest absolutt vil anbefale, Tyskland har høyere anbefalingsgrad, mens USA er landet med de mest positive vurderingene. Sammenlignet med 2016 merker vi oss imidlertid at mens tallene for Storbritannia er svært stabile, er andelen som *absolutt ville anbefalt* betydelig høyere for både Tyskland og USA. I 2016 var det henholdsvis 58 og 66 prosent av elevene som valgte dette alternativet for disse to landene, i årets undersøkelse er tilsvarende prosentandeler 78 og 89 prosent.

I gjennomgangen av de overordnede tallene for avtaleelevene (ref. figur 45) kommenterte vi at det var få endringer i land-vurderingen mellom 2016 og 2019-undersøkelsene. Den primære årsaken til dette er stabiliteten hos elevene som reiser til Storbritannia. Dette er det dominerende landet for avtaleelevene, og disse elevenes vurderinger påvirker totaltallene i stor grad.

³⁴ Kun land med over 10 tilreisende elever er inkludert i tabellen

Kapittel 6 – Undersøkelsen rettet mot tidligere elever

Rapportens siste kapittel er basert på undersøkelsen til elever som var på utenlandsopphold i 08/09 eller 12/13. Vi finner i dette kapittelet at så godt som alle av de tidligere utenlandselevene tar eller har tatt høyere utdanning. Den klare majoriteten av elevene er kvinner, akkurat som hos 18/19-kohorten. I likhet med 18/19-kohorten, er det også for de tidligere elevene USA og Storbritannia som er dominerende reisemål for utenlandsoppholdet.

De tidligere elevenes generelle vurdering av utenlandserfaringen må regnes som svært positiv. Over 90 prosent svarer at de vil anbefale utenlandsopphold i Vg2 til andre. Majoriteten opplever at utenlandserfaringen har vært til nytte i studiene, og 71 prosent mener at den har gjort dem mer attraktive på arbeidsmarkedet. Det er også tydelige tegn på at utveksling i Vg2 avler utveksling i studietiden – andelen som har reist på senere utenlandsopphold med støtte fra Lånekassen er tre ganger høyere enn for norske studenter generelt.

Vurderingene til elevene varierer noe mellom hvilke verdensdeler de har reist til og hvilke utvekslingsorganisasjoner de har reist med. Vi merker oss også at bosituasjonen er en viktig indikator: elever som var fornøyde med bosituasjonen er mer tilbøyelige til å anbefale utenlandsopphold til andre, og har i klart større grad fortsatt kontakt med vertsfamilie og venner de fikk under oppholdet.

Oppbygningen av kapittelet

Rapporten har til nå konsentrert seg om elevene som for tiden gjennomfører utenlandsopphold i utlandet. I dette siste kapittelet vender vi oppmerksomheten mot elever som *har vært* på utenlandsopphold, i henholdsvis skoleåret 2008/09 og 2012/13.

Oppbygningen av dette kapittelet følger stort sett samme logikk som for de nåværende utenlandselevene (i underveisundersøkelsen). Vi starter med en gjennomgang av *hvem utenlandselevene er*. Hvor mange kvinner og menn reiste, hva driver de med i dag, har de tatt høyere utdanning i årene som har gått etter videregående?

Etter dette ser vi på hvor (hvilke land og verdensdeler) elevene reiste, og om de reiste som avtale- eller utvekslingselev. Videre ser vi på elevenes vurderinger av bosituasjon og deres oppfatning av vertsskolen de var tilknyttet under utenlandsoppholdet. Et viktig aspekt for denne undersøkelsen er hvordan elevene, når de har fått utenlandsoppholdet i Vg2 litt på avstand, vurderer utbyttet av utenlandserfaringen. I forlengelsen av dette ser vi også på om de ønsker å anbefale utenlandsopphold til andre.

De siste delkapitlene gjennomgår erfaringene de tidligere elevene gjorde seg *etter* utenlandsoppholdet. Vi ser nærmere på hvordan hjemkomsten til Norge fungerte, faglig, sosialt, og med tanke på godkjenning av studieåret i utlandet. Avslutningsvis ser vi nærmere på den langsiktige betydningen og nytteverdien av

utenlandsoppholdet, med tanke på studier og arbeidsliv, samt hvorvidt de tidligere elevene har hatt senere utenlandserfaring, *etter* utenlandsoppholdet i Vg2.

Hvem reiser på utenlandsopphold?

I undersøkelsen rettet mot nåværende utenlandsstudenter så vi at majoriteten av utenlandselevne er kvinner (72 prosent). Dette var også tilfellet for utvalget i den forrige underveisundersøkelsen fra 2015/16 (75 prosent kvinner). Når vi går bakover i tid, ser vi at lite har endret seg. Både i 2008/09 og 2012/13 var 75 prosent av elevene kvinner, mens 25 prosent var menn. Utveksling i Vg2 er altså dominert av kvinner, og dette har ikke endret seg de siste ti årene.

Det første spørsmålet i undersøkelsen til elevene med tidligere utenlandserfaring var knyttet til deres nåværende hovedaktivitet – om de jobber, studerer, er arbeidsledig osv³⁵. Tabell 29 viser svargivingen på spørsmålet om hovedaktivitet, både totalt for gruppen, og brutt ned på de to undersøkelseskohortene.

Tabell 29: Hvilket av alternativene under passer best med det du har gjort de siste 7 dagene?

	2008/09	2012/13	Total
I lønnet arbeid (eller midlertidig fraværende)	74,9%	25,1%	44,4%
Under utdanning (som ikke er betalt av arbeidsgiver)	18,7%	69,3%	49,7%
Arbeidsledig	1,5%	0,8%	1,0%
Driver med ulønnet frivillig arbeid	0,3%	0,4%	0,4%
I militærtjeneste	0,0%	0,3%	0,2%
Hjemneværende, passer barn eller yter omsorg til andre personer	1,5%	0,3%	0,8%
Annet	3,2%	3,7%	3,5%
N	744	1 177	1 921

En tydelig tendens er at de som gjennomførte utenlandsoppholdet i 2008/09 i langt større grad har lønnet arbeid enn de som var på utenlandsopphold i 2012/13. Hovedårsaken til dette er at mange i sistnevnte kohort fortsatt er under utdanning. 75 prosent av elevene fra 08/09 er i jobb, mens nesten 19 prosent er under utdanning. For 12/13-kohorten er tilsvarende tall henholdsvis 25 og 69 prosent. Bakgrunnen for valget av de to kohortene var blant annet å få med både personer som var mot slutten av sin høyere utdanning og personer med erfaring fra arbeidslivet. Dette ser ut til å ha truffet bra. Arbeidsledighetsgraden er lav for begge gruppene. Stort sett er det relativt få som benytter seg av de andre alternativene til hovedaktivitet, men vi ser at rundt 3 prosent for begge grupper svarer «annet». De elevene som valgte «annet» ble bedt om å spesifisere nærmere. Mange ulike svar kom inn, men en god del svarer at de på en eller annen måte kombinerer arbeid og utdanning.

³⁵ Merk at dette spørsmålet ble brukt for å lede respondentene til ulike deler av spørreskjemaet. For eksempel fikk personer som for tiden er i jobb andre spørsmål enn dem som for tiden er studenter.

Tabell 30: Innen hvilket område er din nåværende jobb?

	2008/09	2012/13	Totalt
Helse, sosial, omsorg	21,7%	23,3%	22,2%
Annet	13,7%	16,3%	14,6%
Konsulent / rådgivning	9,6%	8,3%	9,2%
Grunnskole, videregående skole	9,8%	5,9%	8,4%
Handel, reiseliv	6,1%	9,7%	7,4%
Media, kultur	4,7%	6,9%	5,5%
Offentlig administrasjon	6,3%	3,1%	5,2%
Høyere utdanning/forskningsinstitusjon	5,4%	2,1%	4,3%
Bank/ forsikring/ finans	4,3%	3,1%	3,9%
IKT/tele	4,5%	0,7%	3,2%
Olje/gass/energi	2,7%	3,1%	2,9%
Annen privat tjenesteyting	2,4%	3,8%	2,9%
Barnehage	1,8%	4,5%	2,7%
Bygg/anlegg	2,7%	2,1%	2,5%
Industri/produksjon	1,6%	2,8%	2,0%
Revisjon	1,4%	1,0%	1,3%
Transport/logistikk	0,7%	2,1%	1,2%
Fiskeri/havbruk/annen primærnæring	0,2%	0,7%	0,4%
Shipping	0,2%	0,3%	0,2%
N	553	288	841

Personer som svarte at de for tiden var i jobb ble bedt om å spesifisere hvilket område de arbeider innenfor. Det vanligste er å jobbe innenfor helse, sosial og omsorg. Det er også ganske mange som jobber som konsulenter, lærere eller annet innenfor skoleverket, eller med handel og reiseliv. Det var også mange, rundt 15 prosent, som svarte «annet» på dette spørsmålet. De fleste som svarte annet kunne nok ha funnet sin plass innenfor de fastsatte kategoriene, og da først og fremst innenfor «annen privat tjenesteyting», eller handel og reiseliv.

Tabell 31: Har du tatt høyere utdanning?

	Ja	Nei	N
2008/09	94,7%	5,3%	606
2012/13	76,5%	23,5%	361
Total	87,9%	12,1%	967

De som oppgav at de ikke var under utdanning (for eksempel fordi de nå er i jobb), ble spurt om de tidligere har tatt høyere utdanning. Den klare majoriteten svarte bekreftende på dette spørsmålet.

Tabell 32: Har du tatt, eller tar du høyere utdanning?

	Ja	Nei	N
2008/09	96 %	4 %	745
2012/13	93 %	7 %	1177
Total	94 %	6 %	1922

For å få en samlet oversikt over andelen som har tatt, eller for tiden tar høyere utdanning, har vi slått sammen andelen som i tabell 29 svarte at de for tiden var under utdanning³⁶, og dem som svarte at de har tatt høyere utdanning. Så godt som alle tar eller har tatt høyere utdanning. I underveisundersøkelsen var det kun 2 prosent som svarte at de foreløpig ikke hadde planer om å studere/ta videre utdanning, mens 7 prosent svarte at de ikke hadde bestemt seg enda. Det er med andre ord et samsvar mellom hva elevene i

³⁶ Merk: Vi forutsetter her at personer som svarer at de for tiden er under utdanning faktisk tar høyere utdanning.

underveisundersøkelsen ser for seg at de skal gjøre i fremtiden, og hva de tidligere utvekslingselevne faktisk har gjort etter at de var på utveksling i Vg2. I kapittel 3 nevnte vi at 47 prosent av den norske befolkning mellom 25 og 29 har *fullført* en utdanning på universitets- og høyskolenivå. Andelen som tar høyere utdanning er med andre ord langt høyere blant de som har vært på utenlandsopphold i Vg2 enn gjennomsnittet i den norske befolkningen.

Tabell 33: Hvilken studieretning gikk du på i videregående skole?

	2008/09	2012/13	Total
Studiespesialisering, eller IB	87,2%	90,9%	89,5%
Idrettsfag	4,2%	3,4%	3,7%
Medier og kommunikasjon	3,0%	2,2%	2,5%
Musikk, dans og drama	2,4%	1,5%	1,9%
Design og håndverk	1,2%	0,3%	0,6%
Helse- og oppvekstfag	0,5%	0,6%	0,6%
Elektrofag	0,7%	0,5%	0,6%
Naturbruk	0,7%	0,5%	0,6%
Service og samferdsel	0,1%	0,1%	0,1%
N	743	1 175	1 918

De aller fleste, nærmere ni av ti, av de tidligere utenlandselevne gikk på studiespesialiserende retning i videregående skole. Det var ellers også noen som gikk på idrettsfag, medier og kommunikasjon, eller musikk, dans og drama. I likhet med studiespesialiserende retning regnes disse som studieforberedende utdanningsprogram. Det vil si at man ved å fullføre utdanningen sin innenfor disse retningene blir gitt generell studiekompetanse, som utgjør det faglige grunnlaget for å søke opptak til høyskole- og universitetsstudier. Som vi ser av tabell 33 var det svært få elever som gikk yrkesfaglige studieretninger på videregående.

Oppsummert ser vi altså at de tidligere utenlandselevne stort sett er i jobb eller under utdanning. Så godt som alle tar, eller har tatt høyere utdanning, og de fleste gikk studiespesialiserende retning på videregående.

Tabell 34: Bor du i Norge i dag?

	Ja	Nei	N
2008/09	88,8%	11,2%	739
2012/13	81,9%	18,1%	1160
Total	84,6%	15,4%	1899

Et interessant spørsmål for denne undersøkelsen er hvorvidt utenlandserfaring i videregående skole fungerer motiverende for utenlandsopphold etter Vg2. Avslutningsvis i dette kapitlet vil vi gjennomgå senere utenlandserfaring knyttet til høyere studier. Det er imidlertid også interessant å se hvor stor andel av tidligere utvekslingselever som i dag oppholder seg i utlandet. I 08/09-kohorten svarte 11 prosent at de ikke bor i Norge, mens andelen var noe høyere for 12/13-kohorten, med 18 prosent.

Tabell 35: Hva er hovedårsaken til at du nå bor utenfor Norge?

	Arbeid	Studier	Frivillig arbeid	Ektefelle/partner/samboer/barn arbeider eller studerer i utlandet	Annen årsak:	N
2008/09	46,8%	30,4%	0,0%	11,4%	11,4%	79
2012/13	11,2%	82,4%	1,0%	2,4%	2,9%	205
Total	21,1%	68,0%	0,7%	4,9%	5,3%	284

Den viktigste årsaken til utenlandsopphold for 12/13-kohorten er studier. Det at såpass mange i denne kohorten fortsatt studerer, og mange av disse igjen studerer i utlandet, er hovedårsakene til at flere i denne kohorten bor et annet sted enn Norge (ref. forrige tabell).

Det er på mange måter mer interessant å se på svargivingen til 08/09-kohorten. Også her er det en betydelig andel, 30 prosent, som svarer at de studerer i utlandet. Den viktigste årsaken er imidlertid arbeid (46,8 prosent). Det er også ganske mange som svarer at noen de har familierelasjon til arbeider eller studerer i utlandet. I alt 11 prosent har dette som hovedårsak. Nøyaktig like mange i denne kohorten svarte «annet», og det handler i stor grad om ulike familiære forhold.

Hvor og hvordan reiser elevene

Vi kommer nå til å se nærmere på hvor og hvordan de tidligere utenlandslevene tok sitt utenlandsopphold. Vi ser på fordelingen mellom avtale- og utvekslings elever, samt hvilke land og verdensdeler elevene reiste til. Merk at vi her delvis benytter oss av bakgrunnsdata fra Lånekassen og delvis av informasjon hentet inn gjennom spørreundersøkelsen. Av denne grunn vil «N» variere noe.

Tabell 36: Andel elever som reiste med utvekslingsorganisasjon eller som avtaleelev

	2008/09	2012/13	N
Avtale	19,8 %	19,6 %	716
Utteksling	80,2 %	80,4 %	2 919
N	1 419	2 216	3 635

I både 2008/09 og 2012/13 var det rundt 20 prosent av elevene på utenlandsopphold som dro som avtaleelev, mens 80 prosent dro til utlandet gjennom en utvekslingsorganisasjon. I både 2015/16 og 2018/19 var andelen elever på avtale 27 prosent. Denne typen utenlandsopphold har med andre ord blitt viktigere i løpet av denne perioden.

Tabell 37: Fylkesvis over- og underrepresentasjon i andel elever på utenlandsopphold

	Avtale		Utveksling		Totalt	
	2008/09	2012/13	2008/09	2012/13	2008/09	2012/13
Akershus	50 %	47 %	46 %	112 %	47 %	99 %
Aust-Agder	50 %	11 %	92 %	138 %	84 %	113 %
Buskerud	21 %	18 %	66 %	96 %	57 %	81 %
Finnmark	23 %	48 %	100 %	78 %	85 %	72 %
Hedmark	10 %	19 %	72 %	116 %	60 %	97 %
Hordaland	179 %	246 %	120 %	87 %	132 %	118 %
Møre og Romsdal	7 %	84 %	78 %	75 %	64 %	77 %
Nordland	55 %	5 %	55 %	113 %	55 %	92 %
Nord-Trøndelag	52 %	52 %	59 %	103 %	57 %	93 %
Oppland	43 %	14 %	86 %	113 %	77 %	94 %
Oslo	382 %	313 %	268 %	93 %	291 %	136 %
Rogaland	37 %	31 %	91 %	78 %	80 %	69 %
Sogn og Fjordane	29 %	66 %	76 %	53 %	67 %	56 %
Sør-Trøndelag	123 %	97 %	123 %	133 %	123 %	126 %
Telemark	21 %	7 %	21 %	90 %	21 %	73 %
Troms	270 %	247 %	114 %	124 %	145 %	148 %
Vest-Agder	44 %	21 %	110 %	147 %	97 %	122 %
Vestfold	35 %	37 %	72 %	115 %	64 %	100 %
Østfold	7 %	59 %	56 %	67 %	46 %	66 %
N	281	434	1 124	1 780	1 405	2 214

Merknad: Tallene i hver kolonne er fargemerket slik at lave prosenttall er merket i rødt, tall rundt median er merket med gult og høye prosenttall i grønt.

Tabell 37 ser på den fylkesvise over- og underrepresentasjonen blant elever som drar på utenlandsopphold. Representasjonene er kalkulert med utgangspunkt i hvor mange elever som gikk på allmennfag de respektive årene³⁷. Tallene er fordelt på år, og avtale- og utvekslings elever.

I gjennomgangen av samme type tall for 2018/19-kohorten fant vi at Oslo, Troms, Møre og Romsdal, Akershus, Hordaland og Trøndelag var overrepresentert med tanke på antallet elever som reiser på utenlandsopphold fra disse fylkene. Tabell 37 viser at selv når man går flere år tilbake i tid, er det mange av de samme fylkene som utmerker seg som overrepresentert. I fylker som Oslo, Hordaland, Sør-Trøndelag og Troms har arbeidet med internasjonalisering åpenbart tradisjoner som går tilbake minst ti år.

Vi merker oss samtidig at et fylke som Vest-Agder, som i 2008/09 hadde et antall utreisende elever på linje med hva vi kan forvente, og 2012/13 var klart overrepresentert, i 2018/19 var det klar mest underrepresenterte fylket med tanke på denne typen mobilitet. Det er ingen spesielle strukturelle forklaringer på denne variasjonen. Endringene skyldes trolig et relativt lavt antall utvekslings elever i utgangspunktet, noe som gjør dette fylket sårbart for variasjoner i hver enkelt kohort. Men det kan også være variasjoner i informasjons- og rekrutteringsarbeidet som gjøres i fylkene og av utvekslingsorganisasjonene.

³⁷ Merk: elevtall på allmennfaglige studieretninger er hentet fra SSB, tabell 09378. Det var ikke tilgjengelige tall for skoleåret 2008/09. Av denne grunn er tall for 2010 brukt som erstatning.

Tabell 38: Hvilke land utenlandselevene reiste til, fordelt på kohort.

	2008/09	2012/13	Totalt
USA	59,2 %	59,1 %	59,1 %
Storbritannia	20,5 %	20,4 %	20,4 %
Australia	2,3 %	2,9 %	2,7 %
Tyskland	1,8 %	2,6 %	2,3 %
Frankrike	2,0 %	2,4 %	2,3 %
Canada	1,1 %	2,4 %	1,9 %
New Zealand	1,1 %	1,9 %	1,5 %
Spania	1,1 %	1,4 %	1,3 %
Italia	1,4 %	0,7 %	1,0 %
Mexico	1,3 %	0,6 %	0,9 %

I begge årene var det 59 prosent av elevene som reiste til USA, og 20 prosent som reiste til Storbritannia. Disse to landene utgjorde altså 80 prosent av mobiliteten i Vg2, noe de også gjorde i 2016. Til sammenligning utgjorde disse to landene 73 prosent av mobiliteten i 18/19. Selv om vi ikke har tall for de mellomliggende årene, kan man anta at rundt 80 prosent av de norske utenlandselevene har reist til USA og Storbritannia i en årrekke, før tyngden altså har blitt noe redusert mellom 2016 og årets undersøkelse.

Det er også verdt å påpeke at vi over tid kan observere en noe smalere landportefølje. Mens elevene i 08/09 fordelte seg på 38 ulike land, falt dette til 36 ulike land i 12/13, videre til 35 land i 15/16, og helt ned til 30 ulike land i 18/19.

Tabell 39: Hvilke verdensdeler reiser elevene til? Tall for 2008/09 til 2018/19

	2008/09	2012/13	2015/16	2018/19
Afrika	0,2 %	0,8 %	0,3 %	0,6 %
Asia	1,3 %	1,1 %	1,5 %	2,3 %
Europa	29,7 %	28,8 %	32,5 %	33,5 %
Nord-Amerika	62,4 %	62,6 %	58,0 %	52,7 %
Oseania	3,4 %	4,8 %	5,5 %	9,5 %
Sør-Amerika	3,0 %	1,9 %	2,1 %	1,5 %

Når destinasjon for utenlandsoppholdene aggregeres til verdensdelsnivå, ser vi en klar tendens til at Nord-Amerika har blitt stadig mindre viktig, med et fall i andel på nesten 10 prosentpoeng mellom 08/09 og 18/19. Både Europa og Oseania har styrket seg som destinasjoner, men som vi ser skjedde veksten for Oseanias del primært mellom 15/16 og 18/19. Det er også flere som drar til Asia, mens mobiliteten til Sør-Amerika har halvert seg på de ti årene fra 08/09 til 18/19.

Dersom man bryter tallene ned på avtale- og utvekslings elever ser man samme tendens som for 2015/16- og 2018/19-kohortene. Avtaleelever drar først og fremst til Europa (primært Storbritannia), mens de fleste utvekslings elevene drar til Nord-Amerika (primært USA).

Bosituasjon under utvekslingsoppholdet

Den klare majoriteten av de tidligere utenlands elevene oppgir at de har bodd hos en vertsfamilie. Det var en noe høyere andel som bodde på internat i 2012/13 enn i 2008/09, men selv dette året var det 94 prosent som bodde hos en vertsfamilie. Det er vanligere for avtaleelever å bo på internat. For de to kohortene sett under ett var det 18 prosent i denne gruppen som bodde på internat, mot kun 2,6 prosent av utvekslings elevene.

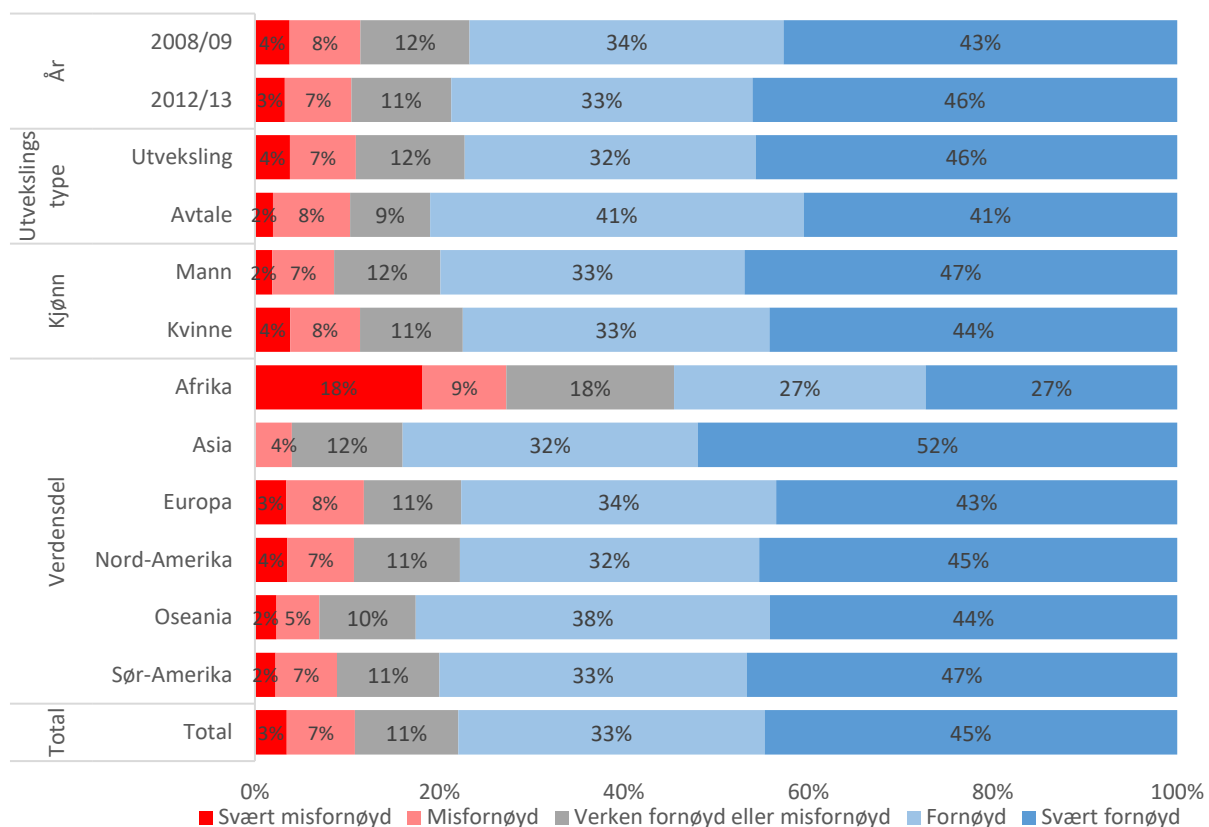
Tabell 40: Hvordan bodde du under utvekslingsoppholdet?

	Vertsfamilie	Internat	N
2008/09	95,3%	4,7%	745
2012/13	94,0%	6,0%	1176
Total	94,5%	5,5%	1921

Over tid har det blitt noe vanligere å bo på internat. Som vi ser, gikk denne andelen opp fra 4,7 prosent til 6,0 prosent mellom 2008/09 og 2012/13. Dette økte videre til 7 prosent i 2015/16, og til 10 prosent i 2018/19. Dette må delvis sees i sammenheng med veksten i andelen elever som reiser på utenlandsopphold gjennom avtale. Selv om det i alle år er vanligere for avtaleelevene å bo på internat, har imidlertid andelen som bor på internat økt hos både avtale- og utvekslings elevene.

De tidligere utenlands elevene ble bedt om å vurdere hvor fornøyde eller misfornøyde de var med bosituasjonen under oppholdet, både fysisk og psykososialt. Ettersom det er noen år siden oppholdet ble gjennomført, ble spørsmålene stilt i en mer overordnet form enn slik de ble stilt elevene i underveisundersøkelsen.

Figur 46: Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med bosituasjonen under oppholdet? Fysiske forhold (N=1917)

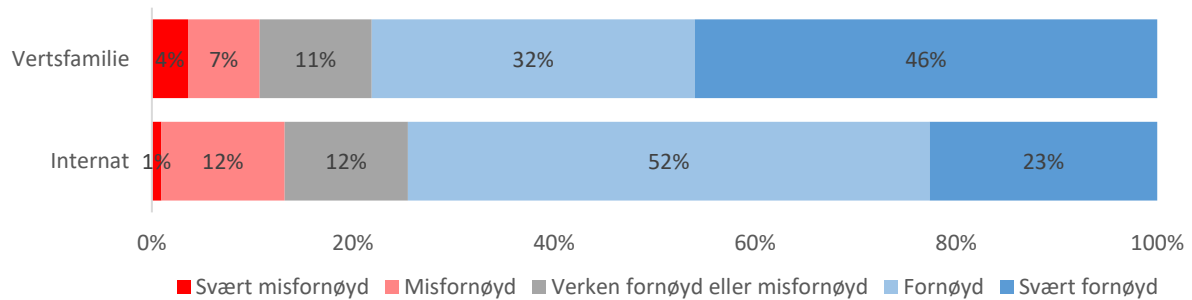

I figuren over er elevens vurderinger av de fysiske forholdene ved bosituasjonen brutt ned på en rekke ulike bakgrunnsvariabler. Generelt svarte 78 prosent at de var fornøyd eller svært fornøyd med de fysiske boforholdene. På tvers av de ulike gruppene av bakgrunnsvariabler er det stort sett små variasjoner, men vi ser at avtaleelevene er noe mer fornøyd enn utvekslingselevene, og at menn er noe mer fornøyd enn kvinner. De virkelig store utslagene får vi når elevenes vurderinger brytes ned på verdensdel. Elever som dro til afrikanske land er betydelig mindre fornøyd enn andre. 54 prosent sier seg fornøyd eller svært fornøyd med boforholdene i Afrika. Selv om dette representerer majoriteten av disse elevene er tilsvarende andel hos elever som dro til Asia 84 prosent, en differanse på 30 prosentpoeng. Her er det samtidig viktig å påpeke at antallet svar for både Asia og Afrika er forholdsvis lavt, med henholdsvis 25 og 11 respondenter.

Med unntak av distribusjonen for disse to verdensdelene, som er de to bakgrunnsvariablene med størst utslag i henholdsvis negativ og positiv retning, ser vi at det gjennomgående er mellom 7 og 12 prosent som er misfornøyd eller svært misfornøyd. Dette er en tendens vi kjenner igjen fra underveisundersøkelsene.

Det er relativt liten forskjell mellom de to kohortene, men vi ser at de som dro i 12/13 er noe mer fornøyd med bosituasjonen enn de som dro i 08/09. Samme tendens gjør seg også gjeldende når vi kommer inn på elevenes vurdering av det psykososiale miljøet.

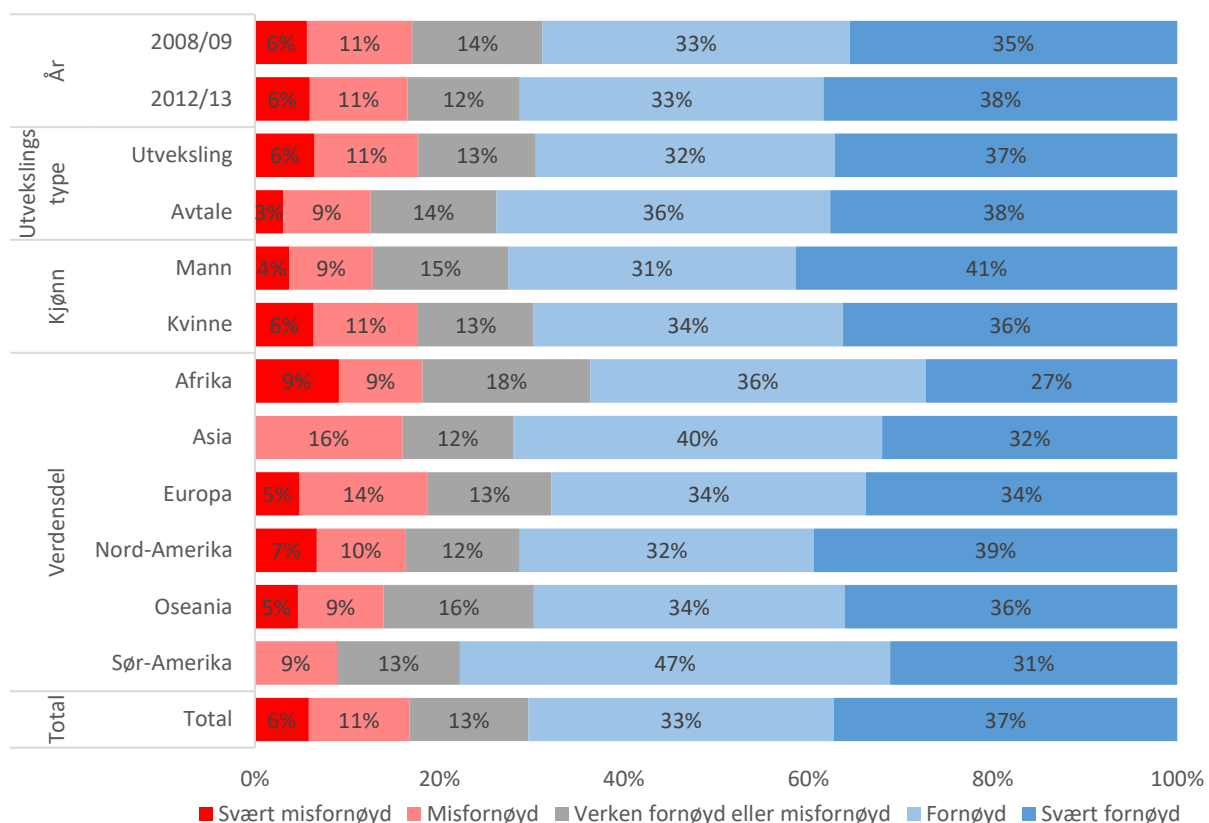
Figur 47: Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med bosituasjonen under oppholdet? Fysiske forhold. (N=1811/106)

Elever som bor i vertsfamilie, ser ut til å være mer fornøyd med sine fysiske omgivelser enn hva internatelevne er. I 18/19-undersøkelsen var det til sammen 53 prosent av internatelevne som sa seg fornøyd eller svært fornøyd med de fysiske boforholdene - betydelig lavere enn hos elevene som bor i vertsfamilie (82 prosent). Som vi ser av figuren over, som baserer seg på svar fra både 08/09- og 12/13-kohortene, er vurderingene fra elevene i vertsfamilier svært sammenlignbare med hva vi så for 18/19-kohorten. 78 prosent sier seg fornøyd eller svært fornøyd med de fysiske boforholdene, kun fire prosentpoeng lavere enn hos elevene i 18/19. For internatelevne er det imidlertid tydelige forskjeller. Blant de tidligere elevene sier 75 prosent seg svært fornøyd eller fornøyd med boforholdene, mot nevnte 53 prosent i 18/19-kohorten.

Hvis vi kun konsentrerer oss om svarene fra de tidligere elevene, merker vi oss at andelen internatelever som sier seg «svært fornøyd» er halvparten av andelen elever i vertsfamilie som svarer det samme. Det er altså en forskjell her, selv om de to gruppene fremstår forholdsvis likt når vi slår sammen andelene som er både fornøyd og svært fornøyd. Det er imidlertid også verdt å påpeke at andelen som er «svært misfornøyd» er høyere hos elevene som bor i vertsfamilier. For denne gruppen ser erfaringene med andre ord ut til å sprike mer: det er vanligere både å være svært fornøyd og svært misfornøyd.

Figur 48: Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med bosituasjonen under oppholdet? Psykososialt miljø (N=1917)

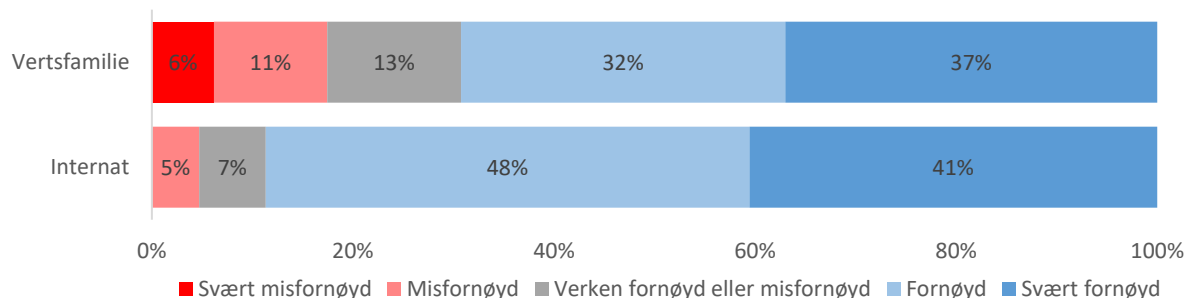

Når de tidligere elevene blir bedt om å vurdere hvor fornøyd eller misfornøyd de var med det *psykososiale* miljøet, er de overordnet sett noe mer negative enn de var i vurderingen av de fysiske boforholdene. 70 prosent sier seg fornøyd eller svært fornøyd med det psykososiale miljøet, 8 prosentpoeng lavere enn i vurderingen av de fysiske boforholdene.

Elever som dro i 08/09, kvinner og utvekslingselever er mindre fornøyd enn elever som dro i 12/13, menn og avtaleelever. Som i vurderingen av fysisk bomiljø, skiller elever som var i Afrika seg ut ved å være mer misfornøyd med det psykososiale miljøet enn andre. Samtidig ser vi at disse elevene er *mer fornøyd* med det psykososiale aspektet enn de fysiske boforholdene, i motsetning til elevene sett under ett.

Den elevgruppen som i klart størst grad er fornøyd med det psykososiale miljøet, er elever på utenlandsopphold i Sør-Amerika. Denne tendensen så vi også for elevene som var på utenlandsopphold i Sør-Amerika i 18/19 (se tabell 24).

Figur 49: Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med bosituasjonen under oppholdet? Psykososialt miljø (N=1811/106)

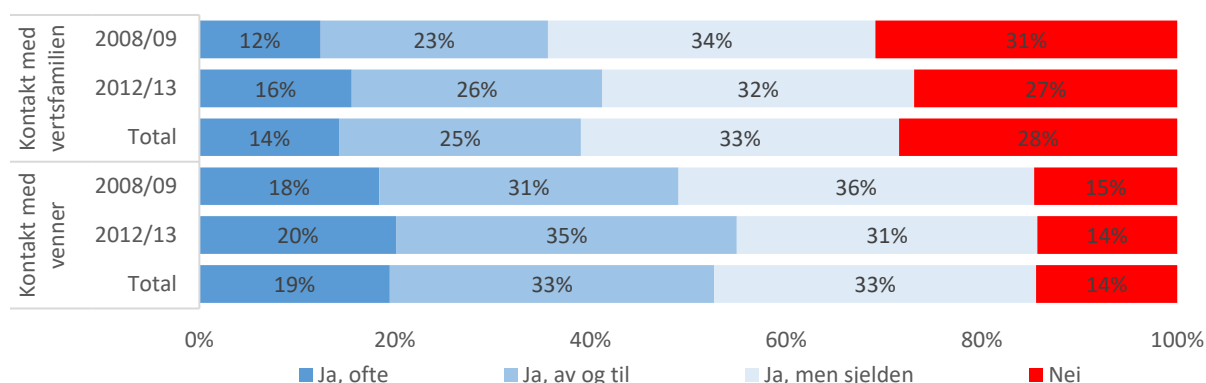

Når tallene brytes ned på hvorvidt de tidligere elevene har bodd hos vertsfamilie eller på internat, er det påfallende hvor mye mer fornøyd internatelevne er. Nesten 90 prosent i denne gruppen svarer at de var fornøyd eller svært fornøyd med det psykososiale miljøet på internatet, mot 69 prosent blant elevene som bodde i vertsfamilie. Det er også *ingen* elever i internat som sier seg svært misfornøyd, mot 6 prosent blant elevene i vertsfamilie.

Dette er en helt annen situasjon enn det vi så i underveisundersøkelsen 2018/19. Her er det elevene som bor hos vertsfamilie som er mest fornøyd med det sosiale miljøet i bosituasjonen. Det er vanskelig å gi et klart svar på hva bakgrunnen for forskjellene er. Det kan være at vertsfamiliene i 18/19 holder et høyere nivå enn hva de gjorde i 08/09 eller 12/13. Eventuelt kan det tenkes at negative opplevelser ved å bo i en vertsfamilie er av en slik karakter at de huskes godt, mens dårlige opplevelser på internat er mindre graverende, og derfor over tid i mindre grad påvirker vurderingene i negativ retning.

Elevenes vurderinger av både de fysiske og de psykososiale aspektene ved bosituasjonen er uansett viktig. Som vi vil se over de neste tabellene, har disse vurderingene stor påvirkningskraft på hvor mye kontakt elevene i etterkant har med både vertsfamilie og venner man fikk under oppholdet.

Figur 50: Har du fremdeles kontakt med vertsfamilien din? / Har du fremdeles kontakt med venner du fikk i løpet av oppholdet? (N=1814/1920)

Før vi ser på forholdet mellom bomiljø og grad av kontakt, starter vi imidlertid med å se generelt på graden av kontakt med vertsfamilie og kontakt med venner elevene fikk i løpet av oppholdet (uavhengig av bosituasjon).

Vi ser for det første at jo «ferskere» utenlandsoppholdet er, jo vanligere er det å opprettholde kontakten med både vertsfamilie og venner. Forskjellene er imidlertid ikke spesielt store. På tvers av kohortene er det 14 prosent som svarer at de ofte har kontakt med vertsfamilien sin, 25 prosent svarer at de har kontakt av

og til, 33 prosent svarer at de har kontakt, men sjelden, og 28 prosent svarer at de ikke lenger har kontakt med vertsfamilien.

Det er vanligere å opprettholde kontakt med vennene man fikk under oppholdet. 19 prosent svarer at de ofte har kontakt, og kun 14 prosent svarer at de ikke lenger har kontakt med vennene de fikk i løpet av tiden i utlandet.

Både i 2016- og 2019-undersøkelsen ble elevene som bodde hos vertsfamilie spurt om de så for seg at de kom til å ha kontakt med vertsfamilien etter at oppholdet var over. Det var forholdsvis like svar begge disse årene, og i 2019 var det 77 prosent som svarte at de ville fortsette å holde kontakt, 17 prosent svarte at de ikke visste, mens 6 prosent svarte nei.

Vi kan ikke vite hva 08/09 og 12/13-kohortene ville ha svart på spørsmålet om fremtidig kontakt den gangen de var på utenlandsopphold. Uavhengig av dette ser vi faktisk at det er ganske høy grad av konsistens mellom hva elevene i underveisundersøkelsen svarer at de vil gjøre, og hva elevene som har vært på utenlandsopphold faktisk gjør. Til sammen er det 72 prosent av de tidligere utenlandselevne som har opprettholdt kontakten med vertsfamilien i en eller annen grad. Dette er med andre ord ikke langt unna hva vi ser at de nåværende elevene svarer, med utgangspunkt i de 77 prosentene som er sikre på at de vil fortsette å holde kontakt.

Tabell 41: Hvor ofte man har kontakt, brutt ned på hvor fornøyd man var med de fysiske boforholdene

	Ja, ofte	Ja, av og til	Ja, men sjelden	Nei
Kontakt med vertsfamilien				
Svært misfornøyd	8 %	6 %	12 %	74 %
Misfornøyd	2 %	8 %	29 %	60 %
Verken fornøyd eller misfornøyd	3 %	11 %	40 %	46 %
Fornøyd	8 %	23 %	37 %	32 %
Svært fornøyd	24 %	33 %	30 %	13 %
Kontakt med venner				
Svært misfornøyd	15 %	17 %	45 %	23 %
Misfornøyd	16 %	32 %	27 %	24 %
Verken fornøyd eller misfornøyd	19 %	24 %	38 %	20 %
Fornøyd	19 %	33 %	34 %	14 %
Svært fornøyd	21 %	37 %	31 %	11 %

Dersom man bryter spørsmålene om kontakt ned på hvor fornøyd eller misfornøyd respondentene var med de fysiske boforholdene under oppholdet, ser vi en tydelig tendens til at gode boforhold øker sannsynligheten for å opprettholde kontakt. Spesielt gjelder dette kontakten med vertsfamilien. Mens hele 74 prosent av de som var svært misfornøyd med de fysiske boforholdene svarer at de ikke har noen form for kontakt med vertsfamilien sin, gjelder dette kun 13 prosent av dem som var svært fornøyd med boforholdene. Tendensen er ikke like tydelig når vi spør om kontakten med venner de har fått under oppholdet, men også her opprettholdes kontakten i større grad blant dem som har opplevd gode fysiske boforhold. Det kan se ut som om dårlige boforhold surer erfaringene med utenlandsopphold, og gjør det mindre sannsynlig at man opprettholder kontakten med dem man ble kjent med under oppholdet.

Samme tendens gjør seg gjeldende når man bryter tallene ned på hvor fornøyd respondentene var med det psykososiale miljøet under oppholdet. Jo mer fornøyd man er, jo mer aktiv kontakt har man med både vertsfamilie og venner. Som i forrige tabell er utslagene spesielt store for kontakt med vertsfamilien.

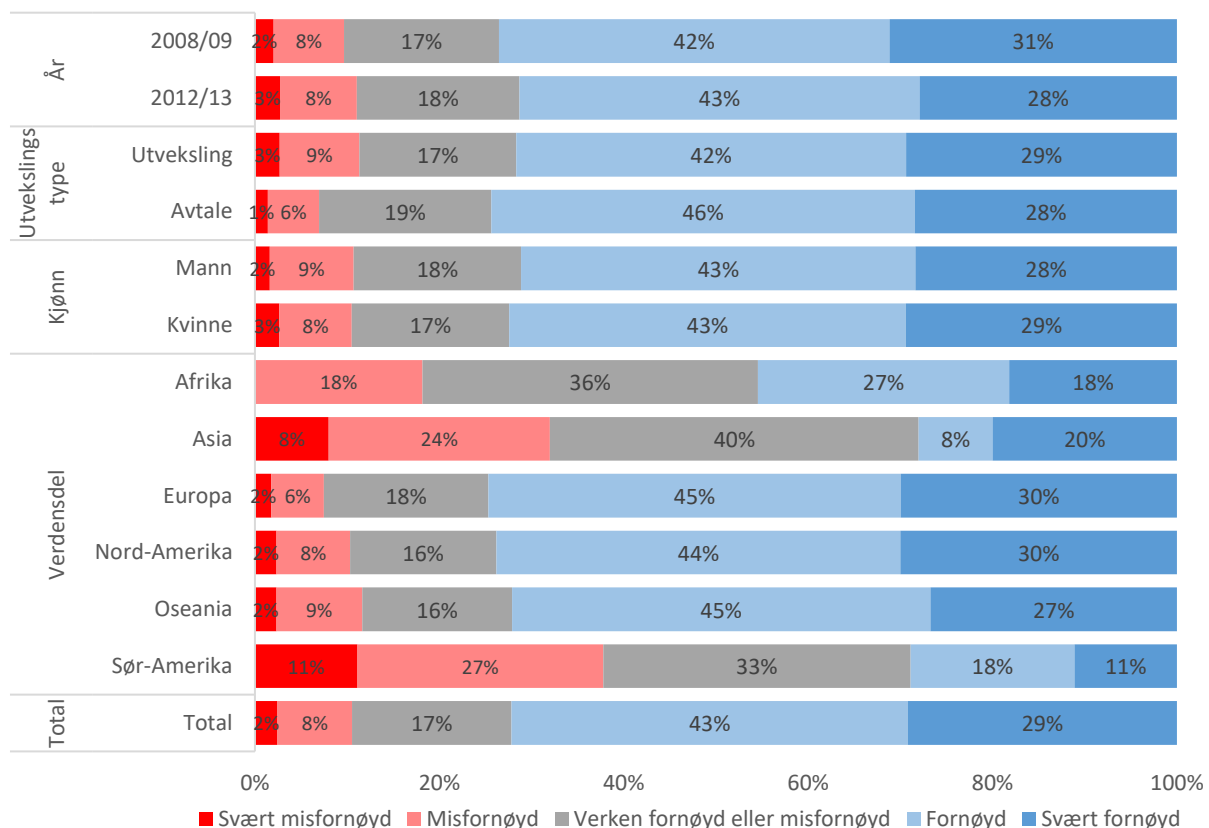
Tabell 42: Hvor ofte man har kontakt, brutt ned på hvor fornøyd man var med det psykososiale miljøet

	Ja, ofte	Ja, av og til	Ja, men sjelden	Nei
Kontakt med vertsfamilien				
Svært misfornøyd	4 %	6 %	15 %	74 %
Misfornøyd	1 %	5 %	35 %	59 %
Verken fornøyd eller misfornøyd	4 %	10 %	44 %	42 %
Fornøyd	9 %	27 %	38 %	25 %
Svært fornøyd	28 %	37 %	26 %	9 %
Kontakt med venner				
Svært misfornøyd	18 %	22 %	30 %	29 %
Misfornøyd	18 %	24 %	37 %	22 %
Verken fornøyd eller misfornøyd	14 %	30 %	35 %	21 %
Fornøyd	17 %	33 %	36 %	14 %
Svært fornøyd	25 %	39 %	28 %	8 %

Vertsskolen

I denne delen av rapporten ser vi nærmere på hvordan de tidligere utenlandselevne vurderer vertsskolen sin under oppholdet. I likhet med vurderingene av bosituasjon er spørsmålene her mer overordnede enn i underveisundersøkelsen.

Figur 51: Det faglige tilbudet på vertsskolen (Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med følgende sider ved vertsskolen?) (N=1919)

Internasjonalisering har potensiale til å påvirke dem som reiser ut positivt på mange ulike måter, men for å kunne få et faglig utbytte av oppholdet er man avhengig av at undervisningen på skolen i utlandet holder tilstrekkelig faglig nivå.

De tidligere utenlandselevne ble derfor bedt om å gi sin vurdering av det faglige tilbudet på vertsskolen. Svarene, fordelt på ulike bakgrunnsvariabler, er presentert i figur 51.

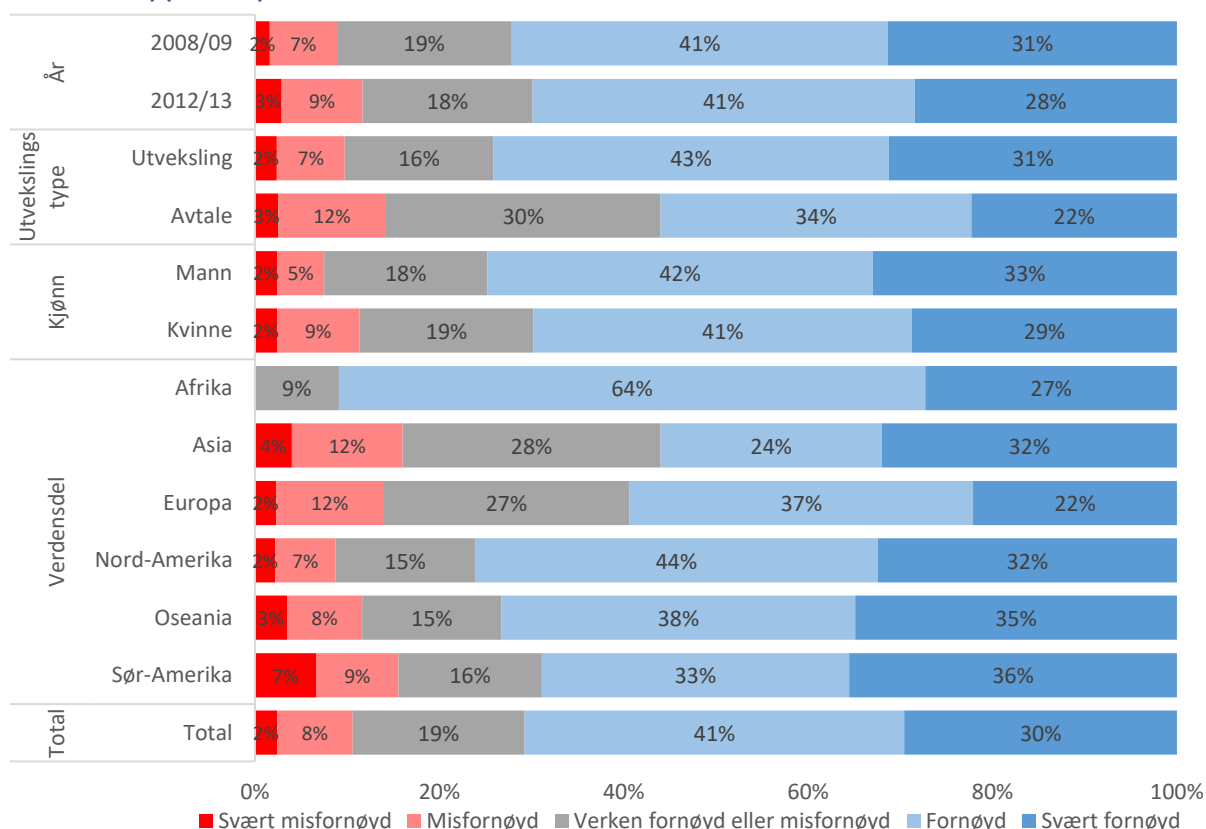
Det er liten forskjell i vurderingene mellom de to ulike kohortene i undersøkelsen. Om man er mann eller kvinne har heller ikke noe særlig å si. Det er en viss tendens til at avtaleelevne er noe mer fornøyde enn utvekslingselevne, men dette har nok mer med geografi å gjøre enn om man er avtale- eller utvekslingselev. Vi har tidligere påpekt at utvekslings elever i langt større grad enn avtaleelever reiser til Afrika, Asia, og Sør-Amerika, og som vi ser i figur 51 gir elevne som dro til disse verdensdelene mindre positive tilbakemeldinger på det faglige tilbudet enn elever som dro til Europa, Nord-Amerika og Oseania.

45 prosent av elevne i Afrika er fornøyd eller svært fornøyd med det faglige tilbudet på vertsskolen. Tilsvarende andel for Asia er kun 28 prosent, mens det for Sør-Amerika er 29 prosent. Til sammenligning ligger tilsvarende andeler for de tre øvrige verdensdelene mellom 72 og 75 prosent. Man kan nok anta at faktorer knyttet til både språk og kulturelle forskjeller er med på å forklare de ulike vurderingene på verdensdelsnivå. Senere i rapporten vil vi se at den klare majoriteten av elevne, uavhengig av verdensdel, både opplever at de har fått utbytte av utenlandsoppholdet, og anbefaler utenlandsopphold til andre. Dette kan ses på som en indikasjon på at det er andre aspekter enn den faglige kvaliteten ved vertsskolen som trekker norske elever mot land i Afrika, Asia og Sør-Amerika.

Ettersom relativt få elever hvert år drar til verdensdelene hvor det faglige tilbudet vurderes lavt, påvirker imidlertid ikke disse negative erfaringene det totale tallet i nevneverdig grad. Blant alle elevne i utvalget vårt er 29 prosent svært fornøyd med det faglige tilbudet, 43 prosent var fornøyd, 17 prosent var verken fornøyd eller misfornøyd, mens henholdsvis 8 og 2 prosent var misfornøyd eller svært misfornøyd.

Sammenligner vi disse tallene med vurderingene fra elevne i 18/19-kohorten, er det en svært høy grad av konsistens. På det likelydende spørsmålet om vertsskolens faglige tilbud var det 30 prosent som var svært fornøyd, 40 prosent som var fornøyd, 20 prosent som var verken fornøyd eller misfornøyd, mens henholdsvis 8 og 2 prosent var misfornøyd eller svært misfornøyd - med andre ord nesten identiske tall. Det overordnede forholdet mellom verdensdelene er også det samme. I begge undersøkelsene vurderes Europa, Nord-Amerika og Oseania klart høyere enn de øvrige verdensdelene.

Figur 52: Det sosiale miljøet på vertsskolen (Hvor fornøyd eller misfornøyd var du med følgende sider ved vertsskolen?) (N=1918)

I gjennomgangen av undersøkelsen rettet mot 18/19-kohorten trakk vi frem at når tallene brytes ned på verdensdel, ser vi at elevene noen steder vurderer det sosiale miljøet på vertsskolen ganske annerledes enn fagtilbudet. Dette er også tilfellet i etterundersøkelsen. Vi ser for eksempel at det store flertallet av elevene som reiste til Afrika er fornøyd med det sosiale miljøet. Mens kun 45 prosent i denne gruppen var fornøyd eller svært fornøyd med det faglige tilbudet ved vertsskolen, er tilsvarende andel i vurderingen av det sosiale miljøet 91 prosent. Mens henholdsvis 28 og 29 prosent av elevene som dro til Asia eller Sør-Amerika var fornøyd eller svært fornøyd med vertsskolen, er det 56 og 69 prosent som i en eller annen grad er fornøyd med det sosiale aspektet ved vertsskolen.

Samlet er det 71 prosent av de tidligere elevene som sier seg fornøyd eller svært fornøyd med det sosiale miljøet, dette er på linje med den overordnede vurderingen av det faglige tilbudet.

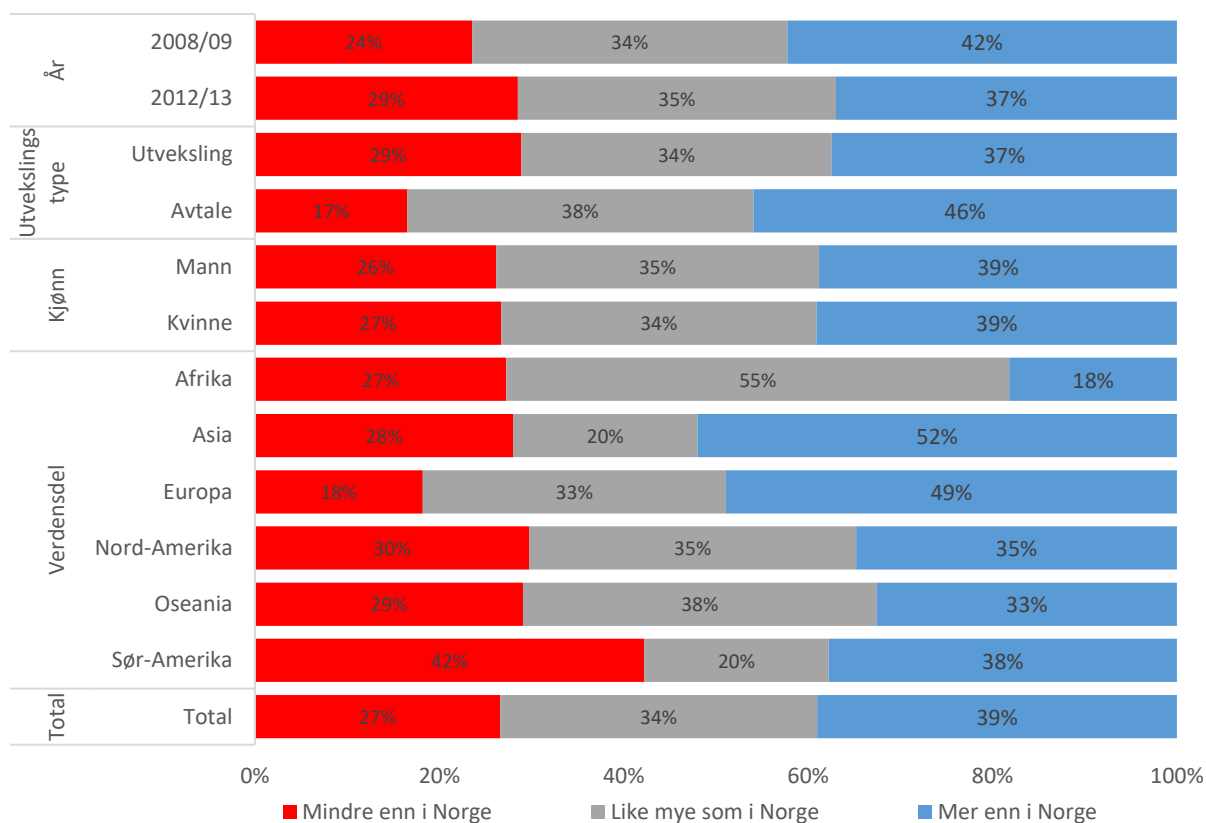
Vi merker oss ellers at avtaleelevene er mer misfornøyd med det sosiale aspektet enn hva utvekslingseleven er.

Utbytte av utenlandsopphold

I denne delen av rapporten ser vi nærmere på hvordan de tidligere utenlandseleven vurderer utbyttet de har fått av utenlandsoppholdet i Vg2. Elevene ble bedt om å vurdere utbyttet sammenlignet med om de hadde tilbrakt skoleåret i Norge i stedet for i utlandet. Følgende parametere var en del av undersøkelsen: 1) Kunnskap og erfaring som er relevant for skolegang og studier, 2) Kunnskap og erfaring som er viktig i arbeidslivet, 3) Økt forståelse for andre kulturer, 4) Bedre språkkunnskaper, 5) Gjorde meg mer selvstendig og tryggere på meg selv, og 6) Bedre kommunikasjonsevner.

Alle disse spørsmålene ble også stilt til elevene som var på utenlandsopphold i 18/19. For hver enkelt parameter vil tallene fra den undersøkelsen presenteres, for å se om vi kan observere endringer i vurderingene etter hvert som tiden går.

Figur 53: Kunnskap og erfaring som er relevant for skolegang og studier (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:) (N=1914)

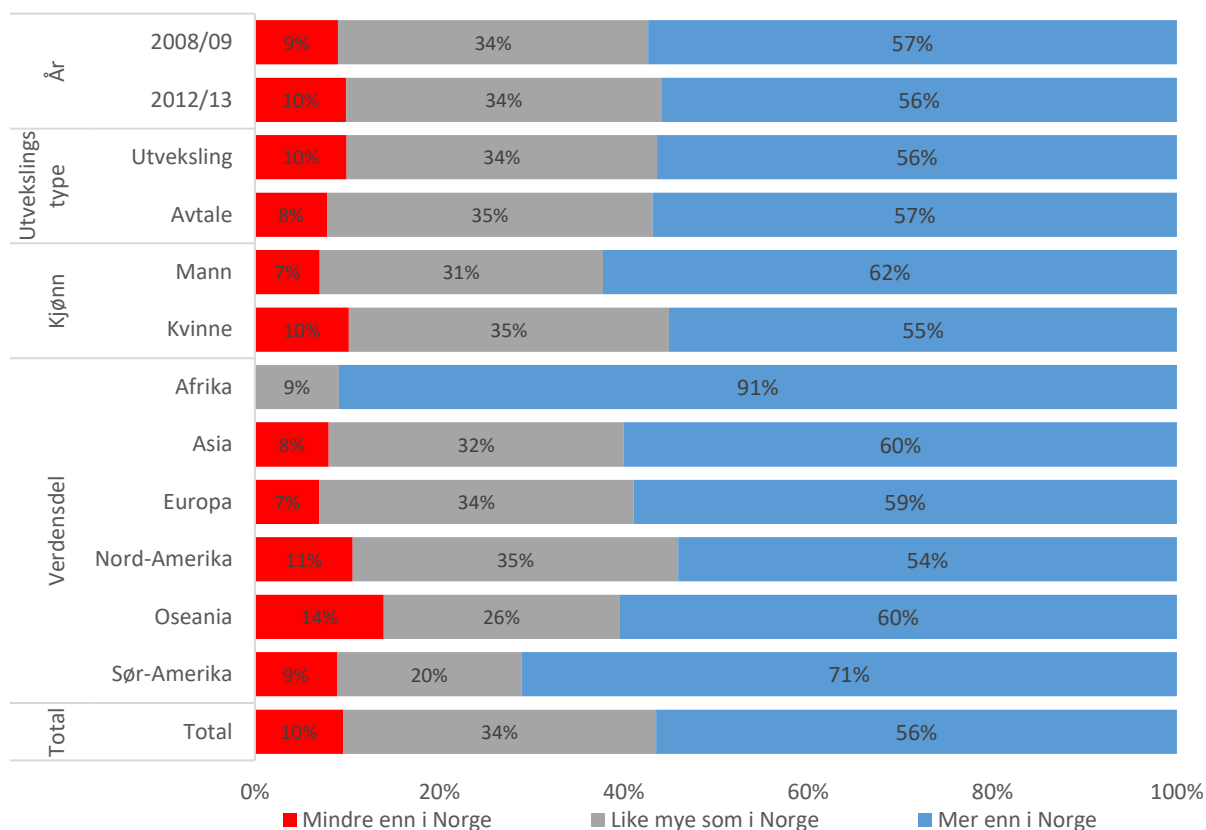
Av alle de seks parameterne er det utenlandsoppholdets relevans for skolegang og studier som vurderes lavest. 39 prosent av de spurte mener at utbyttet var høyere enn det de ville ha fått gjennom å forbli i Norge, 34 prosent mener at det ikke var noen forskjell, mens 27 prosent mener at utbyttet for skolegang og studier var lavere enn det de ville ha fått ut av å ta skoleåret i Norge.

Også i 18/19-kohorten var det denne parameteren som ble vurdert som minst utbyttegivende, og som vi har sett ved flere tidligere analyser, er det stor grad av samsvar mellom underveis- og etterundersøkelsen. I 18/19-kohorten var det 40 prosent som svarte «mer enn i Norge», 35 prosent som svarte «like mye som i Norge», og 25 prosent som svarte «mindre enn i Norge».

Når de tidligere elevene ble bedt om å vurdere det faglige tilbudet ved vertsskolen de gikk på, så vi at elever med opphold i Afrika, Asia og Sør-Amerika var mest kritisk. På spørsmålet om utenlandsoppholdets relevans for senere skolegang og studier, er fortsatt elevene med opphold i Afrika mest kritisk, med tanke på utbytte. Elever som dro til Asia er på sin side de som vurderer utbyttet høyest av alle grupper, og elevene i Sør-Amerika er mer positive enn hva elever i Nord-Amerika og Oseania er. Avtaleelevene opplever tydelig at de har fått mer ut av utenlandsoppholdet med tanke på skolegang og studier enn utvekslingselevenne. Spesielt store utslag får vi på andelen som svarer «mindre enn i Norge». Her er det trolig en underliggende geografisk dimensjon. Majoriteten av avtaleelevene drar til land i Europa, og vi ser noe av det samme i vurderingen til elever som har vært på opphold i europeiske land. Dette kan være en effekt av at opplæringen ofte er mer

skreddersydd for elevene som reiser på avtale, da det her i mange tilfeller er direkte kontakt mellom den norske og den utenlandske skolen om hvilke fag og opplæring elevene skal ha.

Figur 54: Kunnskap og erfaring som er viktig i arbeidslivet (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:) (N=1914)

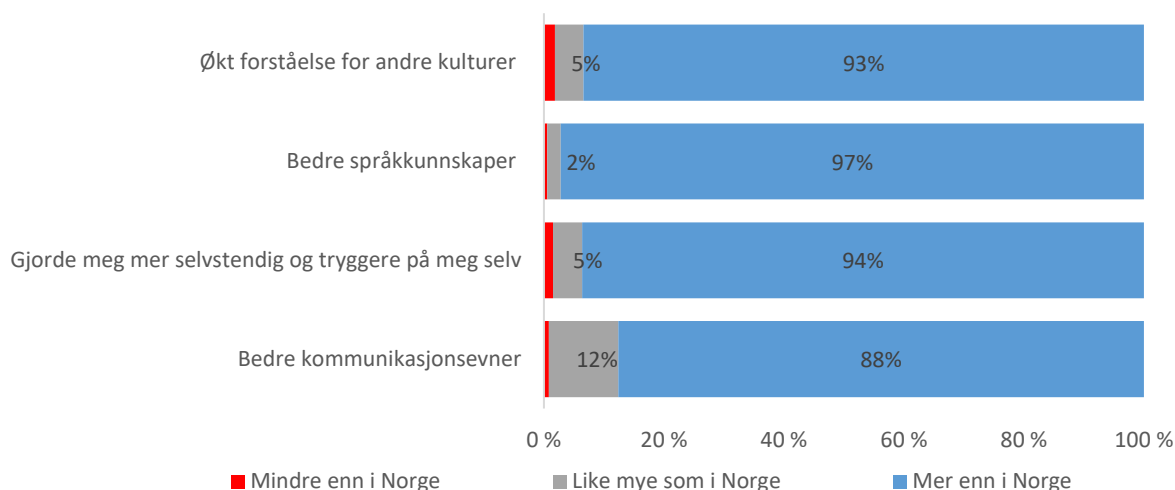
Elevene ble også bedt om å vurdere utbyttet med tanke på kunnskap og erfaring som er viktig i arbeidslivet. Her er vurderingene mer positive enn vurderingene av relevans for skolegang og studier. 56 prosent svarer «mer enn i Norge», 34 prosent svarer «like mye som i Norge», mens kun 10 prosent svarer «mindre enn i Norge».

Et meget interessant poeng er her at mens elever som dro til Afrika og Sør-Amerika langt fra var overbeviste om relevansen for senere skolegang og studier, mener de absolutt at utenlandsoppholdet har bidratt til viktig kunnskap og erfaring for arbeidslivet. Henholdsvis 91 og 71 prosent svarte «mer enn i Norge» på dette spørsmålet. Vi har tidligere kommentert at antallet svar fra elever som var på utenlandsopphold i Afrika er lavt (11 respondenter). Tendensen er imidlertid så tydelig at disse elevenes vurderinger uansett må regnes som interessant.

Sammenlignet med elevene som er på utenlandsopphold nå, vurderer de tidligere utenlandslevene relevansen for arbeidsliv høyere. Det kan se ut til at det blir enklere for respondentene å se de positive effektene av utenlandsopphold på denne parameteren etter hvert som de blir eldre og faktisk får erfaring i arbeidslivet. Vi har undersøkt om svargivningen hos de tidligere elevene som nå er i arbeid skiller seg fra dem som studerer eller gjør noe annet (ref. tabell 29), men slik er det ikke.

For de øvrige parameterne respondentene ble bedt om å vurdere utbyttet av, presenterer vi kun totaltall, altså ikke brutt ned på ulike bakgrunnsvariabler. Årsaken til dette er at vurderingene er overveiende positive, og med noen få unntak er det svært liten forskjell i svargivingen mellom de ulike gruppene av elever³⁸.

Figur 55: Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende: (N=1913-1914)

For de fire parameterne vi presenterer samlet i figuren over er det mellom 88 og 97 prosent som svarer «mer enn i Norge». Spesielt markant er svargivingen på spørsmålet om utenlandsoppholdet har gitt de tidligere utenlandselevne bedre språkkunnskaper – hele 97 prosent svarer mer enn i Norge. Når tallene brytes ned på bakgrunnsvariabler er det en liten tendens til at elever som var i Afrika er mer kritiske enn andre grupper, men selv her er det mellom 82 og 91 prosent som svarer «mer enn i Norge».

De fire spørsmålene over ble også stilt de nåværende utenlandselevne (18/19-kohorten). Selv om også disse elevene var overveiende positive, er andelen som svarer «mer enn i Norge» gjennomgående høyere hos de tidligere elevene. For eksempel svarte 84 prosent av de nåværende elevene at utenlandsoppholdet styrket dem i språk, mot 97 prosent av de tidligere elevene. 82 prosent av de nåværende elevene mente at utenlandsoppholdet hadde gjort dem mer selvstendig og tryggere på seg selv enn om de hadde forblitt i Norge, mot 94 prosent av de tidligere elevene. Mens 93 prosent av de tidligere elevene svarte at de hadde fått en økt forståelse for andre kulturer som gikk utover hva de ville ha fått i Norge, var tilsvarende andel hos de nåværende elevene 81 prosent.

Vi kan selvsagt ikke utelukke at det er en reell forskjell her, og at elevene som reiste i 08/09 eller 12/13 av en eller grunn hadde mer utbytte av utenlandsoppholdet enn hva elevene som nå er i utlandet har, og vil ha. Det er imidlertid kanskje mer nærliggende å tro at når man returnerer til Norge, og får tid til å leve med og kontekstualisere de erfaringene man har gjort seg, i enda større grad klarer å se hva slags utbytte man har fått av skolegangen og oppholdet i utlandet. Som vi har sett på spørsmålene om relevans for skolegang spesielt, er det jo heller ikke slik at de tidligere utenlandselevne fremstår som ukritiske i sine tilbakemeldinger.

Vi ser altså at den gjennomgående tilbakemeldingen fra de tidligere utenlandselevne, med noen unntak, er at de på mange områder har hatt stort utbytte av utenlandsoppholdet. Samtidig er det litt mer blandede

³⁸ Figurer som inkluderer svargiving brutt ned på alle bakgrunnsvariabler er lagt ved i appendiks

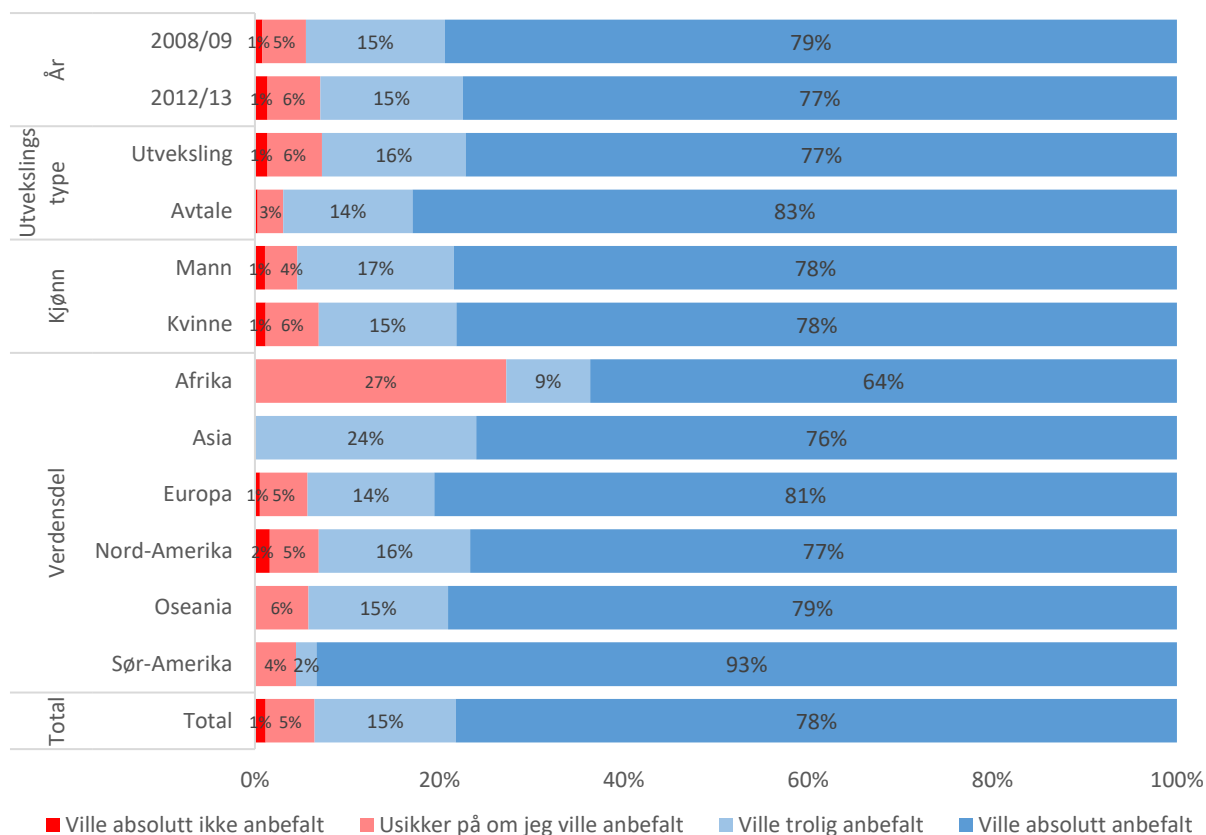
tilbakemeldinger på spørsmålene knyttet til skolegang, enten det er snakk om det faglige tilbudet ved vertsskolen i utlandet, eller utbyttet utenlandsoppholdet har hatt for senere skolegang og studier.

Anbefales utenlandsopphold?

I denne delen av rapporten ser vi nærmere på hvorvidt de tidligere elevene anbefaler utenlandsopphold. Som i underveisundersøkelsen, har vi skilt mellom fire ulike spørsmål. Anbefaler elevene å: 1) dra på utveksling, 2) dra på utveksling til landet de var i, 3) dra på til skolen/praksisplassen de var på, og 4) dra på utveksling med organisasjonen de dro med. Sistnevnte spørsmål ble naturlig nok ikke stilt til avtaleelevene.

Som for spørsmålene om utbytte, brytes elevenes vurderinger ned på et sett av bakgrunnsvariabler.

Figur 56: Dra på utveksling (N=1914)

De tidligere elevene ble først bedt om å svare på hvorvidt de vil anbefale andre å dra på utveksling. Den overordnede vurderingen må sies å være svært positiv. 78 prosent sier at de *absolutt* ville anbefalt andre å dra på utveksling, mens 15 prosent ville *trolig* anbefalt dette. 6 prosent var usikre på om de ville anbefalt utveksling, mens kun 1 prosent svarte at de *absolutt* ikke ville anbefalt utveksling.

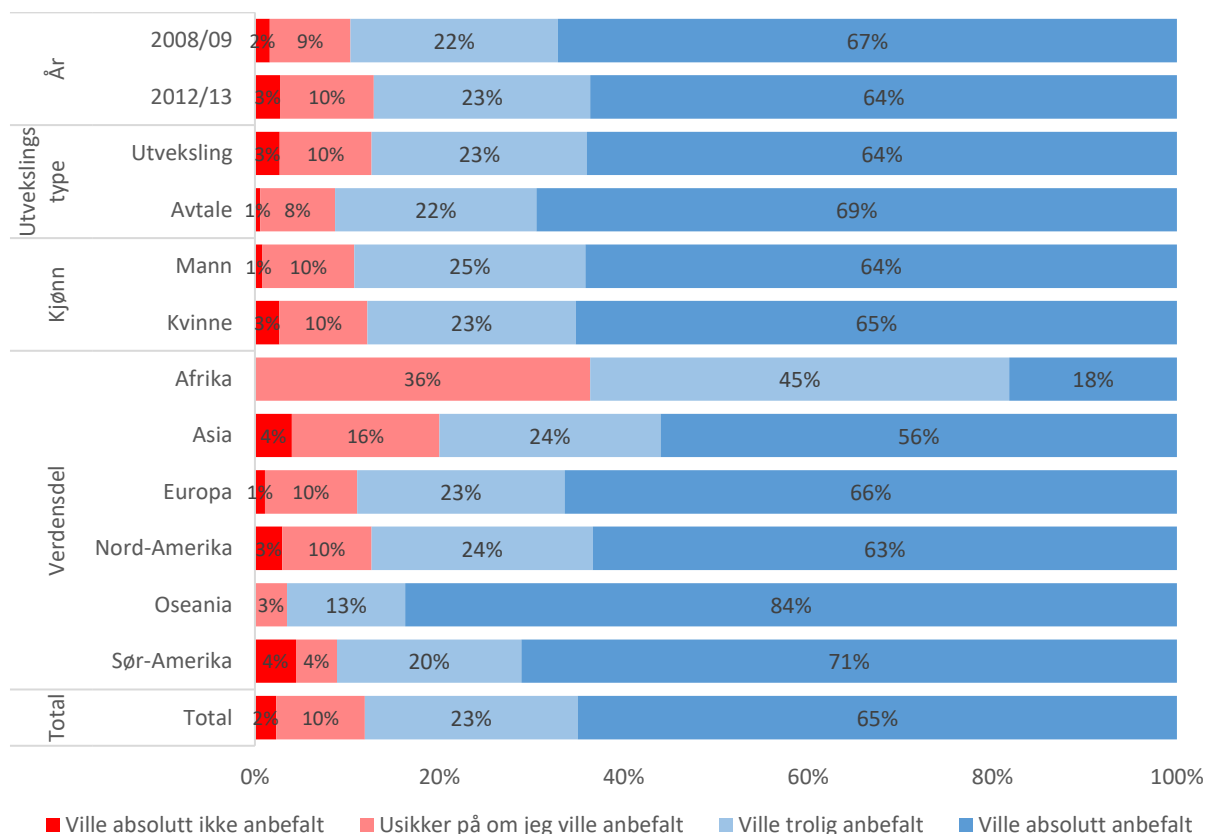
Sammenlignet med elevene som var på utveksling i 18/19, er de tidligere elevene noe mer positive. Rundt 5 prosentpoeng flere svarer at de *absolutt* ville anbefalt utveksling. Det er imidlertid nøyaktig samme andel, 5 og 1 prosent, som svarer negativt – både hos de tidligere elevene, og for 18/19-kohorten.

Dersom man bryter de tidligere elevenes svar ned på bakgrunnsvariabler, ser vi imidlertid at det er noen forskjeller mellom ulike grupper. Elevene som reiste i 08/09 er *marginalt* mer positive enn de som reiste i 12/13. Avtaleelevene er mer positive enn utvekslingselevene, og en noe høyere andel kvinner er negative enn menn.

Det er imidlertid større utslag når de tidligere elevenes vurderinger brytes ned på geografi. Som for enkelte andre spørsmål, er det også her elever som dro til et afrikansk land som er minst positive. 27 prosent svarer at de er usikre på om de ville anbefalt utveksling, sammenlignet med bare fire prosent som reiste til Sør-Amerika. Samtidig er det selv her verdt å merke seg at flertallet (nesten to tredjedeler) av de spurte absolutt vil anbefale utveksling.

Den mest positive gruppen er tidligere elever som tok utenlandsoppholdet sitt i Asia. Vi har tidligere sett at disse elevene på noen parametere har plassert seg blant de mer negative, spesielt i vurderingene av vertsskolen. Når det gjelder utveksling generelt er imidlertid tilbakemeldingen entydig – ingen av elevene med utveksling til Asia svarer at de er usikre på, eller at de absolutt ikke ville anbefalt utveksling generelt.

Figur 57: Dra på utveksling til dette landet (N=1914)

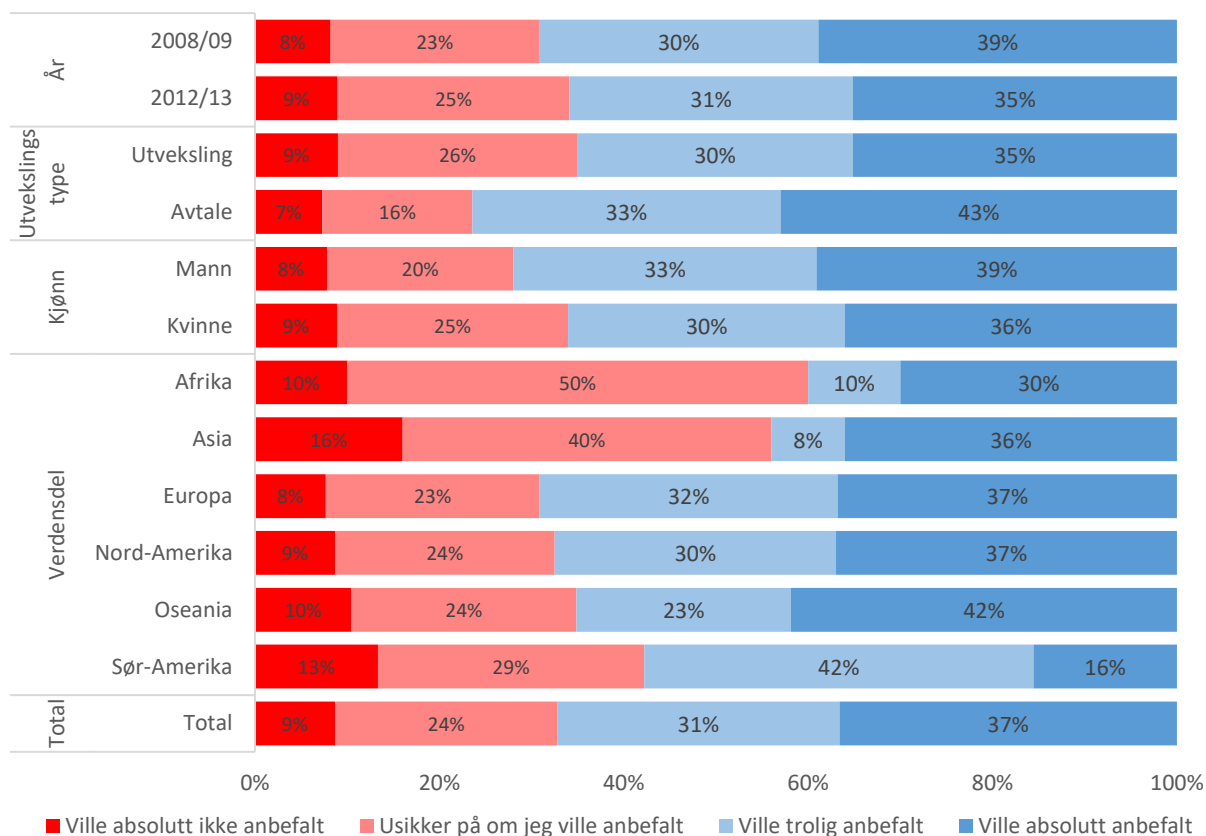
Når elevene blir bedt om å vurdere landet de dro til, er vurderingen noe mindre positiv enn synet på utveksling generelt. Likevel svarer to tredjedeler av de spurte at de absolutt ville anbefalt landet de dro til, mens ytterligere 23 prosent trolig ville anbefalt landet. Til sammen svarer nesten 90 prosent av elevene at de trolig eller absolutt ville anbefalt utvekslingslandet sitt. Dette er sammenfallende både med resultatene fra undersøkelsen i 2015/16 og 2018/19.

Når tallene brytes ned på bakgrunnsvariabler ser vi mange av de samme tendensene som for utveksling generelt. Elevene som reiste i 08/09 er mer positive enn de som reiste i 12/13, avtaleelevene er mer positive enn utvekslingselevene, og en noe høyere andel kvinner er negative enn menn. Også her ser vi at Afrika skiller seg negativt ut – kun 18 prosent av de spurte ville *absolutt* anbefalt landet de dro til, til andre.

I 18/19-kohorten så vi at avtaleelevene var mindre villige til å anbefale utvekslingslandet enn hva elevene som reiste med utvekslingsorganisasjon var. Dette i kontrast til det vi ser i figuren over, hvor det er nettopp avtaleelevene som i størst grad *absolutt* vil anbefale landet de tok utenlandsoppholdet i. Generelt ser vi på

alle anbefalingsspørsmålene at tidligere avtaleelever i større grad anbefaler utenlandsopphold generelt, landet de har dratt til og skolen de har gått på, enn hos avtaleelevene i 18/19. Muligens er dette et eksempel på at utenlandserfaringen blir mer positivt vurdert når man får oppholdet på avstand. Det er imidlertid vanskelig å svare på hvorfor denne tendensen er tydeligere hos avtaleelever enn utvekslingslever.

Figur 58: Dra på utveksling til denne skolen/praksisplassen (N=1913)

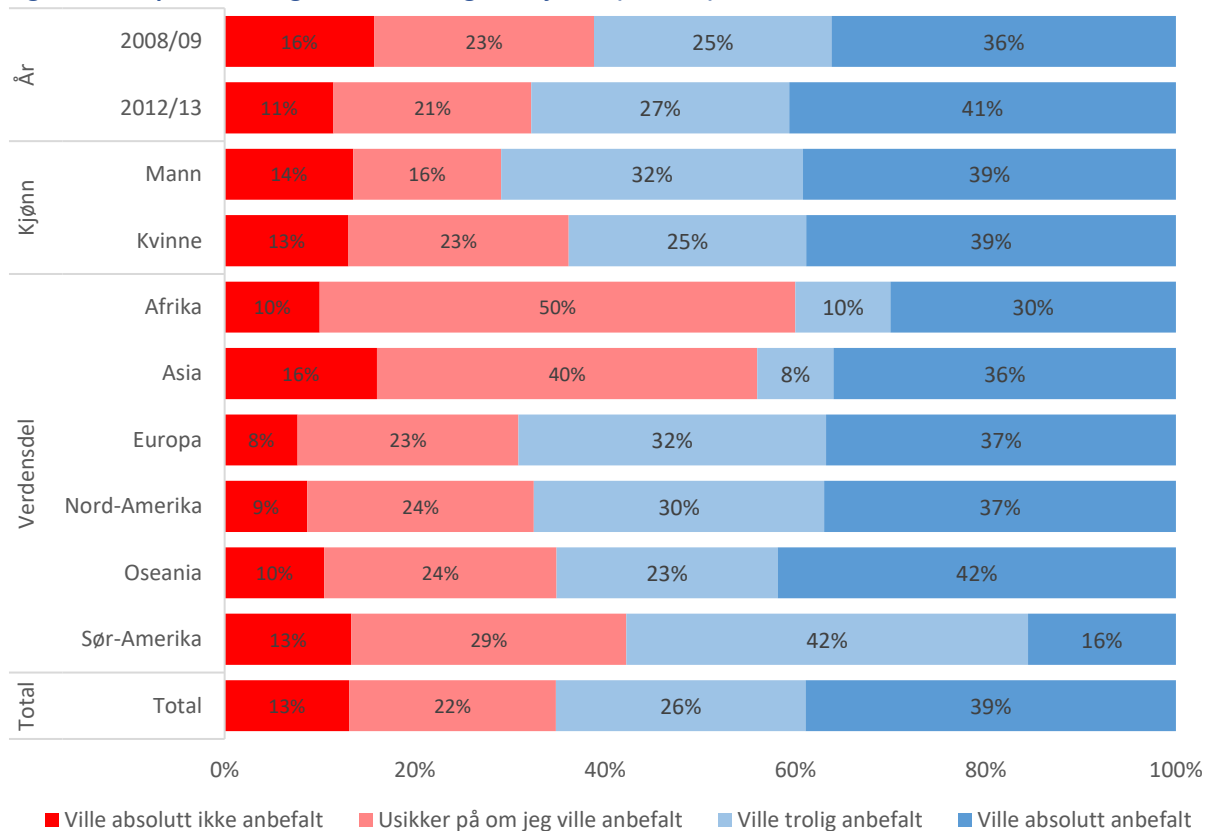
Vi har tidligere sett en del blandede tilbakemeldinger på vertsskolene de tidligere elevene reiste til. Dette får også utslag i spørsmålet om hvorvidt elevene vil anbefale skolen/praksisplassen sin. For alle de tidligere elevene sett under ett, er det 37 prosent som absolutt ville anbefalt skolen/praksisplassen, mens ytterligere 31 prosent svarer at de trolig ville anbefalt. Det er med andre ord fortsatt mer enn to tredjedeler som alt i alt vil anbefale vertsskolen, men andelen som *absolutt* vil anbefale er under halvparten av hva vi så på spørsmålet om utveksling generelt.

Også blant de nåværende utenlandselevene (18/19-kohorten) er det skolen/praksisplassen man i minst grad sier seg villig til å anbefale. Det er liten variasjon mellom de nåværende avtale- og utvekslingslevene i vurderingene på dette spørsmålet, og det er forholdsvis høy grad av samsvar i distribusjon mellom de ulike alternativene. Det gjelder også når man sammenligner med de tidligere elevene, som riktignok fremstår som marginalt mer positive. Det er i tillegg stor grad av samsvar med resultatene i 2015/16-undersøkelsen også for dette spørsmålet.

Flere steder har vi trukket frem at Afrika, Asia og Sør-Amerika skiller seg ut ved at tilbakemeldingene på skolerelaterte forhold er mer kritiske enn hva vi ser for de øvrige verdensdelene. Som man kan forvente, gir dette seg også utslag i vurderingene av hvorvidt man ønsker å anbefale skolen. Asia har den høyeste andelen elever som absolutt ikke ville anbefalt skolen, i alt 16 prosent valgte dette alternativet. De samlet sett mest

negative elevene finner man blant dem som reiste til et afrikansk land. Her er det kun 40 prosent som trolig eller absolutt ville ha anbefalt skolen man var tilknyttet under utenlandsoppholdet.

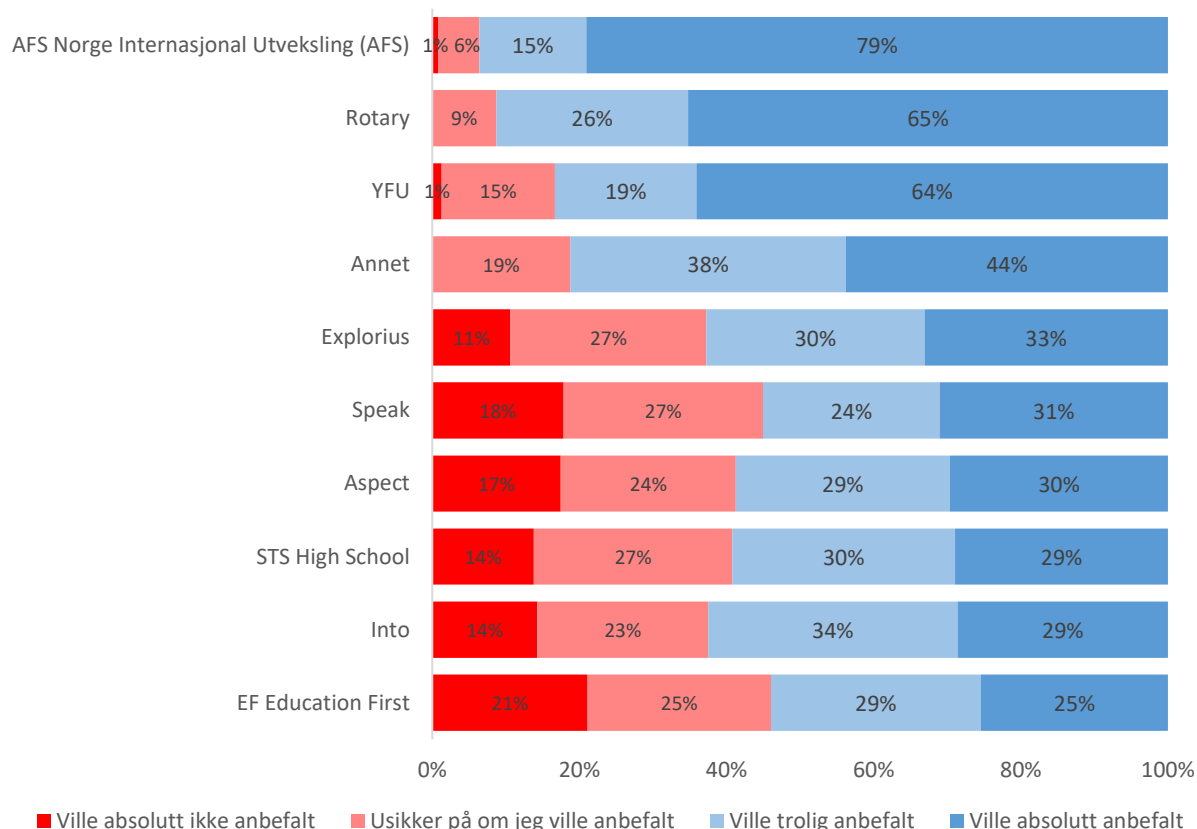
Figur 59: Dra på utveksling med denne organisasjonen (N=1557)

Når de tidligere elevene blir bedt om å vurdere hvorvidt de ønsker å anbefale utvekslingsorganisasjonen de reiste med eller ikke, ser vi på et overordnet nivå at majoriteten (to tredjedeler) av de spurte absolutt eller trolig ville anbefalt andre å dra på utveksling med sin organisasjon. Som vi så på de to foregående spørsmålene, er det også her elevene med utveksling til Afrika, Asia og Sør-Amerika som er mest negative. For de to førstnevnte verdensdelene svarer over 50 prosent at de er usikre, eller absolutt ikke ville anbefalt sin utvekslingsorganisasjon.

Blant utvekslingselevne som var på utenlandsopphold i 18/19 var det 70 prosent som absolutt eller trolig ville anbefalt sin organisasjon. Tilsvarende tall for elevene som dro i 15/16 var 75 prosent, og for 12/13 68 prosent. Dette står i kontrast til elevene som dro i 08/09, hvor «kun» 61 prosent trolig eller absolutt ville anbefalt organisasjonen de reiste med. Det kan jo tenkes at økt livserfaring, og kanskje spesielt mer erfaring i arbeidslivet (som er vanligere hos 08/09-kohorten), fører til at man ser tilbake på denne delen av utvekslingsoppholdet med økt kritisk sans. Det kan også bety at organisasjonene over tid arbeider bedre enn hva de gjorde for ti år siden. Vi merker oss blant annet at alle utvekslingsorganisasjonene i 12/13 enten ble vurdert bedre eller likt som i 08/09. En annen forklaring, i hvert fall på forskjellene i vurderinger mellom disse to kohortene, kan være at EF Education First hadde en langt større andel av utvekslingselevne i 08/09 – sammenlignet med 12/13. Som vi vil se av neste figur, er det forholdsvis store forskjeller i elevenes vurderinger av de ulike utvekslingsorganisasjonene, og EF Education First har laveste anbefalingsgrad. I vårt utvalg halverte andelen respondenter fra denne organisasjonen seg mellom 08/09 og 12/13. Dette er med på å gjøre resultatene bedre. Holder vi respondenter fra EF Education First utenfor tallgrunnlaget, var det 68 prosent av elevene i 08/09 som anbefaler sin utvekslingsorganisasjon, mot 70 prosent i 12/13. En forskjell på kun to prosentpoeng.

Figur 60: Dra på utveksling med denne organisasjonen – fordelt på organisasjon (resultater for 08/09- og 12/13-kohort samlet)³⁹

For 08/09 og 12/13-kohortene sett under ett ser vi at EF Education First og Speak skiller seg ut ved å ha de minst fornøyde elevene. Bare rett over halvparten ville anbefalt disse organisasjonene. De er imidlertid ikke alene om å få negative vurderinger - for over halvparten av organisasjonene er det minst 38 prosent av elevene som svarer at de er usikre på om de ville anbefalt, eller absolutt ikke ville anbefalt.

De klart mest positive tilbakemeldingene finner vi hos elever som har dratt med AFS. 79 prosent av elevene som dro med denne organisasjonen vil absolutt anbefale den til andre, og ytterligere 15 prosent ville trolig anbefalt AFS. Rotary og YFU har også mange fornøyde elever i disse kohortene.

I underveisundersøkelsen i 2018/19 var det Rotary som kom best ut. AFS fikk alt i alt positive tilbakemeldinger, men var ikke blant de høyest rangerte. YFU var på sin side den organisasjonen elevene i minst grad ønsket å anbefale til andre. Det har med andre ord vært en tydelig negativ utvikling for YFU i løpet av denne tidsperioden.

Ser man undersøkelsen rettet mot de tidligere elevene i sammenheng med undersøkelsene gjennomført i 2016 og i 2019, merker vi oss at et utvalg av organisasjoner går igjen som de lavest vurderte av elevene på utenlandsopphold. Dette gjelder EF Education First, Into, og STS High School. Explorius var på sin side lavt vurdert både i 2016- og 2019-undersøkelsen, men ikke blant de lavest vurderte i etterundersøkelsen.

Hjemkomsten fra utenlandsoppholdet

³⁹ Kun organisasjoner med flere enn 10 svar er inkludert i figuren.

Frem til nå har gjennomgangen av etterundersøkelsen primært konsentrert seg om elevenes situasjon under oppholdet, og vurderingene av utenlandsoppholdet som disse opplevelsene har gitt.

I denne og neste del av rapporten er vi mer opptatt av hva som skjedde med elevene da de kom hjem fra utenlandsoppholdet. Det gjelder både overgangen til norsk skole, og hvilken innvirkning utenlandserfaringene har hatt på studier, arbeidsliv og senere utenlandserfaring. Først vil vi se nærmere på hjemkomsten fra utenlandsoppholdet.

Tabell 43: Fikk du plass på samme skole da du kom tilbake fra utvekslingsopphold?

	Ja	Nei, selv om jeg ønsket meg tilbake til samme skole	Nei, men jeg ønsket meg til en annen skole	N
2008/09	93,4%	0,8%	5,8%	742
2012/13	92,6%	0,9%	6,5%	1169
Total	92,9%	0,8%	6,2%	1911

De tidligere utenlandselevne ble stilt et sett av spørsmål som omhandlet overgangen til norsk skole etter gjennomført utenlandsopphold. På et overordnet nivå er disse spørsmålene ment å gi en forståelse for hvor godt det norske skoleverket tilrettelegger for utenlandsopphold, eventuelt hvor god informasjon utenlandselevne får om hvilke konsekvenser utenlandsoppholdet vil kunne ha for normal progresjon i skoleløpet.

Det første spørsmålet elevene ble stilt var om de fikk plass på samme skole da de kom tilbake fra oppholdet i utlandet. Ettersom noen elever kan tenkes å bytte skole frivillig, ble det også åpnet for å svare dette. Vi ser at andelen elever som mot sin vilje ikke fikk fortsette ved skolen de gikk på før utenlandsoppholdet er svært lavt. Kun 0,8 prosent, for de to årene sett under ett, kom i denne situasjonen.

Som tabellen under viser, er det imidlertid noen større utfordringer knyttet til godkjenning av utvekslingsoppholdet som Vg2.

Tabell 44: Fikk du godkjent utvekslingsoppholdet som Vg2?

	Ja, hele oppholdet	Ja, men bare deler av oppholdet	Nei	N
2008/09	86,0%	8,2%	5,8%	742
2012/13	90,8%	5,2%	3,9%	1169
Total	89,0%	6,4%	4,7%	1911

De aller fleste elevene fikk godkjent utvekslingsoppholdet som Vg2, men andelen var noe høyere i 2012/13. For begge årene sett under ett var det 89 prosent som fikk godkjent hele oppholdet, 6,4 prosent som kun fikk godkjent deler av oppholdet, og nesten 5 prosent som ikke fikk godkjent utvekslingsoppholdet som Vg2.

Hvem er disse elevene? Det er klart vanligere for elever som reiser med en utvekslingsorganisasjon å oppleve at hele eller deler av oppholdet *ikke* blir godkjent. Denne problemstillingen rammet nærmere 13 prosent av utvekslingselevne, mot kun 3,7 prosent av avtaleelevene. Det er naturlig at avtaleelevene i langt større grad får godkjent utenlandsoppholdet som Vg2. Det at det er noen som ikke får det godkjent, kan skyldes at elevene dette gjelder ikke har fullført oppholdet, mangler eksamen e.l. Det er uansett snakk om såpass få personer at vi ikke går nærmere inn på denne gruppen – annet enn å slå fast at dette gjelder elever fra flere forskjellige fylker, og utenlandsopphold både i Europa og Nord-Amerika.

Alle utvekslingsorganisasjonene i vårt utvalg hadde elever som ikke fikk godkjent hele utvekslingsoppholdet som Vg2. For de fleste organisasjonene er det ingen sammenheng mellom godkjenning av oppholdet og hvor

fornøye elevene er med organisasjonen (ref. figur 60). Selv om enkelte elever blant de som ikke fikk godkjent oppholdet trekker frem problemer rundt godkjenning i de kvalitative kommentarene, er dette ikke i fokus for de fleste. Alt i alt indikerer dette at elevene stort sett går med åpne øyne inn i denne problemstillingen, og tar et aktivt valg om å akseptere manglende godkjenning for å kunne reise dit de ønsker.

Tabell 45: Fikk du godkjent utvekslingsoppholdet som Vg2? Fordelt på verdensdel

	Ja, hele oppholdet	Ja, men bare deler av oppholdet	Nei	N
Afrika	100 %	0 %	0 %	10
Asia	68 %	12 %	20 %	25
Europa	88 %	6 %	6 %	558
Nord-Amerika	91 %	6 %	2 %	1187
Oseania	84 %	7 %	9 %	86
Sør-Amerika	62 %	7 %	31 %	45

Dette blir også tydeliggjort når manglende godkjenning brytes ned på geografi. Som vi ser av tabellen over er det spesielt elever som reiser til Asia eller Sør-Amerika som opplever at året ikke blir godkjent som Vg2.

Tabell 46: Hvilket alternativ passer best for deg:

	Jeg fikk fortsette på Vg3, men måtte ta noen fag om igjen	Jeg måtte ta hele Vg2 om igjen	Annet	N
2008/09	46,2%	30,8%	23,1%	104
2012/13	45,8%	35,5%	18,7%	107
Total	46,0%	33,2%	20,9%	211

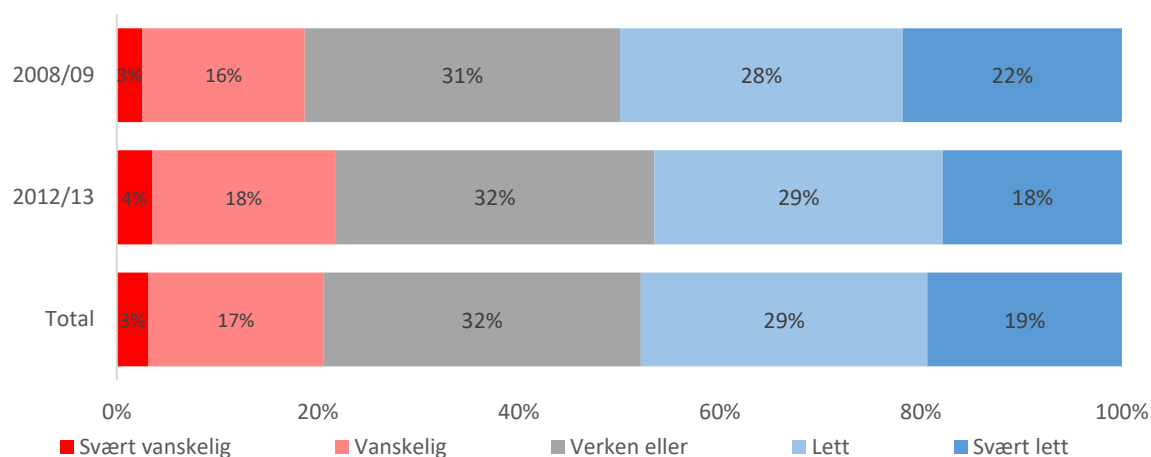
Elevene som ikke fikk godkjent hele eller deler av skoleåret ble spurt om hvordan dette ble løst. Rett under halvparten svarte at de fikk fortsette på Vg3, men at de måtte ta noen fag om igjen. En tredjedel svarte at de måtte ta hele Vg2 om igjen, mens en femtedel svarte «annet». Elevene som svarte «annet» ble bedt om å spesifisere nærmere, og vi merker oss at en god del av de tidligere elevene svarte at de tok hele Vg2 på nytt, men at dette var et valg de tok (*de «måtte» ikke*):

Hadde planlagt å ta Vg2 på nytt da jeg kom hjem uansett.

Jeg tok Vg2 om igjen, pga. manglende fagkunnskaper fra utenlandsoppholdet og et ønske om å gjøre det godt på skolen i Norge (med tanke på fremtidig utdanning/opptakskrav)

Jeg valgte å ta vg2 om igjen pga. dårlig faglig utbytte og skolebytte midt i året i vertslandet.

Figur 61: Hvordan opplevde du overgangen til skolen i Norge etter endt utvekslingsopphold? (N=743/1169)

De tidligere elevene ble også spurt om hvordan de opplevde overgangen til skolen i Norge etter endt utvekslingsopphold. For begge årene sett under ett er det rundt 50 prosent som svarer at overgangen gikk lett eller svært lett. En femtedel svarer at overgangen var vanskelig eller svært vanskelig, mens en tredjedel svarer «verken eller».

Elevene som opplevde overgangen som vanskelig/svært vanskelig ble bedt om å utdype rundt årsakene til at hjemkomsten var utfordrende. Årsakene som trekkes frem deles inn i henholdsvis faglige og sosiale forhold.

Når det gjelder de faglige forholdene er det mange som kommenterer at fordi det faglige nivået på vertsskolen var lavere enn hjemme i Norge, opplevde de at de ikke «hang med» i undervisningen da de kom hjem. Samtidig er det noen, og da spesielt realfagselever, som kommenterer at undervisningen i utlandet holdt et høyere vanskelighetsnivå enn hva de var forberedt på/vant med. Det ble derfor vanskelig å følge undervisningen på vertsskolen, og at de *av den grunn* ble hengende etter da de kom hjem til Norge.

Et annet faglig argument, som ikke er knyttet til kvalitet, er at man «mister» den logiske oppbygningen i skolefagene, fordi innholdet og tematikken i undervisningen i utlandet er annerledes i utlandet enn i Norge. Et eksempel som en elev trekker frem er at det ble vanskelig å delta i diskusjoner i norskfaget, fordi eleven ikke hadde kjennskap til tematikk som hadde blitt introdusert i Vg2 i Norge.

Når det gjelder sosiale forhold, er det flere som trekker frem at de ble plassert i en ny klasse når de kom hjem, kun bestående av elever som hadde tatt utveksling, og at dette opplevdes som vanskelig. Mange nevner også at det sosiale nettverket i Norge hadde endret seg gjennom året de var i utlandet. Nye konstellasjoner hadde oppstått, og klassemiljøet var annerledes. Noen nevner også at det var en nedtur å komme hjem etter et svært givende og spennende år i utlandet.

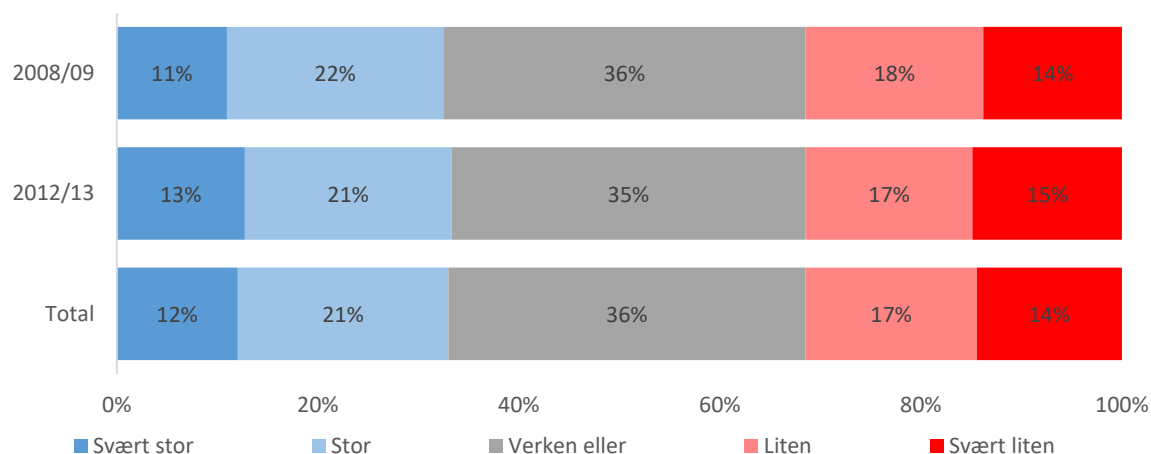
Betydning og nytteverdi av utvekslingsoppholdet

Vi har til nå vist at den klare majoriteten av tidligere utenlands elever anbefaler andre å ta utenlandsopphold i Vg2. Spørsmålet er om utenlandsoppholdet har hatt en betydning for elevene videre i livet, utover å ha vært en interessant erfaring. For å vite mer om dette, stilte vi de tidligere elevene flere spørsmål knyttet til hvorvidt utenlandsoppholdet hadde påvirket studie- og yrkesvalg, og hvor nyttig utenlandserfaringen oppleves å være for både studier og arbeidsliv.

Studier

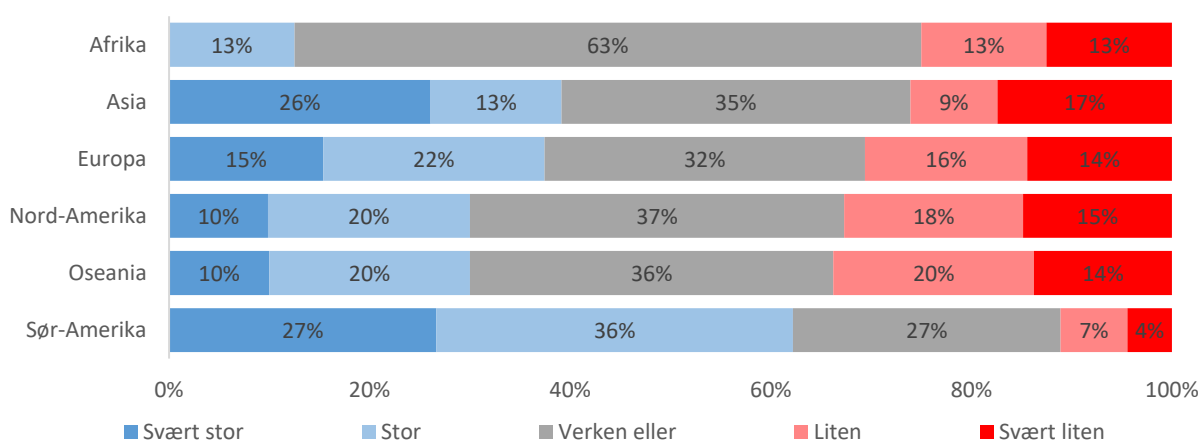
Vi har tidligere vist at så godt som alle (94 prosent) de tidligere elevene har tatt, eller tar høyere utdanning. Elevene med erfaring fra høyere utdanning ble spurt om utvekslingsoppholdet påvirket studievalget deres, og om utvekslingserfaringen har vært nyttig i studiene.

Figur 62: Hvilken betydning har utvekslingsoppholdet hatt for hva du valgte å studere? (N=711/1084)

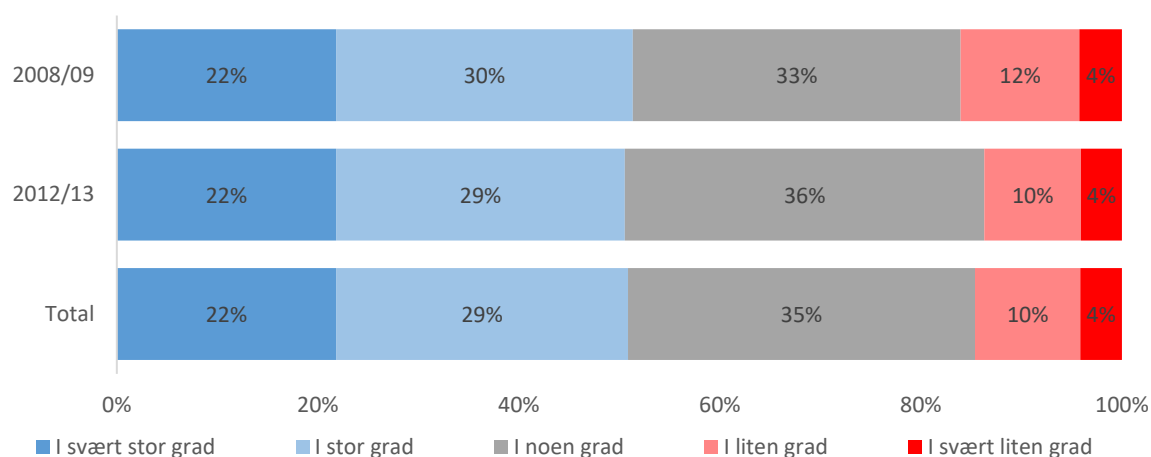
En tredjedel av de spurte svarte at utvekslingsoppholdet i Vg2 har hatt stor eller svært stor betydning for studievalget deres. Omtrent like mange svarte at betydningen var liten eller svært liten, og litt over en tredjedel svarte «verken eller». For majoriteten av elevene har med andre ord utenlandsoppholdet ikke hatt en direkte betydning for studievalg. At såpass mange som en tredjedel opplever at det *har hatt betydning* er uansett et interessant funn.

Figur 63: Hvilken betydning har utvekslingsoppholdet hatt for hva du valgte å studere? – Fordelt på verdensdel (N=1795)

Uttekslingserfaringens betydning for senere studievalg varierer imidlertid med hvilken verdensdel utenlandsoppholdet ble gjennomført i, og spesielt stor er betydningen for elevene som dro til et land i Sør-Amerika. I denne gruppen er det over 60 prosent (av 45 respondenter) som svarer at utenlandsopphold i stor eller svært stor grad har påvirket studievalget. Til sammenligning svarer kun 13 prosent blant dem som dro til Afrika det samme, men da med utgangspunkt i kun 8 svar.

Figur 64: I hvilken grad har utvekslingserfaringen vært nyttig i studiene? (N=711/1082)

Majoriteten av de tidligere elevene opplever at utvekslingserfaringen har vært nyttig i studiene. Relativt få mener at det i liten eller svært liten grad har hatt betydning. Med andre ord er det mange som opplever nytteverdi av utenlandserfaringen, selv om det ikke nødvendigvis påvirker valget av studieretning. De tidligere elevene ble bedt om å utdype tekstlig om på hvilken måte utvekslingserfaringen har vært nyttig. Et utvalg av disse tilbakemeldingene er presentert under:

Utsvekslingserfaringens betydning for språkkunnskaper

Svært mange trekker frem forbedrede språkkunnskaper som viktig. To tidligere elever skriver:

Både leser og snakker engelsk veldig godt, så det er mye enklere å lese engelske fagbøker og forstå engelskspråklige forelesere.

Forbedret engelsk, spesielt i faglig sammenheng. Hjalp veldig å ha matte/fysikk/kjemi på engelsk for å bedre forstå faglitteraturen.

Personlig utvikling

Det er også mange tidligere elever som kommenterer at utenlandsoppholdet gjorde dem mer selvstendig, og tryggere på seg selv. Noen eksempler:

Selvstendighet, ta egne avgjørelser, være trygg på seg selv.

Ble mer utadvendt og trygg på meg selv, som gjorde det lettere å bli kjent med nye mennesker og nytt studiemiljø.

Utsveksling er et krasj-kurs i kommunikasjon. Jeg kommer fra et lite sted i Norge, der alle kjenner alle. Det er noe ganske annet å kommunisere med noen du ikke kjenner, sammenlignet med å kommunisere med noen man kjenner godt. Mitt utvekslingsopphold gjorde meg også bevisst på at man kan godt hjelpe seg selv, men uansett hvor du går så vil noen hjelpe deg, selv om du ikke kjenner dem fra før.

Flerkulturell forståelse

Det at utvekslingsoppholdet gir kunnskap om andre kulturer trekkes også frem av flere tidligere elever. Et par spesielt interessante eksempler trekker en ganske direkte linje mellom opplevelsene som utenlandselev, og studiene de nå tar/har tatt:

Jeg lærte mye om kultur og hvordan mennesker lever i andre land, jeg opplevde at jeg fikk et helt annet innblikk i hverdagen i landet fordi jeg bodde med en vertsfamilie og ble involvert i alt det de gjorde i dagliglivet. Jeg studerer nå sosialantropologi og jeg tror mye av min interesse for kultur startet på utveksling.

Jeg skal bli lærer, og da bla. i språkfag. Den kunnskapen jeg har om både mennesker (sosialt, kulturelt osv.) og språk (rent faglig) har vist seg å være nyttig i løpet av studiet.

Jeg studerer et internasjonalt studie som foregår på engelsk med 70% studenter fra utlandet. Med planer om å ta master og arbeide i utlandet har utvekslingen hjulpet mye på forståelse av kulturer samt språk.

Helt til slutt ønsker vi å trekke frem noen tilbakemeldinger som helt eller delvis oppsummerer alle disse overnevnte punktene, med forbedrede språkkunnskaper, personlig utvikling samt forståelse for andre kulturer:

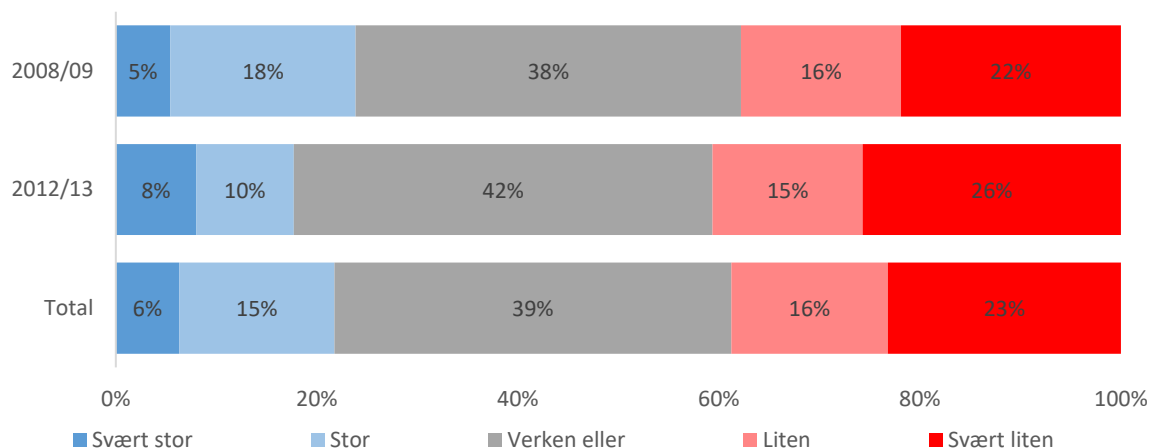
Utvekslingen gjorde meg flytende i engelsk både skriftlig og muntlig, og gjorde at jeg hadde gode engelskkunnskaper innenfor blant annet matte, fysikk og kjemi, noe som kom godt med på universitetet hvor mye av læringsmaterialet var på engelsk. Jeg flyttet hjemmefra for å studere, og det å ha vært på utveksling tror jeg gjorde den overgangen mye lettere. Jeg ble mer selvsikker og selvstendig, og flinkere til å møte og bli kjent med nye mennesker, som er en god egenskap når man skal begynne på universitetet.

Utvekslingsåret i USA bidro mye til økt språkkunnskap og økt forståelse for ulike kulturer, mtp. at jeg nå studerer i utlandet hvor undervisningen foregår på engelsk, og kulturen er litt annerledes enn Norge. Å flytte til [utlandet] var ikke vanskelig i det hele tatt etter å ha vært igjennom prosessen med å flytte til utlandet allerede som 17-åring. Jeg var mer selvstendig og mye tryggere på meg selv da jeg flyttet til [utlandet], da jeg allerede hadde hatt gode erfaringer med flytteprosessen som utvekslingsstudent.

Arbeidsliv

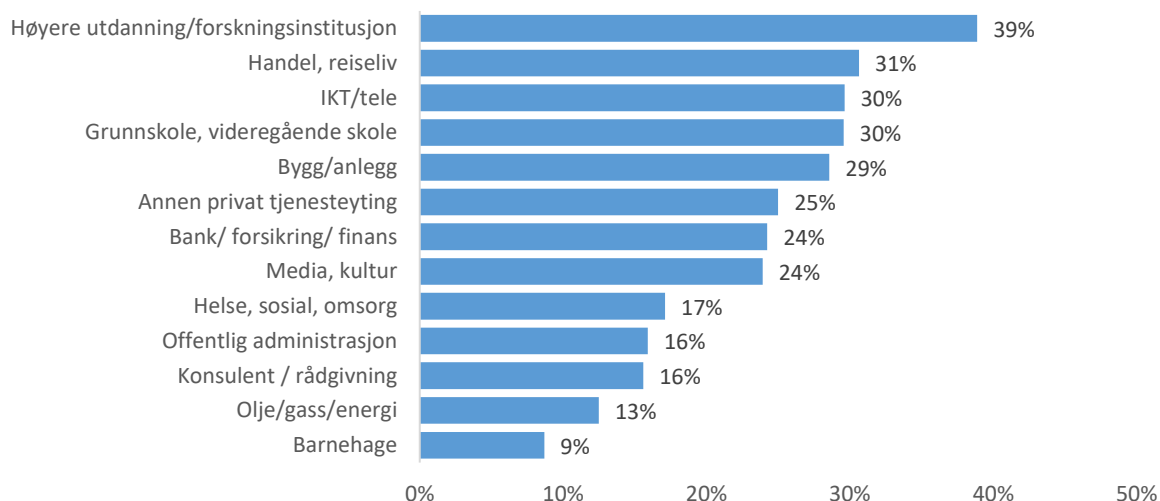
De tidligere elevene ble også stilt et sett av spørsmål knyttet til utenlandsoppholdets relevans og betydning for arbeidslivet. Disse spørsmålene ble kun stilt til respondenter som var i jobb da de mottok undersøkelsen.

Figur 65: Hvilken betydning har utvekslingsoppholdet hatt for yrkesvalget ditt? (N=553/288)

Det er et mindretall, i alt rundt en femtedel, som opplever at utenlandsoppholdet har hatt betydning for valg av yrke. Også på dette spørsmålet ser vi at elevene med utenlandsopphold i Sør-Amerika skiller seg ut – mer enn 50 prosent i denne gruppen svarer at utvekslingen har påvirket deres yrkesvalg.

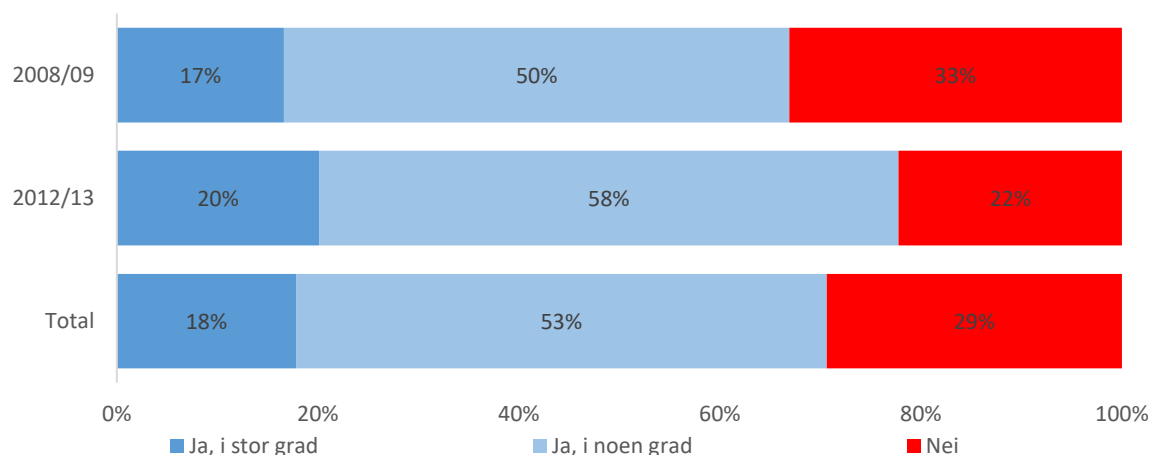
Figur 66: Utenlandsoppholdets betydning for yrkesvalg – fordelt på område. Andel som svarer «svært stor» eller «stor» betydning

Vi har tidligere vist hvilke områder i arbeidslivet de tidligere elevene arbeider innenfor (ref. tabell 30). Det er en viss sammenheng mellom arbeidslivsområde, og utenlandsoppholdets betydning for yrkesvalg. Det er spesielt elever som nå arbeider innenfor høyere utdanning/forskning som fremhever utenlandsoppholdets betydning (nærmere 40 prosent svarer stor eller svært stor betydning). Blant tidligere elever som arbeider som lærere (eller annet) i grunnskole/videregående, innenfor handel/reiseliv, bygg og anlegg eller IKT/tele, er det rundt 30 prosent som svarer at utenlandsoppholdet har hatt betydning for yrkesvalget⁴⁰.

⁴⁰ I figuren presenteres kun områder med flere enn 20 respondenter.

Figur 67: Har du inntrykk av at utvekslingsoppholdet har gjort deg mer attraktiv for arbeidsgivere? (N=553/288)

Respondentene som nå er i arbeid, ble også spurt om de har inntrykk av at utvekslingsoppholdet har gjort dem mer attraktive for arbeidsgivere. En klar majoritet mener at utvekslingsoppholdet i noen eller stor grad har gjort dem mer attraktive. Dette gjelder spesielt for en del respondenter som arbeider i næringslivet – nærmere 90 prosent av respondentene innenfor bygg/anlegg eller olje/gass/energi mener at utenlandserfaringen fra videregående har gjort dem mer attraktive på arbeidsmarkedet.

Flere av de tidligere elevene kommer inn på utvekslingsoppholdets betydning for attraktiviteten på arbeidsmarkedet i sine avsluttende kommentarer til undersøkelsen:

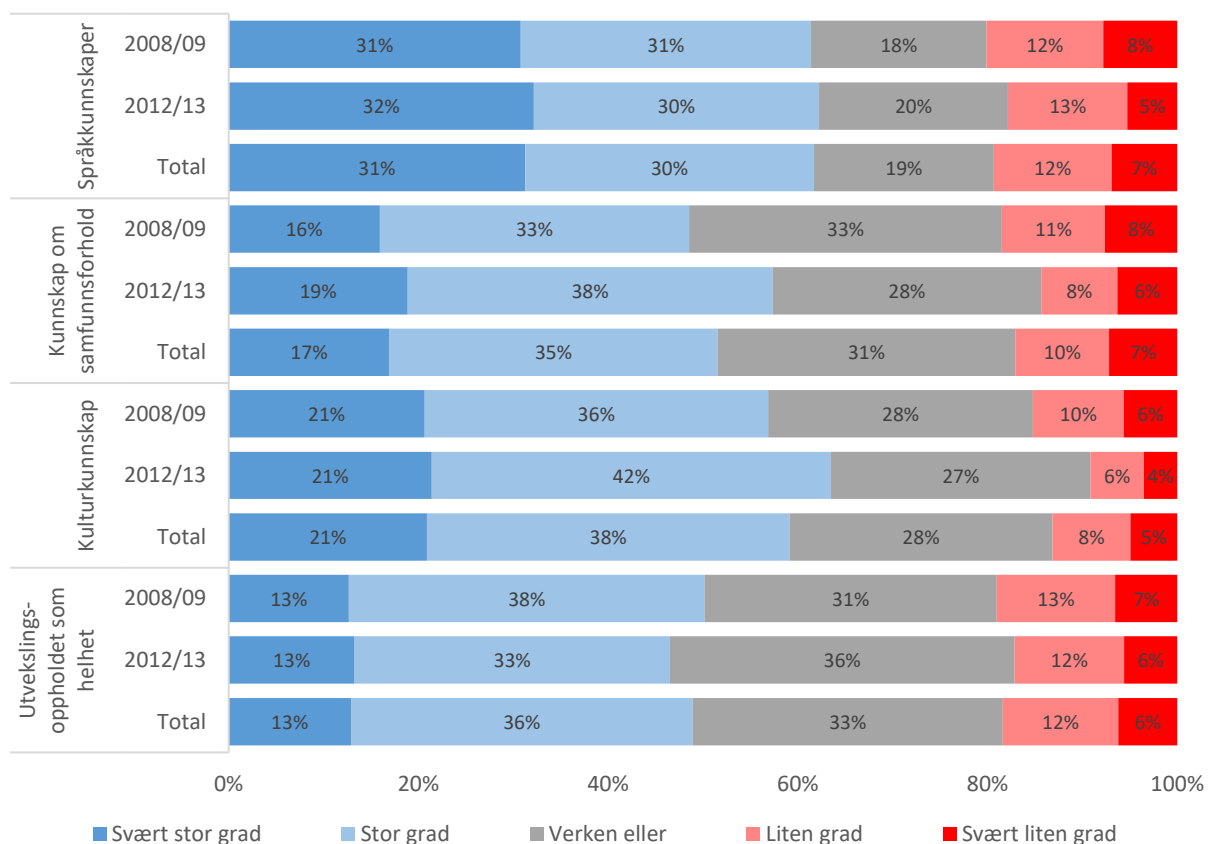
På alle jobbintervju har arbeidsgiver fokusert på, og blitt imponert over valget jeg tok å dra til [utvekslingsland] som 17-åring.

I min nåværende stilling føler jeg at utvekslingen på videregående (og senere i forbindelse med høyere utdanning) blir ansett som et stort pluss av min arbeidsgiver.

Avslutningsvis i denne delen av undersøkelsen ble de tidligere elevene spurt om hvorvidt de får nytte av ulike typer kunnskaper, opparbeidet gjennom utvekslingsoppholdet, i jobben de har i dag.

Figur 68 på neste side lister opp følgende kunnskapsområder: a) språkkunnskaper, b) kunnskap om samfunnsforhold, c) kulturkunnskap, og kunnskap fra utvekslingsoppholdet som helhet. Tallene brytes ned for utvekslingskohort, samt samlet for begge årene.

Figur 68: I hvilken grad får du nytte av [ulike typer] kunnskap fra utvekslingsoppholdet i jobben din i dag? (N=552/285)

For begge kohorter er det rundt halvparten eller mer av de spurte som i stor eller svært stor grad opplever at de får nytte av de ulike typene kunnskap i sin nåværende jobb. Over 60 prosent har nytte av språkkunnskaper, litt over 50 prosent har nytte av samfunnsrettet kunnskap, nesten 60 prosent har nytte av kulturkunnskap, mens 49 prosent opplever at utvekslingsoppholdet som helhet kommer til nytte.

Ved å bryte svarene ned på ulike bakgrunnsvariabler trår noen interessante tendenser frem. For eksempel oppgir respondenter som dro til Sør-Amerika og Asia (ikke-engelskspråklige land) at de i mindre grad enn andre grupper får benyttet seg av språkkunnskapene de opparbeidet seg gjennom utenlandsoppholdet. Samtidig svarer disse respondentene i overveiende grad positivt på utbytte av kunnskap om samfunnsforhold og kulturkunnskap.

Respondenter som arbeider i barnehage, eller innenfor helse, sosial og omsorg, har i mindre grad enn gjennomsnittet utbytte av språkkunnskaper, men kulturkunnskapene de opparbeidet seg gjennom utenlandsoppholdet har de stort utbytte av.

Senere utenlandserfaring

Alle de tidligere elevene ble spurt et sett av spørsmål knyttet til utenlandserfaring *etter* utenlandsoppholdet i Vg2, enten i forbindelse med studier, jobb, frivillig arbeid eller på andre måter. Kun personer som innledningsvis oppgav at de for tiden studerte, eller som oppgav at de hadde studert, ble stilt spørsmålet om utenlandsopphold i forbindelse med studiene. Derfor er N noe lavere på dette spørsmålet enn de øvrige.

Tabell 47: Har du vært på lengre utenlandsopphold etter videregående skole?

	Ja, i forbindelse med studiene	Ja, i forbindelse med arbeid	Ja, i forbindelse med frivillig arbeid	Ja, på annen måte	Nei
2008/09	60,1 %	14,4%	11,4%	16,8%	26,9%
2012/13	49,9 %	6,0%	9,5%	16,8%	34,7%
Total	53,9 %	9,3%	10,3%	16,8%	31,6%
N	1 791	1 881	1 881	1881	1 881

54 prosent av utenlandselevne som senere har studert eller studerer for tiden oppgir at de har vært på lengre utenlandsopphold i forbindelse med studiene. Et interessant poeng er at dette er en høyere andel enn hva vi finner for de samme personene i registerdataene fra Lånecassen. Trolig skyldes dette at noen har hatt lengre utenlandsopphold som ikke innebærer spesifikk støtte fra Lånecassen (utveksling eller gradsstudier)⁴¹. Vi finner at 47,3 prosent av elevene med studenterfaring har en eller annen form for lånekassestøttet utenlandserfaring. Dette er betydelig høyere enn de generelle tallene for utenlandsopphold blant norske studenter. Tall for 2018 viser at 16,2 prosent av uteksaminerte studenter dette året har hatt et utvekslingsopphold i løpet av studiene.⁴²

Her er det også viktig å påpeke at denne andelen over tid kommer til å øke, ettersom mange i 2012/13-kohorten fortsatt studerer, og således har tid «igjen» til å kunne ta studierelatert utenlandsopphold. Personer som for tiden studerer, og som (foreløpig) ikke har tatt utenlandsopphold i forbindelse med studiene, ble bedt om å svare på hvorvidt dette er noe de planlegger å gjøre.

Tabell 48: Planlegger du å studere i utlandet?

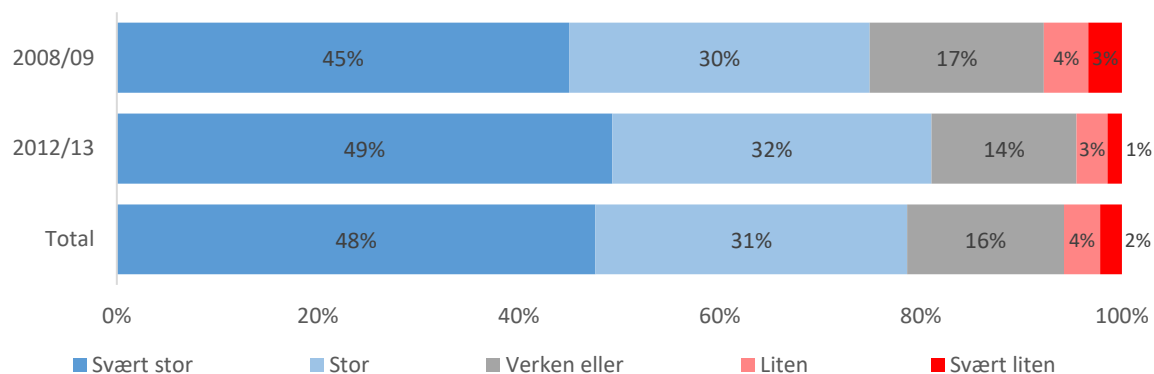
	Ja	Nei	Har ikke bestemt meg	N
2008/09	10,7%	71,4%	17,9%	28
2012/13	22,6%	47,2%	30,2%	248
Total	21,4%	49,6%	29,0%	276

Rundt halvparten av de spurte svarte «nei» på dette spørsmålet, en femtedel svarte ja, mens 29 prosent fortsatt ikke har bestemt seg. Det er naturlig nok en betydelig lavere andel i 2008/09-kohorten som planlegger å studere i utlandet, siden de fleste fra denne kohorten har avsluttet studiene. Blant elevene som reiste ut i 2012/13 er det en femtedel som planlegger å studere i utlandet, mens ytterligere 50 prosent fortsatt ikke har bestemt seg.

⁴¹ Lånecassetallene viser at 21,7 prosent av elevene har vært på et gradsopphold i utlandet, mens 24,9 prosent har utvekslet fra en norsk utdanningsinstitusjon. Dersom man kun inkluderer elever som har tatt høyere utdanning i disse analysene er tallene enda litt høyere, 22,7 prosent gradsstudenter og 26,4 prosent med utveksling fra en norsk utdanningsinstitusjon. Noen få elever har i tillegg både utvekslet fra norsk utdanningsinstitusjon og vært gradsstudent.

⁴² Diku (2019): Tilstandsrapport for høyere utdanning 2019 (vedlegg v2.36): <https://diku.no/rapporter/diku-rapportserie-05-2019-tilstandsrapport-for-hoyere-utdanning-2019> [lastet ned 20.11.2019]

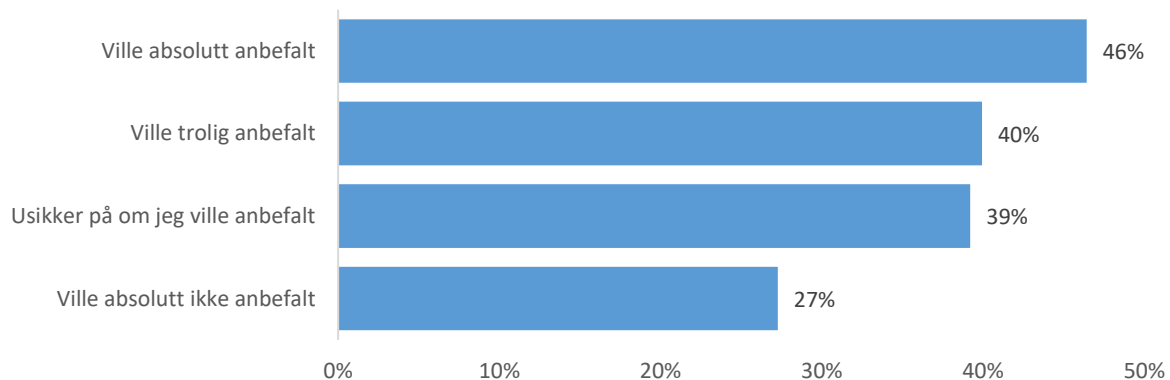
Figur 69: Hvor stor betydning hadde utvekslingen i Vg2 for ditt valg om å ta utenlandsopphold i forbindelse med studiene? (N=271/422)

Vi ser at majoriteten av de tidligere utvekslingselevene opplever at utenlandserfaringen fra Vg2 har hatt betydning for deres valg om å ta utenlandsopphold. Man kan med andre ord si at utveksling avler nye utenlandsopphold.

At utenlandsoppholdet på Vg2 har betydning blir enda tydeligere når andelen som har gjennomført lånekassestøttet utenlandsopphold senere, brytes ned på hvor fornøyde de tidligere elevene var med utenlandserfaringen fra videregående. Vi bruker her spørsmålet om hvorvidt de ville anbefalt det å dra på utveksling til andre.

Figur 70: Andel elever som har vært på senere lånekassestøttet utenlandsopphold, brutt ned på vurdering av utveksling i Vg2 (N=1914)

Figur 70 viser andelen elever som har dratt på senere utenlandsopphold, etter hvor positivt de vurderer utenlandsoppholdet i Vg2. Mens 46 prosent av elevene som absolutt ville anbefalt utveksling i Vg2 til andre har tatt lånekassestøttede utenlandsopphold senere, er tilsvarende andel blant dem som absolutt *ikke* ville anbefalt utveksling kun 27 prosent. Vi har tidligere trukket frem at dårlige opplevelser knyttet til det fysiske og psykososiale miljøet under utenlandsoppholdet fører til at man i mindre grad holder kontakt med venner man fikk under oppholdet. Det ser også ut til at dårlige opplevelser som utvekslingselev i Vg2 svekker motivasjonen for å reise ut på nytt.

En annen faktor som har betydning for senere opphold er kjønn. Mens 47 prosent av kvinnene har dratt på utenlandsopphold med støtte fra Lånekassen etter Vg2, er tilsvarende andel for menn 36 prosent. Det er i utgangspunktet flere kvinner enn menn som tar utenlandsopphold i løpet av videregående, og for denne gruppen (elever med utenlandsopphold i Vg2) forsterker denne tendensen seg i løpet av senere studier.

Tabell 49: Andel elever som returnerer til samme land på senere utenlandsopphold (kun land med flere enn 10 elever inkludert)

Land	Andel med senere utenlandsopphold til samme land	Antall elever
Australia	15,0 %	20
Canada	5,9 %	17
Frankrike	31,0 %	29
Italia	10,0 %	10
Mexico	8,3 %	12
New Zealand	7,7 %	13
Spania	33,3 %	15
Storbritannia	32,9 %	164
Tyskland	25,0 %	20
USA	20,5 %	522
<i>Øvrige land</i>	24,5 %	61
Totalt	22,5 %	883

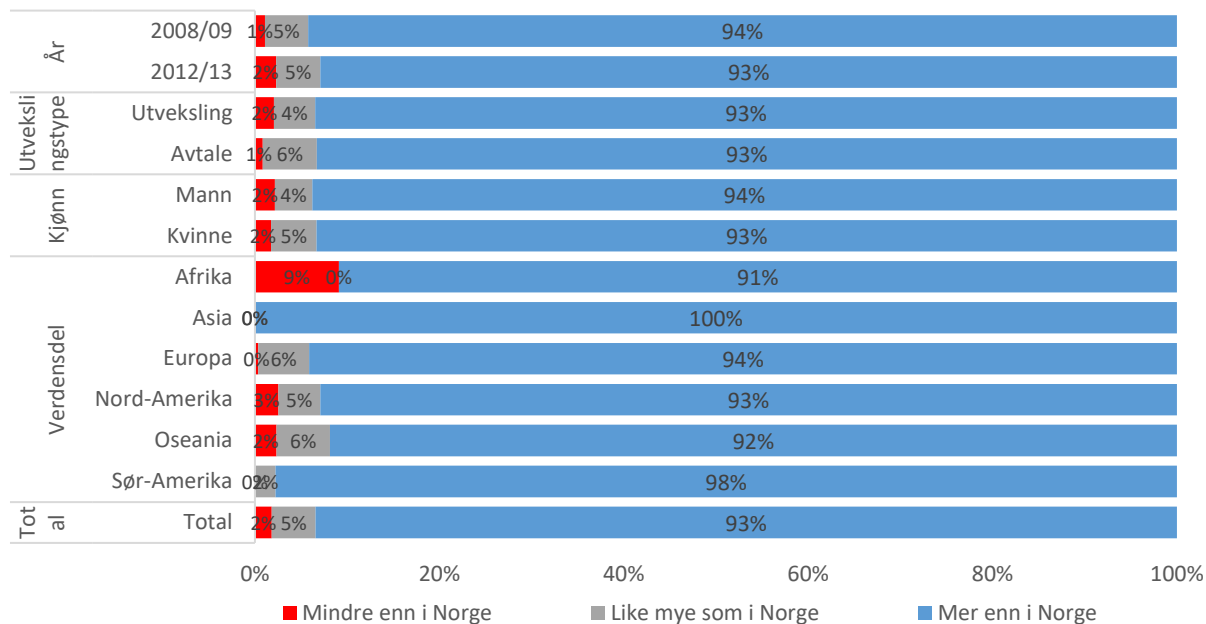
Et annet interessant poeng er at personene i vårt utvalg ikke nødvendigvis tar studieopphold i samme land som de utvekslet til i Vg2. Av de nesten 900 personene i vårt utvalg som har studert i utlandet, er det 22,5 prosent som enten har utvekslet eller tatt gradsstudier i *samme* land som på Vg2.

Her er det samtidig ganske klare forskjeller mellom land. Blant studentene med utenlandserfaring er det over 30 prosent av elevene som tok utveksling i Vg2 i Storbritannia, Frankrike eller Spania som returnerer til samme land som student. Det samme gjelder 20 prosent av elevene som utvekslet til USA.

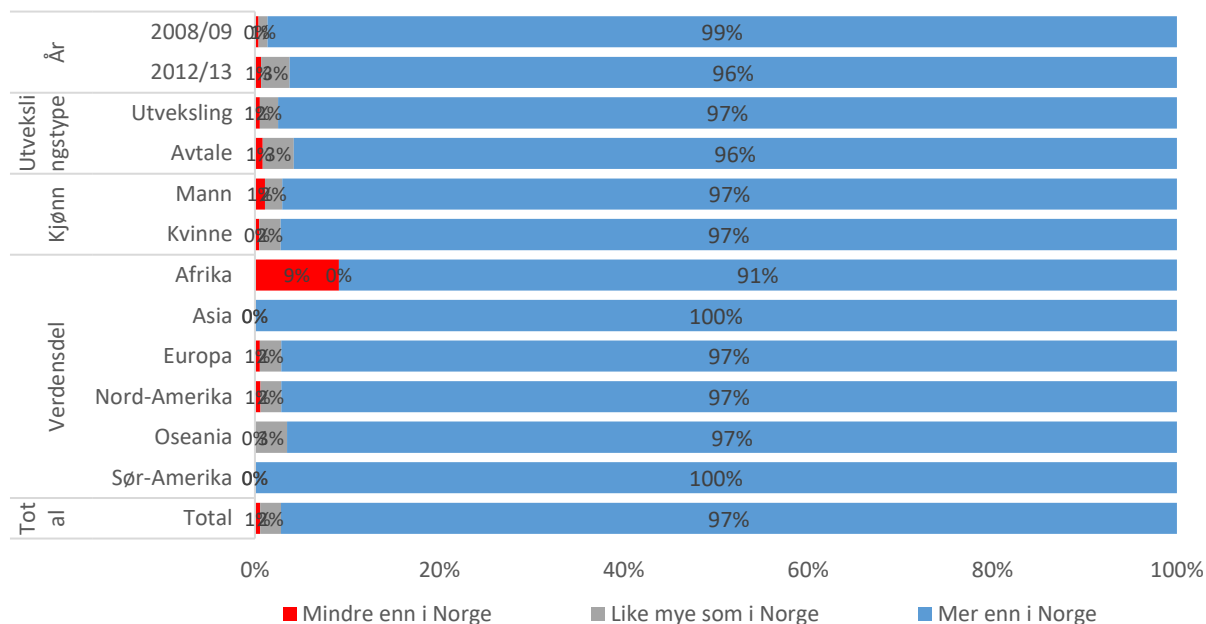
Når det gjelder valg av land er det ikke forskjeller mellom kjønnene. De returnerer i samme grad til landet de hadde utveksling i som videregående elev.

Appendiks

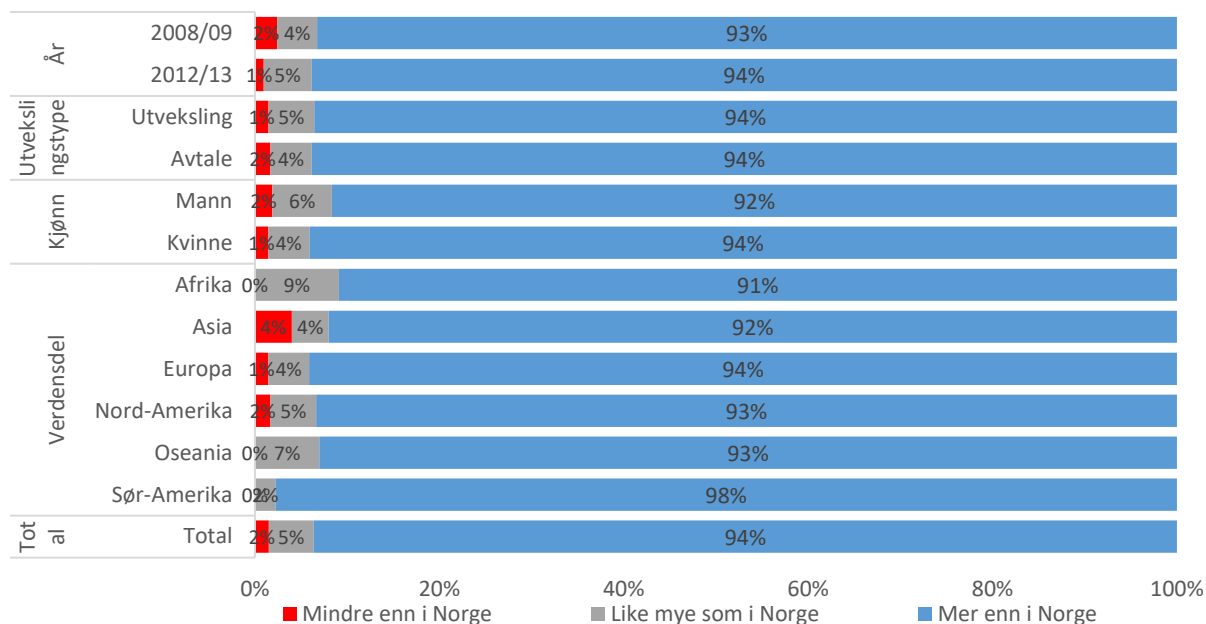
Figur 71: Økt forståelse for andre kulturer (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:)

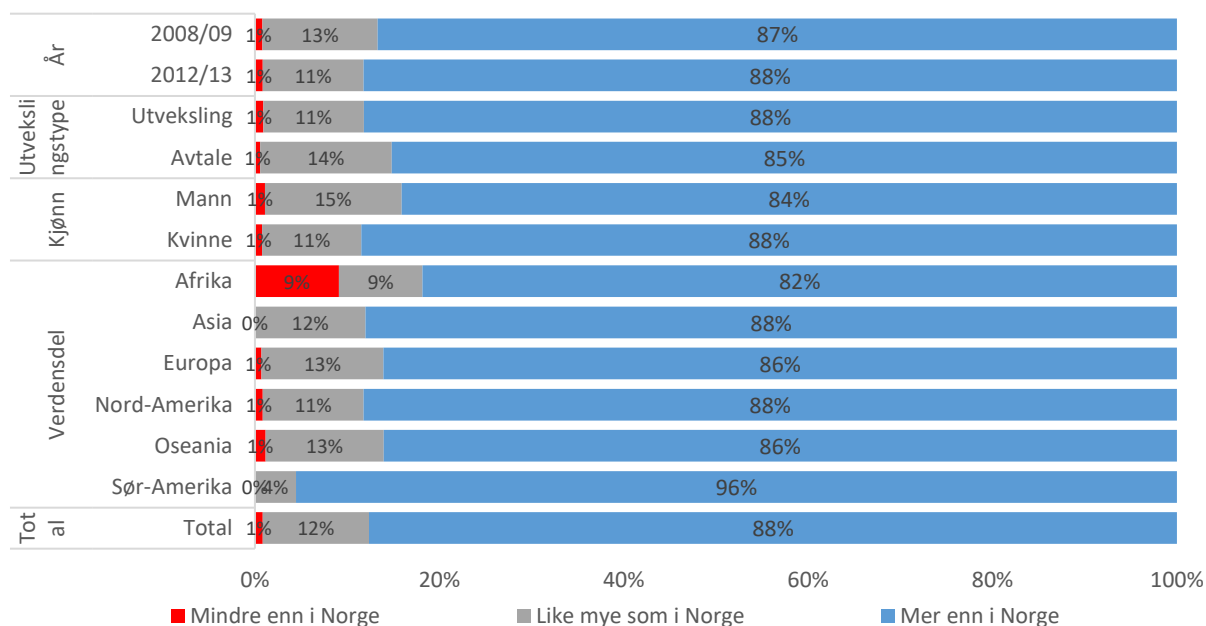
Figur 72: Bedre språkkunnskaper (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:)

Figur 73: Gjorde meg mer selvstendig og tryggere på meg selv (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:)

Figur 74: Bedre kommunikasjonsevner (Sammenlignet med om du hadde tilbrakt skoleåret i Norge, hvordan tror du at oppholdet i utlandet bidro til følgende:)

Tabell 50: Hvilke forberedende aktiviteter ble organisert før du reiste ut? Brutt ned på utvekslingsorganisasjon. Kun organisasjoner med flere enn 10 respondenter inkludert.

Organisasjon	Felles orienteringsmøte	Felles leir ved avreise/ankomst	Kurs/opplæring	Individuell veiledning	Skriftlig informasjon	Annet	Ingen forberedende aktiviteter
AFS Norge Internasjonal Utveksling	85 %	76 %	20 %	14 %	69 %	2 %	0 %
Aspect	91 %	18 %	6 %	15 %	67 %	0 %	9 %
EF Education First	90 %	75 %	15 %	18 %	68 %	4 %	2 %
Explorius	89 %	71 %	16 %	24 %	72 %	2 %	2 %
Heltberg International	85 %	15 %	4 %	26 %	48 %	7 %	0 %
Momento	93 %	50 %	21 %	64 %	71 %	0 %	0 %
Rotary	96 %	26 %	26 %	30 %	70 %	4 %	0 %
Speak	95 %	14 %	0 %	14 %	67 %	0 %	0 %
Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet	55 %	9 %	9 %	41 %	91 %	14 %	5 %
STS High School	87 %	72 %	13 %	15 %	53 %	2 %	0 %
YFU	96 %	60 %	24 %	12 %	80 %	0 %	0 %

Tabell 51: Andel elever som oppgir å ha hatt behov for å kontakte sin kontaktperson i utlandet. Brutt ned på utvekslingsorganisasjon. Kun organisasjoner med flere enn 10 respondenter inkludert.

Organisasjon	Andel
AFS Norge Internasjonal Utveksling	46 %
Aspect	37 %
EF Education First	46 %
Explorius	62 %
Heltberg International	48 %
Momento	33 %
Rotary	39 %
Speak	31 %
Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet	18 %
STS High School	49 %
YFU	46 %

Direktoratet for
internasjonalisering
og kvalitetsutvikling
i høyere utdanning

+47 55 30 38 00 | post@diku.no | diku.no